హితోపదేశము

సద్గురు శ్రీనాన్నగారి అనుగ్రహ భాషణములు

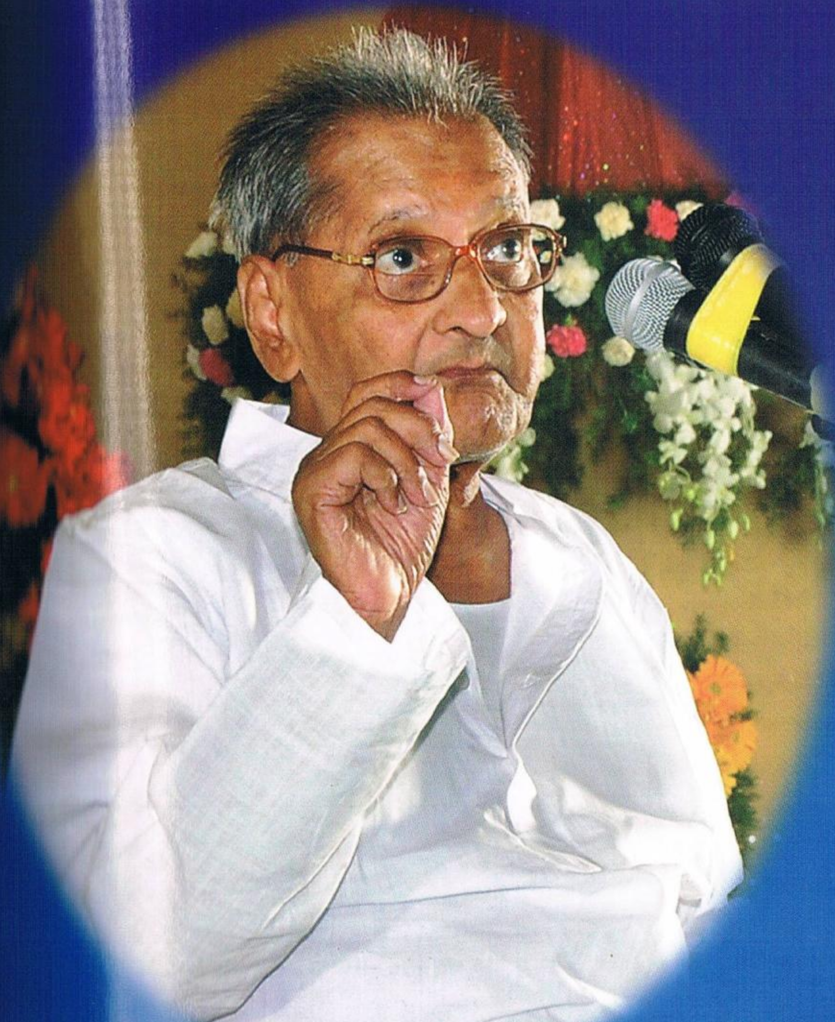

శ్రీ రమణ క్షేత్రం, జిన్నూరు.

హితోపదేశము

సద్గురు శ్రీనాన్నగారి అనుగ్రహ భాషణములు

సంపాదకులు

జె.యస్.వి.ప్రసాద్, ఐ.ఎ.యస్

కె.వి.రమణ, ఐ.ఎ.యస్

శ్రీ రమణ క్షేత్రం,

జిన్నూరు.

హితోపదేశము

ప్రథమ ముద్రణ : సెప్టెంబరు 2011
ప్రతులు : 1500
© శ్రీరమణ క్షేత్రం, జిన్నూరు

వెల : 60 రూ.

ప్రకాశకులు :
శ్రీరమణ క్షేత్రం,
జిన్నూరు - 534265, ప.గో.జిల్లా.

ప్రతులకు :
1. శ్రీ యస్. రామచంద్రరాజు,
ఎమ్.ఐ.జి. 59, హౌసింగ్ బోర్డ్ కాలనీ,
పాలకొల్లు - 534260,ప.గో.జిల్లా.
ఫోన్ : 9440366264.

2. శ్రీమతి యన్. స్వరాజ్యలక్ష్మి,
82/2 ఆర్.టి., మలక్‌పేట,
మున్సిపల్ కాలనీ,
హైదరాబాదు - 500036.
ఫోన్ : 9849355253.

అక్షరకూర్పు :
జి.వి. గ్రాఫిక్స్, హైదరాబాదు-500080
ఫోన్ నం: 9848458767

ముద్రణ :
కళాజ్యోతి ప్రాసెస్ ప్రై.లిమిటెడ్,
ఆర్టీసీ క్రాస్‌రోడ్స్, హైదరాబాదు-500 020
ఫోన్ : 040-27645536

"నీ మనస్సు అంతర్ముఖం కాకుండా ఆత్మజ్ఞానం కలుగదు. ఆత్మజ్ఞానం లేకపోతే అమృతత్వం లేదు. అందుచేత నువ్వు సుఖపడాలంటే మనస్సు అంతర్ముఖం అవ్వాలి. ఉదాసీనభావంతో ఉంటే నీ మనస్సు అంతర్ముఖం అవుతుంది. అదీ రహస్యం."

–సద్గురు శ్రీ నాన్నగారు

గురుధ్యానము

దక్షిణామూర్తి సమారంభం
శంకరాచార్య మధ్యమామ్ ।
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
వందే గురు పరంపరామ్ ॥

బ్రహ్మానందం పరమసుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తిం
ద్వంద్వాఽతీతం గగనసదృశం తత్త్వమస్యాఽది లక్ష్యమ్ ।
ఏకం నిత్యం విమల మచలం సర్వధీ సాక్షిభూతం
భావాఽతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుం తం నమామి ॥

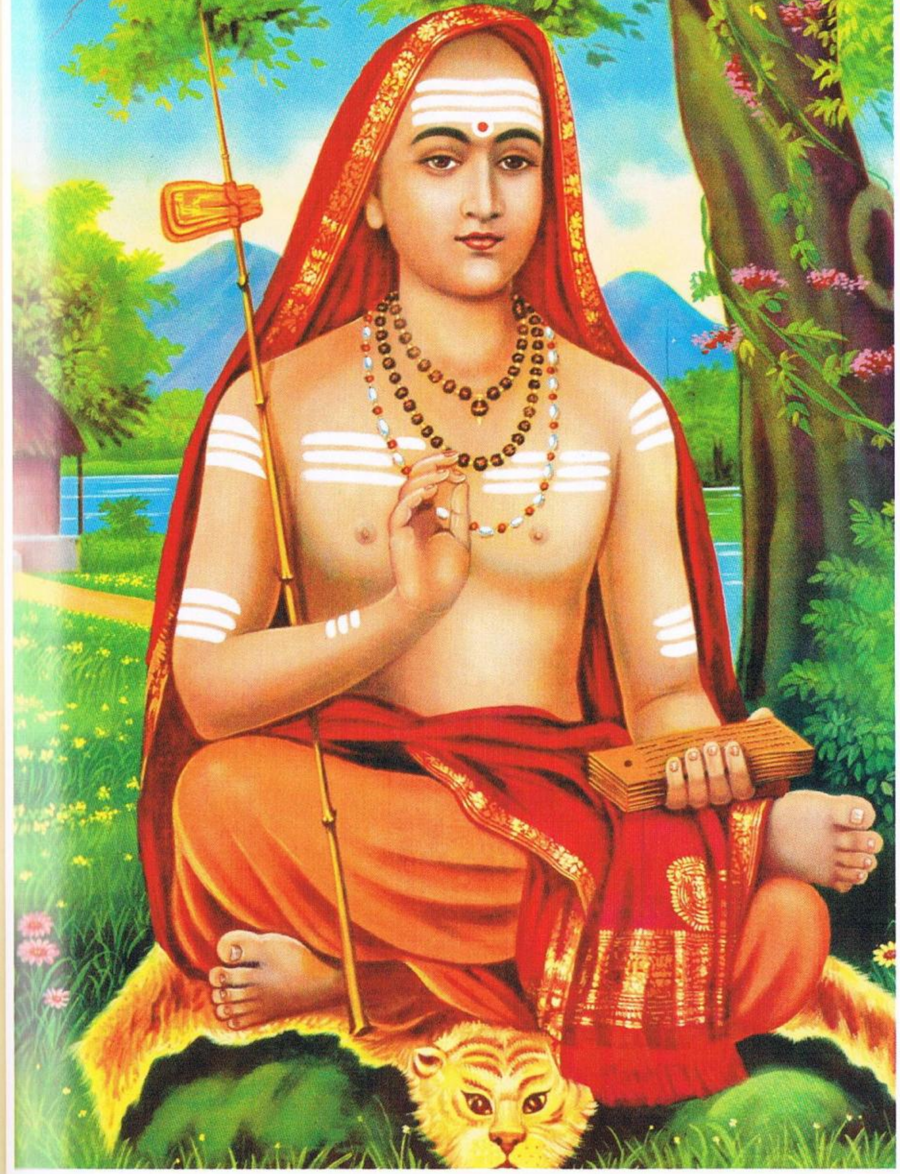

జగద్గురు శ్రీ ఆదిశంకరాచార్యులు

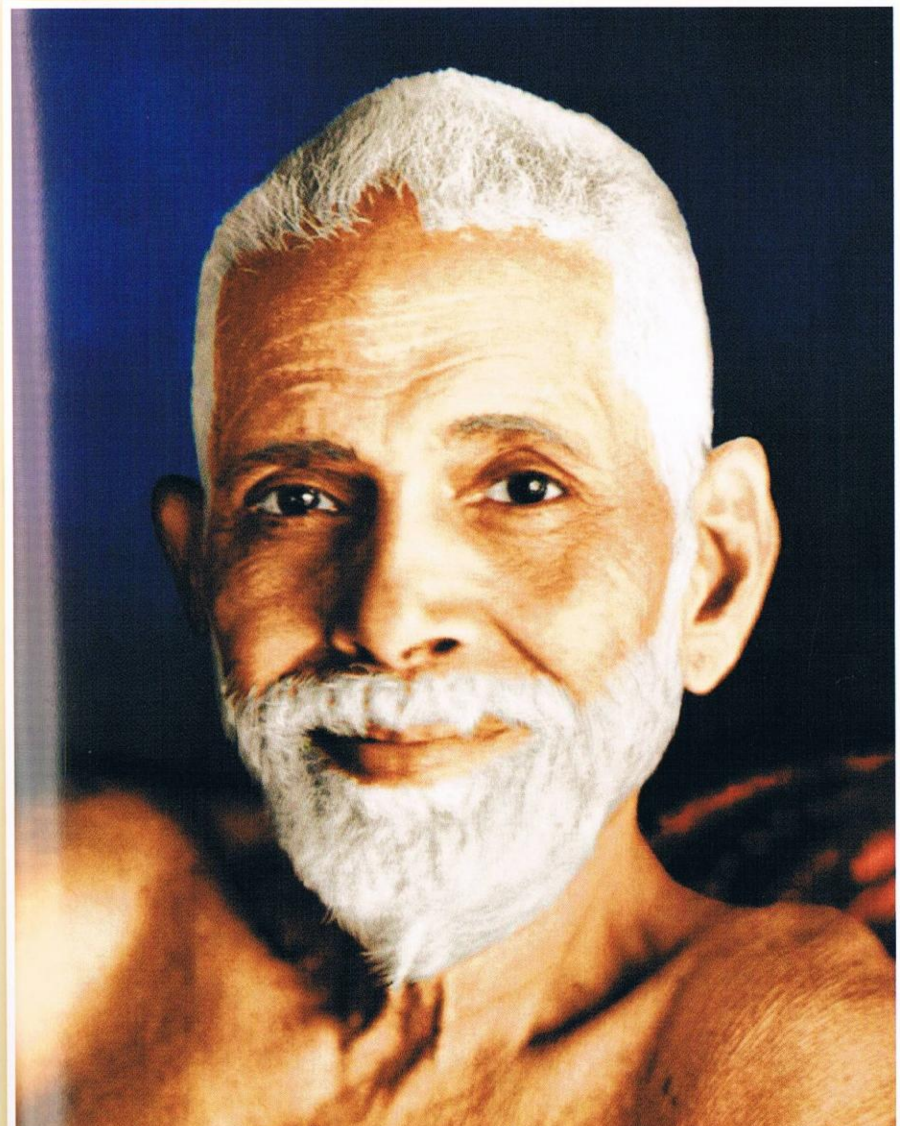

భగవాన్ శ్రీరమణ మహర్షి

విషయ సూచిక

ముందుమాట

పరిచయం

1. సాధన చతుష్టయం 1
2. ప్రపంచం ఉన్నదానివలె కనిపిస్తోంది 18
3. శరీరాన్ని మనోనాశనానికి ఉపయోగించండి 30
4. తత్త్వమసి 41
5. జీవన్ముక్తుడు సర్వకర్మబంధములనుండి విముక్తుడే 50
6. ఆత్మజ్ఞానికే శోకమునుండి విడుదల 56
7. సద్వస్తువు బయట దొరకదు 67
8. బ్రహ్మముగురించి బ్రహ్మమై చెప్పాలి 75
9. నిన్ను నీవే ఉద్ధరించుకోవాలి 84
10. హితోపదేశముతో సమ్యక్ విచారణ 94
11. శ్రద్ధ భక్తి ధ్యాన యోగములు 107
12. అపరోక్షానుభవముతోనే ఆత్మజ్ఞానం 113
13. తీవ్ర వైరాగ్యం మోక్షానికి ప్రథమకారణం 121
14. చైతన్యము తప్పించి మిగతావన్నీ కల్పితాలే! 137
15. బింబము - ప్రతిబింబము 150
16. ఉన్నదే బ్రహ్మం 160
17. ఉదాసీనభావంతో మనస్సు అంతర్ముఖమవుతుంది. 163

ముందుమాట

శ్రీ శంకరాచార్యులవారు వివేకచూడామణిలో "సద్వస్తువు యొక్క నిశ్చయము హితులైనవారి ఉపదేశమువలన కలుగు విచారణచేత చూడబడినది" అని చెప్పారు. ప్రేమస్వరూపమైన జ్ఞానియే నిజమైన హితుడు. సద్గురు శ్రీనాన్నగారి గురించి ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే ఆయన మనందరికీ "హితుడు".

సత్యాన్వేషణలో సాధకులు ముందుగా తప్పనిసరిగా చదవవలసినది శ్రీ ఆదిశంకరులు రచించిన "తత్త్వబోధ" అను ప్రకరణగ్రంథము. సార్థకనామధేయము కలిగినది, వారిచే రచింపబడిన మరో ప్రకరణగ్రంథము "వివేకచూడామణి". ఈ రెండు ప్రకరణగ్రంథములలోని పలువిషయములపై శ్రీనాన్నగారు 2010 సం॥ ఏప్రిల్ మరియు మే నెలలలో కొత్తగూడెంలో చేసిన అమూల్యమైన అనుగ్రహభాషణముల సంకలనమే ఈ "హితోపదేశము".

శ్రీ నాన్నగారు వారి అద్వైతబోధనలను "ఉన్నది బ్రహ్మమొక్కటే" అను పేరిట గ్రంథస్థం చేయుటకు 2010 సం॥లో నాకు, శ్రీ ప్రసాద్‌గారికి మరియు శ్రీమతి లక్ష్మిగారికి అవకాశం కల్పించారు. ఈ "హితోపదేశము" ద్వారా అలాంటి మహద్భాగ్యాన్ని మాకు మరోసారి శ్రీనాన్నగారు ప్రసాదించారు.

ఈ పుస్తకములో మొదటి ఆరు అధ్యాయములలో "తత్త్వబోధ"లోని పలువిషయములపై, తరువాత పదకొండు అధ్యాయములలో "వివేకచూడామణి"లోని కొన్ని శ్లోకములపైనను శ్రీ నాన్నగారి ప్రవచనములు గ్రంథస్థం చేయటం జరిగింది.

మననమునకున్న ప్రాధాన్యత దృష్ట్యా ప్రతిఅధ్యాయము చివర శ్రీ నాన్నగారు చెప్పిన "మననం చేయదగిన వాక్యాలు" సాధకుల సౌలభ్యం కోసం సమకూర్చటం జరిగింది.

ఈ జ్ఞానయజ్ఞంలో పాల్గొనే అవకాశం నాకిచ్చినందుకు సద్గురు శ్రీ నాన్నగారికి పాదాభివందనము చేసుకుంటున్నాను. శ్రీ నాన్నగారి"హితోపదేశము"ను సాధకులకు ఉపయోగపడే విధంగా తీర్చిదిద్దటంలో ప్రధానపాత్ర వహించిన శ్రీ జె.యస్.వి. ప్రసాద్‌గారికి ప్రత్యేక ధన్యవాదములు.

చక్కటి సూచనలు చేసి, ఈ గ్రంథమునకు పరిచయవాక్యములు వ్రాసిన శ్రీ పింగళి సూర్యసుందరంగారికి కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనములు. శ్రీ నాన్నగారి ప్రవచనములను గ్రంథస్థం చేయటంలో మరియు ముద్రణలో ఎంతో కృషిచేసిన తెలుగు అధ్యాపకురాలు శ్రీమతి స్వరాజ్యలక్ష్మిగారికి ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పుస్తకం ఈ విధంగా రూపుదిద్దు కోవడానికి తమవంతు సహాయసహకారాలు అందించిన శ్రీ కృష్ణమూర్తిగారికి, సింగరేణి సంస్థ ఉద్యోగి శ్రీ రమణగారికి, నా అర్థాంగి శ్రీమతి ఈశ్వరికి ఇంకా అనేక విధములుగా సహకరించిన వారందరికీ కృతజ్ఞతలు.

సద్గురు శ్రీ నాన్నగారి హితోపదేశము మనకు లక్ష్యసాధనలో ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుందని మనవి చేస్తూ ...

కె.వి.రమణ

పరిచయం

భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షి అద్వైతమూర్తి. ఆదిశంకరాచార్యుల వారు ప్రబోధించిన అద్వైత సిద్ధాంతానికి, సజీవమూర్తి. శ్రీరమణులకు పదహారవ యేటనే ఏ సాధనా, ఉపదేశమూ లేకుండా ఆత్మసాక్షాత్కారమయింది. అప్పటికి ఆ యువకునకు ఏ శాస్త్రజ్ఞానమూ లేదు, ఆఖరికి 'బ్రహ్మ' మన్న పదం కూడ తెలియదు. వారు ఆ ఆనందమయస్థితిలో అర్ధశతాబ్దికి పైగా దేహధారులై, సాధకులకు బోధనలు చేశారు. శ్రీ రమణులు ఎవ్వరికీ దీక్షనివ్వలేదు. కాని వారు దేహంచాలించిన తరువాత కొందరి ధన్యజీవులకు దర్శనమిచ్చి వాళ్లలో నిద్రాణంగా ఉన్న ఆధ్యాత్మిక శక్తిని జాగృతం చేశారు. అట్టి ధన్యజీవులలో శ్రీ (జిన్నూరు) నాన్నగారొకరు.

దాదాపు అర్ధశతాబ్దికాలంగా శ్రీ నాన్నగారు తమదైన విశిష్టరీతిలో సూక్ష్మమూ, క్లిష్టమూ అయిన తాత్త్విక విషయాలగురించి ముఖ్యంగా శ్రీరమణ మహర్షిబోధనలగురించి అతి సరళమైన భాషలో ప్రసంగాలు చేస్తున్నారు. తమ ప్రసంగాలలో ఆయన ఏ శాస్త్రపారిభాషిక పదాలనీ, వాక్యాలనీ ఉపయోగించరు. మన నిత్యజీవితంలో తారసిల్లే సంఘటనలూ, మన నడవడీ–వీటిద్వారానే ఆధ్యాత్మిక విషయాలని మన హృదయాలకు హత్తుకొనేట్టు చెబుతారు. ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతికి కావలసినది శాస్త్రజ్ఞానం మాత్రమే కాదని చూపుతారు. ఇంత మాత్రాన ఆయనకి శాస్త్రపరిజ్ఞానం లేదని మనం అనుకోకూడదు.

శ్రీ నాన్నగారికి గల శాస్త్రజ్ఞానాన్ని సద్వినియోగం చేసుకునేవారు బహుఅరుదు. ఆ అరుదైన వారిలో ఇద్దరు జిజ్ఞాసులున్నారు. వారు శ్రీ కె.వి. రమణగారు, శ్రీ జె.ఎస్.వి. ప్రసాద్‌గారూను. శ్రీ రమణగారికి గల జిజ్ఞాస వల్ల శ్రీ నాన్నగారు కొత్తగూడెంలో 2010 వేసవిలో కొన్నిరోజులు గడిపి కొన్ని ఆధ్యాత్మిక విషయసంబంధమైన సందేహాలను తీర్చారు. ఆదిశంకరుల "తత్త్వబోధ", ''వివేకచూడామణి'' అనే ప్రకరణగ్రంథాలలోని విషయాలకి సంబంధించినవి ఈ సందేహాలు. శ్రీ రమణగారు అడిగిన ప్రశ్నలకు శ్రీ నాన్నగారిచ్చిన సమాధానాల సమాహారమే ఈ గ్రంథం. ఈ గ్రంథాన్ని రూపొందించటానికి శ్రీ జె.ఎస్.వి ప్రసాద్‌గారు సహకరించారు. చిత్తశుద్ధిగల సాధకులకు ఈ గ్రంథం ఎంతో ఉపయోగపడుతుంది.

ఈ సమాధానాల్లో విశేషమిది: ఇంచుమించు అన్నింటిలోనూ ఆ గ్రంథాలలోని విషయాలని భగవాన్ శ్రీ రమణ మహర్షి బోధనలతో సమన్వయ పరచడం.

ఈ పుస్తకానికి పరిచయ వాక్యాలను వ్రాయమని నన్ను శ్రీ నాన్నగారు కోరారు. అట్లా నన్నడగడంలో వారికి నా పట్ల ఉన్న అభిమానానికీ, సుహృద్భావనకీ ధన్యవాదాలు. ఈ అవకాశం నాకిచ్చినందుకు కృతజ్ఞుణ్ణి.

పింగళి సూర్యసుందరం.

1. సాధన చతుష్టయం

కొత్తగూడెం,
26-04-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. శ్రీ శంకరాచార్యులవారు 'తత్త్వబోధ'లో సాధన చతుష్టయం గురించి చెప్పినదానిని దయచేసి వివరించండి.

శ్రీ నాన్నగారు:

దేన్నయితే నువ్వు తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నావో, దేన్ని తెలుసుకుంటే వేరే తెలుసుకోడానికి ఇంకేం మిగలదో, అదే నీవు. అయితే నీకు దాని ఎరుకలేదు, అంటే దాని అనుభవం లేదు. దాని గురించి వివరించేది తత్త్వబోధ.

సాధన అంటే ప్రయత్నం. ఆత్మానుభవం కోసం సాధన అవసరమే. "మాకు ఆత్మజ్ఞానం కావాలనుకుంటున్నాం కాని మేము ఏమీ సాధనలు చేయలేకపోతున్నాము. మీరే మమ్మల్ని అనుగ్రహించాలి" అని కొందరు రమణమహర్షిగారితో అన్నారు. అందుకు వారు "అన్నం, కూర మొదలైనవన్నీ మేమే చేస్తాం. కూర, అన్నం మేమే కలుపుతూ ముద్దలు కూడా చేసి ఆ ముద్దలను మీ నోట్లో కూడా మేమే పెడతాం. కాని మీరు ఆ ముద్దల్ని మింగాలి కదా!" అన్నారు. గుర్రాన్ని నీటి దగ్గరకు తీసుకెళ్లగలం గాని తాగటం అనేది ఆ గుర్రమే చేయాలి కదా! శరీరం ఉన్నంతకాలం ఎంతోకొంత ఆహారం ఎలా

అవసరమో, అలాగే మనస్సు ఉన్నంతవరకు ఆత్మజ్ఞానం కోసం సాధన అనేది అవసరం.

ఆత్మ జ్ఞానము పొందటానికి సాధన చతుష్టయ సంపదకలిగిన వాడే అర్హుడు అన్నారు శంకరాచార్యుల వారు. ఆ నాలుగింటి గురించి తెలుసుకుందాం.

(1) నిత్యానిత్యవస్తు వివేకం

"బ్రహ్మమొక్కటియే నిత్యవస్తువు. దానికి అన్యమైనది, వ్యతిరిక్తమైనది అంతయూ అనిత్యము. ఇదియే నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము." (తత్త్వబోధ)

సత్యము ఎప్పుడూ ఉండేది కాబట్టి సత్యాన్ని నిత్యమన్నారు. సత్యము కానిది అనిత్యముగా ఉంటుంది. మన శరీరాలు ఎప్పుడూ ఉండవు, అలాగే ఈ నామరూపాలన్నీ ఎప్పుడూ ఉండవు. ఎప్పుడూ ఉండేది ఏమిటంటే మనకి, ఈ ప్రపంచానికి ఆధారంగా ఉన్న బ్రహ్మమొక్కటే.

పాలని, నీళ్లని విడదీసినట్టు అనిత్యమైన ప్రపంచ విషయాలను వదిలి నిత్యమైన ఆత్మను గురించి ఆలోచించటం వివేకము. అవసరం లేనిదాన్ని వదిలేసి అవసరమైన దానిని పట్టుకోవటం వివేకము. మనకు ఏ సద్వస్తువు కావాలో దాని మీద ప్రేమ లేకపోతే అది లభించదు."బ్రహ్మ సత్యము, జగత్తు మిథ్య అను

దృఢ నిశ్చయుజ్ఞానము నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము'' అని వివేకచూడామణిలో శంకరాచార్యులవారు చెప్పారు.

బ్రహ్మ సత్యము, జగన్మిథ్య అని చెప్పిన ఆచార్యులవారు "జగత్తు బ్రహ్మముగా సత్యము" అని మూడో వాక్యము కూడా చెప్పారు. మిథ్య అంటే లేనిది ఉన్న దానివలె కనిపించేది. మరి జగన్మిథ్య అని ఎందుకు చెప్పారంటే జగత్తుని జగత్తుగా చూస్తే సత్యమువలె కనిపిస్తుంది గాని అది సత్యము కాదు, అది అనిత్యమైనది అని నీకు తెలిసినప్పుడు దాని మీద నీకు ఆసక్తి తగ్గిపోతుంది. అప్పుడు నిత్యమైన, సత్యమైన బ్రహ్మము మీద నీకు ఆసక్తి పెరుగుతుంది.

''జగత్తు బ్రహ్మముగా సత్యము'' అని ఆచార్యులవారు చెప్పారు. ఎందుకంటే ఈ సృష్టి అంతా బ్రహ్మమయం. మనం జగత్తును ఆ దృష్టితో చూసినప్పుడు అది బ్రహ్మమేకదా!

(2) వైరాగ్యం

"ఇహలోక, పరలోక భోగాల పట్ల అభిలాష లేకపోవటం వైరాగ్యం."
(తత్త్వబోధ)

భోగించినపుడు సుఖం(pleasure) తప్ప ఆనందం (happiness) రాదు, మనం పొరపాటున ఆ సుఖాన్ని ఆనందంగా భావిస్తాము. ఈ సుఖం అనేది క్షణికమే! ఈ ప్రపంచం ద్వంద్వమయం. అందువల్ల అనతి కాలంలోనే ఆ సుఖమే దుఃఖంగా మారిపోతుంది. ఇదీ సిద్ధాంతం!

భోగప్రవృత్తి ఒక వాసన. పేకాట, తాగుడు లాగా భోగప్రవృత్తి కూడా ఒక వాసన. ఈ అలవాట్లన్నీ వాసనలు. ఎక్కడో ఒక చోట మంచి కాఫీ తాగినపుడు మనకి ఆ కాఫీ చాలా బాగుందనే భావన మనస్సులో గట్టిగా నాటుకుంటుంది. మళ్ళీ ఎప్పుడైనా అలాంటి కాఫీ తాగాలనిపిస్తుంది. ఇదే కాఫీని జ్ఞానికిస్తే, ఆతడు ఆ కాఫీని తాగి బాగుందంటాడు గాని మళ్ళీ అలాంటి కాఫీ తాగాలనే భావన చేయడు. అందువల్ల ఆ కాఫీత్రాగిన అనుభవం ఒక వాసనగా అతడికి మారదు. అందువల్ల మరలా అలాంటి కాఫీ త్రాగాలనే కోరిక అతడికి ఉదయించదు!

శరీరంలో చాలా ఇంద్రియాలున్నాయి. ఏ ఇంద్రియంతోటి ఏ సుఖాలని తీసుకున్నా అవన్నీ దు:ఖాల కింద మారిపోతాయి. అవి దు:ఖాల కింద మారిపోయినా ఫరవాలేదు గాని పోస్టుకార్డు మీద ముద్రలు వేసినట్లు మనస్సు మీద ముద్రలు వేసి వెళ్ళిపోతాయి. ఆ ముద్రలు ఆ అనుభవాలు మళ్ళీ కలిగించమని కోరుతాయి. ఈ కోరికలే సంసారం! అందుకే సంసారం బయట లేదు, మనస్సులోనే ఉంది అంటారు మహాత్ములు.

కఠోపనిషత్తులో యమధర్మరాజు నచికేతుడితో నీకు ఆత్మజ్ఞానం ఎందుకులే, కావల్సినన్ని భోగాలు కోరుకో, వాటితో సుఖంగా ఉండొచ్చు అంటాడు. అందుకు నచికేతుడు ఆ భోగాలు ఉండగానే నా శరీరం పోవచ్చు లేదా నేనుండగానైనా ఆ భోగాలు పోవచ్చు, అలాంటి భోగాలు నాకొద్దు, ఏది పొందటం వల్ల మరణాన్ని జయిస్తామో, ఏది పొందటం వల్ల అద్వైతానుభవం కలుగుతుందో ఆ ఆత్మజ్ఞానాన్ని నాకు బోధించు అన్నాడు.

వాసనాక్షయం కాకుండా భోగకాంక్ష తగ్గదు. భోగకాంక్ష తగ్గితేనే గాని జ్ఞానం నిలబడదు. Intellectual understanding వల్ల అంటే పరోక్ష జ్ఞానంవల్ల కొన్ని glimpses వచ్చినా అవి నిలబడవు.

మన హృదయంలో సద్వస్తువు ఉంది. దాని స్వరూపమే ఆనందము. ఆ సద్వస్తువులో తప్పించి నిజమైన సుఖము వేరెక్కడా లేదు.

"దర్శనము, శ్రవణము మొదలగు వానిచే దేహము మొదలు బ్రహ్మవరకు గల అనిత్యమగు భోగ్యవస్తువునందు ఏ జుగుప్స కలుగుతుందో అది వైరాగ్యము" అని శంకరాచార్యులవారు వివేకచూడామణిలో చాలా చక్కగా చెప్పారు. అంటే మీ చొక్కా మీదో, చీరమీదో కాకిరెట్టపడినప్పుడు మీలో ఏ అసహ్యము కలుగుతుందో, భోగాలమీద అలాంటి జుగుప్స కలగటం వైరాగ్యమని అర్థం.

నిత్యానిత్యవస్తు వివేకంతో కూడిన వైరాగ్యం లేనివాడు అంతర్ముఖం అవ్వలేడు, ఆత్మజ్ఞానం పొందలేడు.

(3) శమాది షట్కసంపత్తి

శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష, శ్రద్ధ, సమాధానము అనెడి ఈ ఆరింటిని శమాది షట్క సంపత్తి అంటారు.

(i) శమము

మనోనిగ్రహమే శమము. దీని గురించి

మరింత నిర్దిష్టంగా, విపులీకరించి చక్కగా వివేకచూడామణిలో శ్రీశంకరులు ఇలా చెప్పారు:

''మాటిమాటికి విషయములయందు దోషములను చూచుటచే వాటినుండి వైరాగ్యమును పొంది మనస్సు తన లక్ష్యము నందు స్థిరమగు స్థితి శమము అని చెప్పబడుచున్నది."

విషయాలవైపు వెళ్ళొద్దని మనస్సుని శాసించినంతమాత్రాన మనోనిగ్రహం రాదు కదా! కాని ఆ విషయాలలో ఉన్న దోషాలను ఎల్లప్పుడూ చూస్తూ ఉంటే మనస్సు అంతర్ముఖం అవుతుంది.

ఇంత చక్కగా ఈ విషయాన్ని విడమరచి చెప్పటం శంకరాచార్యులవారికే సాధ్యం అయింది. ఊరికే మనోనిగ్రహం అంటే మనస్సును అణిచివేయటమనే సాధకులు భావిస్తారు. అణిగి వున్న మనస్సు ఎప్పుడైనా విజృంభిస్తుంది. అందువల్ల ఉపయోగం లేదు. ఈ విషయాలు, భోగాలు అనిత్యమని తెలిసి వాటి మీద సహజంగా విరక్తి కలిగినప్పుడు సాధకుని మనస్సు పలచబడుతుంది.

రమణమహర్షిగారు అసలు మనస్సు ఉందో లేదో చూసుకో, లేకపోతే గొడవలేదు, ఉంటే నిగ్రహించుకో అన్నారు. అంటే ముందు సత్యాన్వేషణ చెయ్యి, సత్యం ఎప్పుడైతే అనుభవంలోకి వచ్చిందో అప్పుడు నిగ్రహించుకోవడానికి మనస్సు అంటూ ఉండదు. ముందు మనస్సు ఉందా లేదా చూసుకో. అది ఉందని నీకు

అనిపిస్తున్నప్పుడు నిగ్రహించటం నేర్చుకో. అది లేనిదే అని తెలిసినప్పుడు ఇక లేనిదాన్ని ఏం నిగ్రహించుకుంటావు? మనస్సంటే ఏమిటి? నీలో ఉన్న కొన్ని అలవాట్లు, కొన్ని వాసనలు కలిపితే మనస్సు అవుతుంది. గడ్డిపరకలు లేకపోతే గడ్డి తాడు వుండదు కదా! ముందు నీ అలవాట్లలోంచి బయటికి రా. మనకి అనారోగ్యం పోయినప్పుడు కదా ఆరోగ్యం తెలిసేది. ముందు నీ అలవాట్లు, వాసనలనుంచి బయటికి వచ్చి మనస్సు అనేది ఉందో లేదో చూస్తే అప్పుడు మనస్సు లేదని తెలుస్తుంది, ఇక మనోనిగ్రహం అనేదాని అవసరం ఏముంటుంది?

కృష్ణభగవానుడు మీ మనస్సుని మీరు విరోధిగా చేసుకోకండి, మీ మనస్సు మీ స్నేహితుడిగా వున్నప్పుడు ప్రపంచములో వేలాదిమంది విరోధులు మీకున్నా ఫరవాలేదని అన్నాడు. మన మనస్సే మనకి విరోధిగా ఉన్నప్పుడు బయటివాళ్ళు ఎవరైనా మనకు ఉపకారం చేద్దామన్నా చెయ్యలేరు. చేసినా అది నిలబడదు. అసలు మనస్సును బాగుచేసుకోవడం కోసమే మనం ఈ లోకంలోకి వచ్చాము.

శ్రీకృష్ణుడు మనోనిగ్రహానికి రెండు ఉపాయాలు చెప్పాడు. ఒకటి అభ్యాసము, రెండు వైరాగ్యము. నువ్వు ఇప్పుడు ఇక్కడ కూర్చున్నావు. నీ మనస్సు ఎక్కెడెక్కడికో తిరుగుతూ ఉంటుంది. అంటే నీకు వైరాగ్యం లేదని అర్థం. నీకు నూటికి నూరుపాళ్ళు వైరాగ్యం వచ్చినపుడు నీ మనస్సుని కదలమన్నా కదలదు. నీకు వైరాగ్యం లేనప్పుడు దాని అలవాట్లను బట్టి అది తిరుగుతుంది.

నీకు సినిమా చూడాలన్న కోరిక మనస్సులో కలిగింది. అప్పుడు నువ్వు వెంటనే శరీరాన్ని తీసుకెళ్ళి సినిమా హాలులో కూర్చోపెట్టకు. ఆ కోరికను సంతృప్తిపరిచినప్పుడు నీ మనసు బాహ్యముఖం అవటం పెరుగుతుంది. మళ్ళీ ఇంకో సినిమా చూడాలనిపిస్తుంది. అలా ఆ కోరికలు తీర్చటం వల్ల అది వాసనగా మారి తరువాత కాలంలో నీ పురోగతికి అడ్డుగా మారుతుంది.

సాధన అంటే కేవలం పూజ చేసి లేచి పోవటం కాదు. రోజువారీ ప్రవర్తనను సరిచేసుకోవటమనేది సాధనలో భాగం. ఏ క్షణానికి ఆ క్షణం మనస్సు ఎలా ఉందో గమనిస్తూ ఉండాలి. అందుకే కృష్ణుడు మనోనిగ్రహానికి చెప్పిన పద్ధతి అభ్యాసము, వైరాగ్యము.

(ii) దమము

"చక్షురాది బాహ్యేన్ద్రియ నిగ్రహము దమము అనబడును."*

(తత్త్వబోధ)

దమము అంటే, ఇంద్రియ నిగ్రహం. మనోనిగ్రహం ఎంత ముఖ్యమో ఇంద్రియ నిగ్రహం కూడా అంతే ముఖ్యం.

దమము గురించి వివేకచూడామణిలో ఆచార్యులవారు ఇలా చెప్పారు:"బాహ్యేంద్రియములను భోగ్య

(ఇంద్రియములు ఐదు – కళ్ళు, ముక్కు, చెవులు, చర్మము, నాలుక.)*

విషయములనుండి మరల్చి తమతమ స్థానములలో ఉంచుట దమముగా చెప్పబడినది."

బాహ్యేంద్రియములకు వాటంతట అవే విషయవిచారము చేయగల సామర్థ్యము లేదు. అందుచేత కఠోపనిషత్తులో చెప్పినట్లు అశ్వములవంటి ఈ బాహ్యేంద్రియములను కళ్లెమువంటి మనస్సు చేత విషయమార్గములనుండి మరల్చి అంతర్ముఖం చేయాలి. అంటే ఇంద్రియ నిగ్రహంలో కూడా మనస్సే ముఖ్యపాత్ర వహిస్తుంది.

(iii) **ఉపరతి**

"స్వధర్మానుష్ఠానమే ఉపరతి." *(తత్త్వబోధ)*

స్వధర్మము, పరధర్మము అని రెండున్నాయి. నీ సహజ స్వభావానికి అనుగుణమైన కర్మలు చేయుట స్వధర్మము. అప్పుడు నీకు దు:ఖం ఉండదు.

ఉపరతి విషయమై వివేకచూడామణిలో ఇలా చెప్పారు. "బాహ్యవస్తువుల విషయమున మనోవృత్తి వెళ్ళకపోవటం ఉత్తమమైన ఉపరతి."

గీతలో శ్రీకృష్ణుడు ఇలా చెప్పాడు: "పరధర్మము భయంకరమైనది, స్వధర్మం చేసుకో. నీ స్వభావానికి అనుగుణమైన పని స్వధర్మం, నీ స్వభావానికి విరుద్ధమైన పని పరధర్మం."

(iv) తితిక్ష

"శీతోష్ణ సుఖ దుఃఖములను సహించుటయే తితిక్ష." *(తత్త్వబోధ)*

అంటే సుఖదుఃఖముల వంటి అన్ని ద్వంద్వములను సహించుటయే తితిక్ష అని అర్థం.

కాలాన్నిబట్టి ప్రకృతి తన స్వభావాన్ని మార్చుకుంటుంది. అలాగే పరిస్థితులను బట్టి ప్రకృతి మారినట్లు నువ్వు మారుతూ ఉండు.

"అప్రతీకారపూర్వకముగా, చింతా విలాపరహితముగా సమస్త దు:ఖములను సహించుట తితిక్ష అని చెప్పబడుచున్నది,"

(వివేకచూడామణి)

శ్రీశంకరాచార్యులవారు తమ చివరి గ్రంథమైన వివేకచూడామణిలో సాధన చతుష్టయం గురించి మరింత స్పష్టంగా సాధకులకు చెబుతున్నారు.

మనస్సు అంతర్ముఖం అయి ఉంటే సుఖం వచ్చినా, దుఃఖం వచ్చినా మనకు తెలియదు. అప్పుడు తితిక్ష సహజంగా సాధకునికి వుంటుంది! అంతర్ముఖం ఇంకా కాని సాధకునికి వస్తు, విషయాలవలన కలిగే సుఖము, దుఃఖము తెలుస్తూ వుంటాయి. వాటిని స్వీకరించే విషయంలో సాధకుడు జాగ్రత్త వహించాలి. ఒకవేళ సుఖాన్ని ఆస్వాదిస్తే అనతికాలంలో దుఃఖం కలిగే పరిస్థితి వచ్చినప్పుడు దాన్ని

కూడా ఆస్వాదించాల్సి వస్తుంది. అదే సుఖం తీసుకోనట్టయితే దుఃఖం కూడా రాదు. సుఖం ఒక తలంపు, దుఃఖం కూడ ఒక తలంపు; గౌరవం ఒక తలంపు, అగౌరవం ఒక తలంపు. ఇలా జీవితమంతా ద్వంద్వములతో కూడిన తలంపులమయం. ఇది సహజజీవనం కాదు. సహజజీవనమే ముక్తి. అందుకే సహజజీవనాన్ని కోరే సాధకునికి తితిక్ష సాధన ఒక ముఖ్యభాగం.

(v) శ్రద్ధ

"గురువాక్యమునందును, శాస్త్రవిషయమునందును సంపూర్ణ విశ్వాసమును కలిగి ఉండుటయే శ్రద్ధ అనబడును," (తత్త్వబోధ)

శ్రద్ధ రెండు అక్షరాల పదమే అయినా చాలా ముఖ్యమైనది. 'శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం' అని శ్రీకృష్ణుడు గీతలో చెప్పాడు. అంటే శ్రద్ధ లేకుండా జ్ఞానం రాదు. జ్ఞానానికి పెట్టుబడి శ్రద్ధ. ఇది మనము ఎప్పుడూ గుర్తు పెట్టుకోవాలి.

ఒకసారి చదివితే రాకపోతే రెండోసారి చదవాలి. రెండోసారి తెలియకపోతే మూడోసారి చదవాలి. అది శ్రద్ధలోంచి వస్తుంది. ఆత్మజ్ఞాన సముపార్జనకి పెట్టుబడి డబ్బు కాదు, శ్రద్ధే.

"దేనిచేత సద్వస్తువు తెలియబడునో అట్టి శాస్త్ర, గురు వాక్యములు సత్యము అనెడి బుద్ధితో దృఢముగా నిశ్చయించుకొనుట శ్రద్ధఅని చెప్పబడినది." (వివేకచూడామణి)

ఆత్మే మానవరూపం ధరించి గురువుగా వస్తుంది. ఈ మానవగురువు సాధకుని మనస్సును అంతర్ముఖం చేస్తాడు. సాధకుని హృదయంలో అంతరాత్మగా వున్న గురువు లోపలకు తీసుకుంటాడు. నిజమైన గురువు మనలో ఉన్న చైతన్యమే. మనల్ని లోపలికి నెట్టి అంతర్ముఖుల్ని చేయడానికి ఆ చైతన్యం మానవరూపం ధరించి వస్తుంది. బయట గురువు push చేస్తాడు (లోపలకు తోస్తాడు), లోపల గురువు pull చేస్తాడు (లోపలకు లాగుతాడు) బయట గురువు, లోపల గురువు ఒక్కరే. లోపల గురువు రూపనామాలు లేనివాడు, అందుచేత గుర్తించలేం. బయట గురువు రూపనామాలు ధరించి వస్తాడు కాబట్టి ఆయనని గుర్తిస్తాం.

మానవగురువు ఏ మాట చెప్పినా, అది ఆత్మ చెప్పినట్లే. అందుచేత గురువు వాక్యమునందు విశ్వాసం ఉండాలి. గురువు చెప్పింది వాక్యాలు అనటం కంటే అనుగ్రహము అనటం సరైనది. సాధకుని మీద అనుగ్రహంతో, వాత్సల్యంతో, దయతో గురువు బోధ చేస్తాడు. గురువాక్యం అనుగ్రహస్వరూపం. అలాగే శాస్త్రము అనుగ్రహాన్నే ప్రసాదిస్తుంది.

ఏది నీకు పనికి వస్తుంది, ఏది నీకు పనికి రాదు; ఏది నువ్వు చెయ్యదగినదో, ఏది నువ్వు చెయ్యకూడనిదో శాస్త్రం చెబుతుంది. ఆ రకంగా నువ్వు జీవించగలిగితే బ్రాహ్మీస్థితి పొందగలుగుతావు.

(vi) **సమాధానం**

"చిత్తమును ఏకాగ్రతలో ఉంచుట సమాధానం." *(తత్త్వబోధ)*

నీ హృదయంలో ఉన్న ఆత్మజ్ఞానాన్ని ఏకాగ్రతలేకుండా నువ్వు పొందటం సాధ్యం కాదు. ఈ సమాధానం విషయమై వివేకచూడామణిలో శంకరాచార్యులవారు మరింత స్పష్టతనిచ్చారు.

"పరిశుద్ధమగు బ్రహ్మమునందు ఎల్లవేళలా బుద్ధిని నిలుపుట సమాధానము'. అంతియే గాని సమాధానమనునది చిత్తము యొక్క లాలనము కాదు." *(వివేకచూడామణి)*

ఇంతకుముందు మనస్సు మాటిమాటికి విషయములయందు దోషములను చూచుటచే వానినుండి వైరాగ్యమును పొంది తన లక్ష్యమునందు అంటే బ్రహ్మమునందు స్థిరమగు స్థితిని శమము అని ఆచార్యులవారు చెప్పారు. ఇక్కడ బుద్ధి ఎల్లవేళలా శుద్ధమైన బ్రహ్మమునందు నిలచి ఉండుటయే సమాధానమని చెబుతున్నారు.

సంకల్పవికల్పాదులతో కూడినదానిని **మనస్సు**, నిశ్చయమైన అభిప్రాయము కలదానిని **బుద్ధి**, 'నేను కర్తను' అనెడి భావన **అహంకారము**, చింతన చేయుదానిని **చిత్తము** అని ఒకే వస్తువును గురించి నాలుగు విధములుగా చెప్పబడినది.

శమముగురించి చెబుతున్నప్పుడు మనస్సు అనే అంతఃకరణాన్ని పేర్కొన్న ఆచార్యులవారు సమాధానం సంగతి వచ్చేసరికి బుద్ధి అనే అంతఃకరణాన్ని చెప్పారు. అంటే సంకల్పవికల్పాత్మకమైన మనస్సు అనే అంతఃకరణాన్ని దాటి నిశ్చయాత్మకమైన బుద్ధి అనే అంతఃకరణము ఎల్లప్పుడూ దోషపూరితమైన విషయములయందు కాకుండా, దోషరహితమైన శుద్ధమైన బ్రహ్మమునందు నిలచి ఉండుటయే సమాధానము అని చెప్పటమన్నమాట.

ఇంట్లో పిల్లలు ఏడిస్తే తల్లులు వారికి కావలసినది ఇచ్చి వారిని బుజ్జగిస్తారు. అలా మనస్సుకి కావలసినది ఇచ్చి సంతృప్తిపరచటం సమాధానం కాదు. అందుకే "సమాధానమనేది చిత్తముయొక్క లాలనము కాదు" అని ఆచార్యులవారు ప్రత్యేకంగా చెప్పారు.

ప్రారంభదశలో సమాధానమనునది సాధకునికి చాలా కష్టము. ఏదోఒకదానిని గురించి చింతించకుండా చిత్తము ఉండదు. అందుచేత "లాలయేత్‌చిత్త బాలకం" అని యోగవాశిష్టంలో చెప్పారు. అంటే మనస్సును చపలచిత్తముతో ప్రతి చిన్న విషయానికి కంగారుపడే బాలునిని లాలించినట్లు లాలించవలెను అని అర్థం. ఆ లాలించటమనేది శమము సాధించేటప్పుడు చాలా అవసరం. విషయములయందు దోషములు చూపించి లాలించి శమమును సాధించి పురోగతి చెందినవానికి బాహ్యావాసనలు నశించినందున సమాధానావస్థలో అట్టి లాలనము యొక్క అవసరము ఉండదు.

(4) ముముక్షుత్వము

"నాకు మోక్షం కలుగుగాక! అనే కోరిక ముముక్షత్వం." *(తత్త్వబోధ)*

మోక్షం కోరేవాడు ముముక్షువు. జ్ఞానం కోరేవాడు జిజ్ఞాసువు. మోక్షం అంటే విడుదల అని అర్థం. ఎందులోంచి విడుదల? అజ్ఞానంలోంచి, అవిద్యలోంచి విడుదల. నువ్వుకాని దాన్ని నువ్వనుకుంటున్నావు కాబట్టి ఆ తలంపులోంచి నువ్వు విడుదల పొందటమే మోక్షం.

"స్వస్వరూపజ్ఞానముచే, అజ్ఞానం కారణంగా జనించిన అహంకారం మొదలు దేహము వరకుగల బంధనాలనుండి విముక్తుడిని అవ్వాలనే కోరిక ముముక్షత్వం అనబడుతుంది." *(వివేకచూడామణి)*

మోక్షం అంత తేలిక కాదు! మీకు ఎంతో పూర్వపుణ్యం లేకపోతే ముముక్షత్వం కలగదు. "మనుష్యత్వం, ముముక్షత్వం, మహాపురుష సంశ్రయ: అనే మూడు దుర్లభమైనవి, దైవానుగ్రహం చేతనే అవి కలుగును" అని శంకరాచార్యులవారు వివేకచూడమణిలో చెప్పారు.

నీకు మానవజన్మ రావటం, ఆ తరువాత మోక్షం సంపాదించాలనే బలీయమైన కోరిక రావటం – ఈ రెండూ సరిపోవు. మహాపురుష సంశ్రయ: అంటే నీకు మోక్షం ప్రసాదించే మహాత్ములతోటి, యోగులతోటి పరిచయం కలగడం పూర్వపుణ్యం లేకుండా జరగదు. మోక్షం వైపుకి నిన్ను తిప్పేవాడు ఒకడు ఉండాలి

కదా! నీకు మోక్షం పొందాలనే కోరిక ఉంటేనే సరిపోదు. నీవు గతంలో ఏమైనా సత్కర్మలు చేసి ఉంటే, ఆ సత్కర్మలు కూడా నిష్కామంగా చేసి ఉంటే మనుష్యత్వం, ముముక్షత్వం, మహాపురుష సంశ్రయము – ఈ మూడూ లభిస్తాయి.

నీ స్వరూపసుఖం పొందటానికి, నీ స్వరూపం లోకి నిన్ను నడపటానికి గురువు దొరకాలి కదా! ఆ తరువాత ఆ గురువే మిమ్మల్ని చూసుకుంటాడు.

ఈ విధంగా సాధన చతుష్టయం అంటే నిత్యానిత్యవస్తు వివేకం, వైరాగ్యం, శమాది షట్క సంపత్తి, ముముక్షత్వం కలిగినవాడు సద్గురువు అనుగ్రహంతో ఆత్మజ్ఞానం పొంది అజ్ఞాన బంధాలనుండి విముక్తుడు అవుతాడు.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) మనస్సు ఉన్నంతవరకు ఆత్మజ్ఞానం కోసం సాధన అనేది అవసరం.

(2) పాలని, నీళ్లని విడదీసినట్లు అనిత్యమైన ప్రపంచ విషయాలను వదిలి నిత్యమైన ఆత్మను గురించి ఆలోచించటం వివేకము.

(3) భోగించినపుడు సుఖం తప్ప ఆనందం రాదు.

(4) మన హృదయంలో సద్వస్తువు ఉంది. దాని స్వరూపమే ఆనందము. ఆ సద్వస్తువులో తప్పించి నిజమైన సుఖం వేరెక్కడా లేదు.

(5) విషయాలలో ఉన్న దోషాలను ఎల్లప్పుడూ చూస్తూ ఉంటే మనస్సు అంతర్ముఖం అవుతుంది.

(6) బాహ్యేంద్రియములను కళ్లెమువంటి మనస్సుచేత విషయమార్గములనుండి మరల్చి అంతర్ముఖం చేయాలి.

(7) నీ సహజ స్వభావానికి అనుగుణమైన కర్మలు చేయుట స్వధర్మము. అప్పుడు నీకు దు:ఖం ఉండదు.

(8) గురువు వాక్యమునందు విశ్వాసం ఉండాలి. గురువాక్యం అనుగ్రహస్వరూపం. అలాగే శాస్త్రము అనుగ్రహాన్నే ప్రసాదిస్తుంది.

***

2. ప్రపంచం ఉన్నదానివలె కనిపిస్తోంది.

కొత్తగూడెం,
27-04-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు–"తత్త్వబోధ"లో శ్రీ శంకరాచార్యులవారు స్థూల సూక్ష్మ కారణ శరీరాల గురించి చెప్పినదానిపై దయచేసి వివరించండి.

(1) తత్త్వవివేకము:

ఆత్మయే సత్యము. దానికి అన్యమైనది అంతయు మిథ్య అని తెలుసుకొనుటయే తత్త్వవివేకము. (తత్త్వబోధ)

ఆత్మయే సత్యము అంటే ఆత్మకానిదంతా అసత్యము. వివేకము అంటే అసత్యమైన అనాత్మ మీద ప్రేమ తగ్గించుకొని ఆత్మమీద ప్రేమ పెంచుకోవటం. ముందు ఇది ఆత్మ, ఇది అనాత్మ అని తెలియాలి. తెలిశాక అనాత్మ మీద ప్రేమ తగ్గించుకొని ఆత్మమీద ప్రేమ పెంచుకోవటం వివేకం అని నిన్న మాట్లాడుకున్నాం. అజ్ఞానంలో ఉన్నప్పుడు నేనుగా వ్యక్తమయ్యేది అసత్యమైన నేను. దీనికి అతీతముగా ఉన్న ఆత్మ సత్యమైన నేను. అంటే చైతన్యము. చైతన్యము సత్యమైన నేను.

విత్తు ముందా, చెట్టు ముందా అనే వాదన విషయమై రమణమహర్షిగారిని అడిగినప్పుడు - "విత్తు ముందా,

చెట్టుముందా అంటావేంటి, రెండూ లేవు. ఉన్నది చైతన్యమే" అన్నారాయన. ఆత్మ ఉందా అని వారిని అడిగినప్పుడు "ఆత్మ ఒక్కటే ఉన్నది" అన్నారు.

ఏసుక్రీస్తు చెప్పింది వినండి- శరీరాలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. కష్టాలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. సుఖాలు వస్తున్నాయి, వెళ్లిపోతున్నాయి. వచ్చి, వెళ్లిపోయేవి ఏవీ నిజం కావు. ఏసుక్రీస్తు "నేను నేనుగా ఉన్నాను" అన్నాడు. అంటే ఈ సృష్టికి ముందు కూడా నేను ఉన్నాను. అప్పుడు ఎలా ఉన్నాను? నేను నేనుగానే ఉన్నాను. ప్రపంచం వస్తోంది. వెళ్లిపోతోంది. దేవతలు వస్తున్నారు, వెళ్లిపోతున్నారు- కష్టసుఖాలు వస్తున్నాయి, వెళ్లిపోతున్నాయి- దేహాలు పుడుతున్నాయి, చచ్చి పోతున్నాయి అన్నీ వస్తున్నాయి, వెళ్లిపోతున్నాయి కాని ఈ రాకపోకలతో సంబంధం లేకుండా నేను నేనుగా ఉన్నాను.

మాకు విపరీతమైన కష్టాలు వస్తున్నాయి, బాధలు భరించలేకపోతున్నాం అని చెబుతుంటారు. కష్టాలు, సుఖాలు ఈ రెండు వచ్చినప్పుడు కూడా నేను నేనుగానే ఉన్నాను. ఆ సత్యమైన నేను తాలుకు అవగాహన కలిగినపుడు సంతోషం వచ్చినా స్వప్నమే, దుఃఖం వచ్చినా స్వప్నమే, ఇవి వచ్చిపోతుండేవి అని తెలుస్తుంది. నేను సంతోషంగా ఉన్నాను అనుకోవటం, నేను దుఃఖంతో ఉన్నాను అనుకోవటం, రెండూ కూడా నిజం కాదు. ఇవన్నీ ఊరికే తలంపులు. ఈ శరీరం ఉన్నప్పుడు నేను నేనుగానే ఉన్నాను. ఈ శరీరం వచ్చింది, పోతుంది. అలాగే సంతోషం వస్తుంది, పోతుంది. దుఃఖం వస్తుంది,

పోతుంది. ఇవన్నీ తలంపులు. నేను దుఃఖంగా ఉన్నప్పుడు కూడా నేను నేనుగానే ఉన్నాను నా శరీరం చనిపోయినప్పుడు కూడా నేను నేనుగానే ఉంటాను. అందుకే శ్రీకృష్ణుడు గీతలో తాను సూర్యుడికి ఈ తత్త్వ విషయాలు చాలా కాలం ముందు వివరించానని అర్జునునితో అన్నాడు. అంటే ఆయన చైతన్యముగా ఉన్నాడు. ప్రపంచం రావటం, పోవటం, జీవకోటి రావటం, పోవటం-వీటితోటి సంబంధం లేకుండా, ఇవి ఉన్నా లేకపోయినా నేను నేనై ఉన్నాను అన్నాడు.

ఇక్కడ మిథ్య అంటే కుందేటి కొమ్ము కాదు. మిథ్యకి నిర్వచనం చెప్పటం కష్టం. కుందేటి కొమ్ము అంటే అసలు లేనిది. కుందేటికి కొమ్ము లావుగా ఉందా? సన్నగా ఉందా? అని చర్చించటం సమయాన్ని వృథా చేయటమే. అసలు లేనిది కదా. మిథ్య అంటే అలా కాదు. పూర్తిగా అసత్యమని కాదు. మిథ్య అంటే అసలు లేనిది ఉన్న దానివలె కనిపిస్తూ ఉండేదని అర్థం. కనిపిస్తుంది అంతే. జగన్మిథ్య అంటారు కదా, ప్రపంచం ఉందా, లేదా అని రమణ మహర్షిగారిని అడిగినప్పుడు, ఆయన ఉందని చెప్పేవారు కాదు, లేదని చెప్పేవారు కాదు, "ఉన్నదాని వలె కనిపిస్తోంది" అనేవారు.

ఆత్మ సత్యమా కాదా అని రమణ మహర్షిగారిని అడిగినప్పుడు "ఆత్మ మాత్రమే సత్యము" అని చెప్పేవారు. అంటే మిగతాదంతా అసత్యమనే చెప్పటం. అంటే ఆత్మ తప్ప మిగతా గొడవలన్నీ dream stuff (స్వప్నములోని సంగతులు లాంటివి) అని చెప్పటం. ఈ ఆత్మని ఏసుక్రీస్తు 'నేను' అన్నాడు. అది True I. ఈ

ఆత్మనే శ్రీకృష్ణభగవానుడు 'నేను' అని గీతలో తెలియచేశాడు. "అన్ని ధర్మములు వీడి నన్నే శరణుపొందు" అన్నప్పుడు ఆయన నేను అంటే ఆత్మయేనని సూచిస్తున్నారు.

జ్ఞానం అంటే విషయజ్ఞానం కాదు. మన మెదడులో ఉన్న పాండిత్యం జ్ఞానం కాదు. మన హృదయంలో ఒక నిజం ఉంది. ఇప్పుడు మనం శరీరంతోటి, మనస్సుతోటి ఎలా తాదాత్మ్యం పొందుతున్నామో ఆ నిజంతో నూటికి నూరుశాతం తాదాత్మ్యం పొందినపుడు అది జ్ఞానం. మనం బుద్ధితో గ్రహించేది, ఇంద్రియాలతో గ్రహించే సమాచారం విషయజ్ఞానం అంతేగాని జ్ఞానం కాదు. ఇవన్నీ అజ్ఞానంలోకే వస్తాయి.

ప్రపంచం ఉందని చెప్పటానికి వీల్లేదు; లేదని చెప్పటానికి వీల్లేదు. జాగ్రదావస్థలో కనిపిస్తున్నది. కానీ గాఢనిద్రలో ప్రపంచం కనిపించుట లేదు. ఒక అవస్థలో వుండి మరొక అవస్థలో లేనప్పుడు అది సంపూర్ణసత్యం కానేరదు. ఏది సంపూర్ణసత్యం కాదో దాన్ని సాధకుడు నిత్యఅనిత్య వివేకంతో విసర్జించాలి!

(2) ఆత్మ

స్థూల, సూక్ష్మ, కారణశరీరములకు భిన్నమైనది, పంచకోశములకు అతీతమైనది, అవస్థాత్రయమునకు సాక్షి అయినది, సచ్చిదానంద స్వరూపమైనది అయి ఏది ఉన్నదో అది ఆత్మ. *(తత్త్వ బోధ)*

స్థూలశరీరం అంటే రక్తం, మాంసం, ఎముకలు. సూక్ష్మశరీరం అంటే మనస్సు. కారణశరీరం అంటే అజ్ఞానము. మన శరీరం చనిపోయాక ప్రయాణం చేసేది సూక్ష్మశరీరం. స్థూలశరీరం చనిపోయాక సూక్ష్మశరీరం ప్రయాణం చేస్తుంది. ఆ సూక్ష్మశరీరం ఉన్నంతసేపు మనకు పునర్జన్మలు వస్తాయి. మనం చచ్చిపోయినపుడు స్థూలశరీరాన్ని ఖననం చేస్తారు లేదా కాల్చేస్తారు. ఈ సూక్ష్మశరీరం కాలదు, శరీరం చనిపోయిన వెంటనే ఇది హృదయంలో వెళ్లి దాక్కుంటుంది. దాంట్లో వాసనలు ఉంటాయి. ఆ హృదయం కాలదు. నేను అందరి హృదయాలలో ఆత్మగా ఉన్నాను అని కృష్ణుడు చెప్పాడు కదా, ఆ హృదయం కాలదు. అది శరీరంలో ఒక భాగం కాదు. ఆ హృదయంలో వాసనలు, సంస్కారాలు, పునర్జన్మ హేతువులు నిలువ ఉంటాయి. అక్కడ ఉన్న సంస్కారాలను బట్టి అతడికి తిరిగి శరీరం వస్తుంది.

ఆ సూక్ష్మశరీరానికి, స్థూలశరీరానికి కారణం అజ్ఞానం. ఈ అజ్ఞానమే కారణశరీరం! అందుచేత అజ్ఞానం ఉన్నంతసేపు సూక్ష్మశరీరం ఉంటుంది. సూక్ష్మశరీరం ఉంటే స్థూలశరీరం వచ్చేస్తుంది. జాగ్రదవస్థ (స్థూల, సూక్ష్మశరీరాలు), స్వప్నావస్థ (కేవలం సూక్ష్మశరీరం), సుషుప్తి (కేవలం కారణశరీరం) అవస్థ వీటన్నింటికి సాక్షిగా ఉన్నది చైతన్యం. ఆ చైతన్యం అనుభవంలోకి వచ్చినపుడు తెరమీద బొమ్మల్లాగా వచ్చిపోయే మూడవస్థలతో అంటే జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి అవస్థలతో వాడికి తాదాత్మ్యం ఉండదు. ఈ మూడు అవస్థలూ

చూస్తూ ఉంటాడు గాని వాటితో తాదాత్మ్యం ఉండదు. అందుకే చైతన్యం వీటన్నింటికి అతీతమైనది అన్నారు జ్ఞానులు.

ఆత్మలోనే ఆనందం ఉన్నది, ఇంకెక్కడా ఆనందం లేదు. ఈ వాక్యమును మననం చేస్తే మన మనస్సు బాహ్యముఖం అవడం మానేస్తుంది. మనస్సు బాహ్యముఖం ఎందుకు అవుతోంది? ఆనందం కోసం. ఆత్మలో తప్పించి నిజమైన సుఖం ఎక్కడా లేదని ఋషి చెప్పిన వాక్యం మీకు అర్థమయితే మనస్సు బయటికి వెళ్లటం మానేస్తుంది. బయటికి వెళ్లినా ఆనందం లేదని మనసుకి తెలియాలి. అప్పుడది సహజంగా బహిర్ముఖం కావటం మానేస్తుంది. మీరు వెళ్లమన్నా వెళ్లదు.

పచ్చగడ్డికి అలవాటు పడ్డ దూడకి పక్కన ఎండుగడ్డి వేసినా, అది తినదు. అలాగే ఆత్మానందం అనుభవంలోకి వచ్చిన వ్యక్తికి లోకంలో ఉన్న భోగాలమీదికి మనస్సు వెళ్లమన్నా వెళ్లదు. అంతవరకు సాధకుని మనస్సు భోగాలవైపు వెళుతూ ఉంటుంది. ఈ మనస్సుని మనం ఎక్కడయితే శాశ్వత ఆనందము, శాంతి ఉందో, అక్కడికి తోలుకెళ్లటానికి చేస్తున్న ప్రయత్నమే సాధన. మిగతావన్నీ అప్రధానమైన విషయాలు.

ముందు స్థూల, సూక్ష్మ, కారణశరీరములకు భిన్నమైనది, పంచకోశములకు అతీతమైనది అని చెప్పిన తరువాత ఆత్మ అవస్థాత్రయమునకు సాక్షి అయినది సచ్చిదానంద స్వరూపము అయినది అని ఆచార్యులవారు చెప్పారు. అవస్థాత్రయమునకు అంటే

జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తి అనబడే మూడు అవస్థలకు ఆత్మ సాక్షిగా ఉంటుంది. అంటే అన్ని వేళలా ఆత్మ కేవలం సాక్షిగా ఉంటుంది తప్ప ఆయా అవస్థలలో జరిగే కర్మలతో దానికి సంబంధం లేదు.

ఆతరువాత ఆత్మ సచ్చిదానంద స్వరూపము అన్నారు. సచ్చిదానందము- అంటే సత్, చిత్, ఆనందం. సత్ అంటే ఉండటం, ఉండటమే దాని స్వరూపం. అగ్నికి నిప్పు గుణం కాదు. అది దాని 'స్వభావం'. అలాగే ఆత్మకి కూడా ఉండటమనేది 'గుణం' కాదు. అది దాని 'స్వభావం'. ఆత్మ అన్ని అవస్థలలోనూ ఉంటుంది. అంటే అన్ని వేళలలోను ఉంటుంది. తరువాత చిత్ అంటే జ్ఞాన స్వరూపము. అంటే తాను ఉన్నానని తనకు ఎరుక కలిగి ఉండటమే చిత్. ఆనందం అంటే సుఖస్వరూపము. ఈ మూడు కలిపి సచ్చిదానందము. ఇది శాస్త్రము చెప్పిన మాట. 'సత్' ఒకటే నిజము. సత్ ఎప్పుడూ జ్ఞానంగానే అంటే ఎరుకలోనే ఉంటుంది. సత్ ఎప్పుడూ ఆనందంగానే అంటే సుఖంగానే ఉంటుంది. ఈ సత్తే జ్ఞానము, ఈ సత్తే ఆనందము. రమణ మహర్షిగారు సత్ ఒక్కటే చాలు సత్తే చిత్తు, సత్తే ఆనందము- ఇంక మూడు మాటలు కూడా అక్కర్లేదు అన్నారు.

(3) స్థూలశరీరం

I. *పంచీకరణం చెందిన మహాభూతాల వల్ల చేయబడినది.*

II. *మంచికర్మల వల్ల పుట్టినటువంటిది.*

III. *సుఖ దుఃఖాలు మొదలయిన వాటిని అనుభవించటానికి ఇల్లు వంటిదైనది.*

IV. *ఉండటం, పుట్టడం, పెరగడం, మారడం, కృశించడం, గతించడం అనే ఆరు వికారాలతో కూడినది స్థూల శరీరం.*
(తత్త్వబోధ)

(I) శరీరం పంచభూతాలతో తయారు చేయబడింది. చనిపోవడం అంటే శరీరంలో ఉన్న ఏ భూతం ఆ భూతములో కలిసి పోతుంది. మట్టి మట్టిలో కలిసిపోతుంది. నీరు నీరులో కలిసిపోతుంది. గాలి గాలిలో కలిసిపోతుంది. పుట్టడం అంటే పంచభూతాలు కలవటం, చావడం అంటే పంచభూతాలు విడిపోవడం.

(II) పుట్టినప్పుడు మంచి కర్మలు ఉంటాయి. చెడ్డకర్మలు ఉంటాయి. చెడ్డకర్మలు ఎక్కువ ఉన్నాయనుకోండి చనిపోయాక చెడ్డ లోకాలకి వెళతాడు. మంచి కర్మలు ఎక్కువ చేసి వుంటే మంచి లోకాలకి వెళతాడు. తరువాత భూమిమీదకి తిరిగి వస్తాడు.

స్వర్గం, నరకం ఉందా లేదా అని రమణ మహర్షిగారిని అడిగితే– "అవి ఉన్నాయి కాని నీ మనస్సెంత నిజమో అవి అంతే నిజం." అన్నారు. స్వర్గలోకం, నరకలోకం ఉన్నాయి. శరీరం చనిపోయాక ఒకడు బయటికి వెళ్లి పోతున్నాడు కదా, ఆ బయటికి వెళ్లేవాడు ఎంత నిజమో ఆ లోకాలూ అంతే నిజం. అంటే ఇవన్నీ పాక్షిక సత్యాలు. పారమార్థిక సత్యం కాదు.

మనం అంతటా ఉన్నాం. కాని మనము శరీరంలో ఉన్నామనుకుంటున్నాము. ఇదే జీవభావన. ఆ చైతన్యం అనుభవంలోకి వచ్చే వరకు మనం అంతటా ఉన్నామన్న అనుభవం వుండదు. అందుచేత మనం శరీరంలో ఉన్నామనుకోవటం ఎంత నిజమో శివుడు కైలాసంలో, విష్ణువు వైకుంఠంలో ఉన్నారనుకోవటం కూడా అంతే నిజం.

పుట్టడానికి మంచికర్మలు, చెడ్డకర్మలు రెండూ సహకరిస్తాయి. చెడ్డవాళ్లకి తెలివితేటలుంటాయి. మంచివాళ్లకీ తెలివితేటలుంటాయి. రాముడు గురించి రావణాసురుడి గురించి ఒకటి చెబుతారు. రాముడు ఎంత చదువుకున్నాడో రావణాసురుడు అంతే చదువుకున్నాడు. చదువులో ఇద్దరూ సమానమే. రావణాసురుడు దుర్వినియోగం చేసి రాక్షసుడయ్యాడు. రాముడు సద్వినియోగం చేసుకొని దేవుడయ్యాడు. మనం కూడా డబ్బు, చదువు దుర్వినియోగం చేస్తే రాక్షసులకింద అయిపోతాం. సద్వినియోగం చేసుకుంటే మనల్ని దేవతలతో సమానంగా చూస్తారు. మంచికర్మలే కాదు, కర్తృత్వభావంతో ఏ పని చేసినా జన్మకు కారణమవుతుంది. కర్మయోగి అంటే మంచి కర్మలు చేసినవాడు కర్మయోగి అని కాదు. మంచికర్మలు చేసినవాడికి పుణ్యం వస్తుంది. కర్తృత్వభావం లేకుండా కర్మ చేసినవాడు కర్మయోగి. ఏవో నాలుగు మంచిపనులు చేసి అహంకారం పెంచుకుంటే మీరు యోగి ఎలా అవుతారు? చేసిన మంచిపనికి మాత్రం పుణ్యం అనే ఫలితం వస్తుంది. ఆ పుణ్యమే మళ్లీ జన్మలకి కారణం అవుతుంది.

(III) సుఖ దుఃఖాలు అనుభవించడానికి శరీరం ఇల్లు వంటిది. దేహం ఎందుకొస్తుందంటే అనుభవించడానికి.

(IV) స్థూలశరీరంలో ఉండటం, పుట్టడం, పెరగడం, మారడం, కృశించడం, గతించడం అనే ఆరు వికారాలు ఉన్నాయి. రాగద్వేషాలు, ఇష్టాలు అయిష్టాలు సూక్ష్మశరీరంలో ఉన్నాయి. నాకు తెలుసును, తెలియదు అనే భావన సూక్ష్మశరీరంలో ఉంది. చైతన్యములో జ్ఞానమూ లేదు అజ్ఞానమూ లేదు. మనం చెప్పుకునే సాపేక్షిక జ్ఞానం లేదక్కడ. నాకిది తెలుసు, నాకిది తెలియదు అనేది బుద్ధితో చెబుతున్నారు. చైతన్యంలో నాకు తెలుసును, నాకు తెలియదు అనేది లేదు. వ్యవహారంలో జ్ఞానము, అజ్ఞానము; విద్య, అవిద్య అనేవి ఉన్నాయి. మనకు రాబోయే జన్మలకారణాలు స్థూలశరీరంలో ఉండవు. సూక్ష్మశరీరంలో ఉంటాయి.

(4) పంచీకరణము చెందని పంచమహాభూతములద్వారా చేయబడినది, సత్కర్మల వల్ల జనించినట్టిది, సుఖదుఃఖాలు మొదలైనవాటిని అనుభవించటానికి పరికరంగా ఉండేది, అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు, అయిదు కర్మేంద్రియములు, అయిదు ప్రాణములు, మనస్సు, బుద్ధి అనెడి పదిహేడు భాగములతో కూడి ఏది ఉన్నదో అది సూక్ష్మశరీరము.

(తత్త్వబోధ)

శరీరం ఎవరిది అంటే నాది అని చెబుతాము. నాదని చైతన్యము చెబుతోందా, మనస్సు చెబుతోందా?

మనసు చెబుతోంది. మనస్సుకు శరీరం అవసరం. చైతన్యానికి శరీరం అవసరం లేదు. మనస్సు తనలోని కోరికలను శరీరం ద్వారా తీర్చుకుంటుంది. కాబట్టి శరీరం కావాలి మనస్సుకి. మనస్సు శరీరం లేకుండా ఉండలేదు. అందుచేత దానికి పునర్జన్మ వస్తుంది. మనస్సు వేరు, శరీరం వేరు అని వ్యవహారంలో అనుకుంటున్నాము. నిజం చెప్పాలంటే మనస్సే శరీరరూపం ధరించింది. మీ మనస్సులో కోపం వచ్చిందనుకోండి. మీ కళ్లల్లో తెలిసిపోతుంది. మీరు ఎవరినైనా ద్వేషిస్తున్నారనుకోండి మీ ముఖంలో తెలిసిపోతుంది. అంటే మనస్సులో వచ్చే ఏ వికారమైనా సంతోషమైనా దుఃఖమైనా అది వెంటనే శరీరం మీదకి వచ్చేస్తుంది. మీకు అశాంతి ఉంటే దాని ప్రభావం గుండె మీదకు వచ్చేస్తుంది. మనసు అశాంతిగా ఉన్నప్పుడు గుండెని నొక్కేస్తుంది, ఆ గుండె సరిగా పని చేయటానికి అడ్డు వస్తుంది. దీన్ని బట్టి మనస్సే శరీరంగా కనిపిస్తోంది అని తెలుస్తోంది కదా! మనస్సులో ఉన్న అశాంతి శరీరం మీదకు రాకుండా మీరు ఆపు చేసుకోలేరు. మనస్సు శరీరం లేకుండా ఉండలేదు. సినిమాకి వెళ్లాలన్న కోరిక శరీరంలో రావటం లేదు, మనస్సులో వస్తోంది. సినిమా చూడాలంటే మనకు కళ్లు ఉండాలి. కళ్లు అనుభవించవు. కళ్ల ద్వారా మనస్సు అనుభవిస్తుంది. మనస్సు తన అనుభవాలకోసం శరీరాన్ని ఉపయోగించుకుంటుంది. సూక్ష్మశరీరం ఎంత కాలం అయితే ఉంటుందో అంతకాలం పునర్జన్మలు వచ్చి తీరతాయి.

"నువ్వు లేవు, నేను లేను; ఉన్నది చైతన్యమే. పుట్టేది లేదు చచ్చేది లేదు–అని ఒక చోట చెబుతావు. నువ్వు ఉన్నావు,

నేను ఉన్నాను; నువ్వు పుట్టావు, నేను పుట్టాను; ఆ జన్మలన్నీ నీకు తెలియవు, నాకు తెలుసు అని మరొక చోట చెబుతావు. ఒకసారి అలా చెబుతావు, ఒకసారి ఇలా చెబుతావేంటి” అని అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని అడిగాడు. అందుకు శ్రీకృష్ణుడు “నీకు శరీరభావన (జీవభావన) ఉన్నంత వరకూ పునర్జన్మలు నిజమే. నీ అవగాహన సరిగా ఉన్నప్పుడు, ఉన్నది చైతన్యము ఒక్కటే అని తెలుస్తుంది” అన్నాడు.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) శరీరాలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. కష్టాలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. సుఖాలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. వచ్చి, వెళ్ళిపోయేవి ఏవీ నిజం కావు.

(2) ఆత్మలోనే ఆనందం ఉన్నది, ఇంకెక్కడా ఆనందం లేదు. ఈ వాక్యమును మననం చేస్తే మన మనస్సు బాహ్యాముఖం అవటం మానేస్తుంది.

***

3. శరీరాన్ని మనోనాశనానికి ఉపయోగించండి

కొత్తగూడెం,
28-04-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు, శంకరాచార్యులవారు "తత్త్వబోధ"లో అనాత్మ, ఆత్మ, అంతఃకరణాలు, జీవుడు, జీవేశ్వరుల భేదబుద్ధి గురించి చెప్పిన వాటిపై వివరించండి.

శ్రీనాన్నగారు:

(1) "నా గాజులు, నా దుద్దులు, నా గృహము అనుచు నావి నావి అని తెలియబడుచున్న వస్తువులన్నియు ఏ విధముగా నాకంటే వేరుగా ఉన్నవో అలాగే నా దేహము, నా ప్రాణములు, నా మనస్సు, నా బుద్ధి, నా జ్ఞానం అనుచు నావి నావి అని తెలియబడుచున్న పంచకోశములు ఆత్మ కానేరవు." *(తత్త్వబోధ)*

మనకి తెలుస్తోంది కదా! ఆచార్యులవారు వివరంగానే చెప్పారు. నా ఇల్లు అంటే ఇల్లు నేను కాదు. నేను వేరు, ఇల్లు వేరు. నా దేహము అంటే నేను వేరు, దేహము వేరు. నా మనస్సు అంటాం. నా మనస్సు బాగోలేదు అంటే మనస్సు "నేను" కాదని తెలుస్తోంది. ఈ "నేను" సంపూర్ణ సత్యం. ఈ అసలు "నేను" ను తెలుసుకోవటమే ఆత్మవిచారణ అంటాము.

ఆత్మ అంటే సత్యము. అనాత్మ అంటే అసత్యము. అన్ని కాలాల్లో, అన్ని అవస్థల్లో ఉండేది సత్యము. ఒక

ప్రాంతంలో ఉండి ఇంకో ప్రాంతంలో లేకపోతే, ఒక కాలంలో ఉండి ఇంకొక కాలంలో లేకపోతే, ఒక అవస్థలో ఉండి ఇంకో అవస్థలో లేకపోతే అది సత్యము కాదు. జాగ్రదవస్థలో, స్వప్నంలో, సుషుప్తిలో మూడు అవస్థలలో చైతన్యం సమానంగా ఉంటుంది. ఈ మూడు అవస్థలకు అది సాక్షి.

ఉదాహరణకి గాఢ నిద్రలో మనం ఉన్నాం. ఇప్పుడూ వేకువ అవస్థలోనూ ఉన్నాం. గాఢనిద్రలో అన్నిటికి వేరై ఉన్నాము. ఇల్లు,మనుషులు మొదలగు వేటితోను సంబంధం కలిగిలేము. నేను ధనవంతుడను, నేను పేదవాడను, నేను స్త్రీని, నేను డాక్టరుని అనేటువంటి తలంపులు గాఢనిద్రలో లేవు. కాని వేకువ స్థితిలో ఈ భావనలన్నీ వున్నాయి. మరి వేకువస్థితి నిజమా లేక గాఢ నిద్ర స్థితి నిజమా? గాఢనిద్రలో మీరు తటస్థంగా వున్నారు. మీకు ఏ ఆలోచనలూ లేవు. కానీ హాయిగా నిద్రించానని మాత్రం అనుభవంతో చెబుతున్నారు. మెలుకువలో మీ మనస్సు ప్రపంచంతో సంబంధం కలిగి వుంటుంది. అన్ని విషయాలు తెలుసుకుంటుంది. అన్ని భావనలు చేస్తుంది. అందుచేత మన మనస్సే "నేను" అని అనుకుంటాము. గాఢనిద్రలో లేకుండా ఇప్పుడు ఉన్నటువంటి మనస్సు సంపూర్ణ సత్యం కాదు. అప్పుడు, ఇప్పుడు సమానంగా ఏదైతే ఉన్నదో అదిమాత్రమే సంపూర్ణ సత్యం. ఇప్పుడు రెండు "నేనులు" కన్పిస్తున్నాయి కదా. మొదటి నేను మనస్సు రూపంలో వుంది. రెండవది అన్ని అవస్థలలో వుంటూ ప్రత్యేకంగా గాఢ నిద్రలో మనస్సు పనిచేయని వేళలో కూడా మనకు నిద్రానుభవాన్ని తెలియచేస్తున్నది. ఇదే అసలైన "నేను". ఇదే

ఆత్మ; ఇదే పరమాత్మ; ఇది తెలుసు కోవటమే జ్ఞానం. ఇదే జ్ఞానస్వరూపం.

"ఎవరికో ఆకలేస్తోందండి– మరి వాళ్లకి ఏదో సేవ చెయ్యాలి. అన్నం పెట్టాలి కదా. ఇదంతా స్వప్నం అని ఊరుకుంటే ఎలా" అని ఒక సోషల్ వర్కర్ రమణమహర్షిని అడిగాడు. ఎవడికో రోగం వచ్చింది ఇదంతా స్వప్నమని వైద్యం చెయ్యకపోతే రోగం ఎలా తగ్గుతుంది? వైద్యం చెయ్యాలి కదా. జాగ్రదవస్థలోనే కాదు స్వప్నంలో కూడా నీకు రోగి కనిపిస్తాడు. అప్పుడు స్వప్నంలో కూడా నువ్వు వైద్యం చెయ్యాలి. స్వప్నంలో నువ్వు చేసిన వైద్యం వల్ల ఆ రోగికి రోగం తగ్గుతుంది. జాగ్రదవస్థ వచ్చేటప్పటికి నువ్వు స్వప్నంలో వున్న రోగికి మందివ్వడం, అతనికి రోగం తగ్గడం ఇదంతా అసత్యమని తెలుస్తుంది. మరి వైద్యం చెయ్యాలా లేదా అంటే స్వప్నంలో చేస్తున్నావు కదా, అలా స్వప్నంలో చేసినట్టే జాగ్రదవస్థలో కూడా చెయ్యి. స్వప్నంలో రోగికి స్వప్నంలో డాక్టరే వైద్యం చెయ్యాలి. వేకువస్థితిలో వున్న డాక్టరు ఎలా వైద్యం చేస్తాడు? చెయ్యలేడు. కనుక మనం గ్రహించవలసినది ఏమిటంటే మెలుకువ వచ్చేవరకు స్వప్నంలోని ఆ సేవలు, డాక్టరు అంతా నిజమే. అలాగే నీకు చైతన్య స్థాయి వచ్చాక, ఇది ఎంత నిజమో నీకే తెలుస్తుంది అనేవారు రమణమహర్షి.

నువ్వు కానిది ప్రతిదీ అనాత్మే. నేను నేనుగా ఉన్నాను. అదొకటే ఆత్మ. మిగతాదంతా అనాత్మే. చావులు, పుట్టుకలు కూడా అనాత్మే. నేను నేనై ఉన్నాను. ఏసు తన తండ్రైన యెహోవా

కంటే ముందున్నాను అన్నాడు. తండ్రి కంటే ముందు కుమారుడు ఎలా ఉంటాడు? రమణమహర్షిగారు ఈ విషయాన్ని వివరిస్తూ ఏమి చెప్పారంటే ఏసు తాను చైతన్యము అనే భావనలో ఉన్నాడు. ఆ భావనలో వున్నవాడు ఎల్లప్పుడు వున్నవాడిక్రిందేలెక్క! ఈ దేహాలని ధరించి ముందు లేదా వెనక పుట్టవచ్చు. అది ముఖ్యంకాదు.

నేను నేనై ఉన్నాను. ఇక్కడ గట్టిగా పట్టుకోవాల్సింది ఏంటంటే- జన్మలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. లాభాలు వస్తున్నాయి, నష్టాలు వస్తున్నాయి. సంతోషం ఇచ్చే సంఘటనలు జరుగుతాయి, దుఃఖం ఇచ్చే సంఘటనలు జరుగుతాయి, ఏవో వస్తున్నాయి, వెళ్లిపోతున్నాయి. మనం ఈ సంఘటనల తోటి తాదాత్మ్యం పొంది ఒకోసారి సంతోషంగా ఉంటాం, మరొకసారి దుఃఖంతో ఉంటాం. కానీ గమనించాల్సిన విషయం ఏమిటంటే నువ్వు సంతోషంగా ఉన్నప్పుడు, ఆ సంతోషపడే వాడు నువ్వు కాదు. దుఃఖం వచ్చినప్పుడు దుఃఖపడేవాడివి నువ్వు కాదు. ఇదంతా మిథ్య.

డబ్బు సంపాదన అనేది ఒక వాసన; అది అందరిలో బలీయంగా ఉంటుంది. తాను చనిపోతే ఈ సంపాదన అంతా పోతుందని మానవుడు అనుకుంటాడు. దాని వల్ల విపరీతమైన దుఃఖాన్ని పొందుతాడు. ఈ వాసన అతడిని బాధపెడుతోంది. వాసన వల్ల దుఃఖంలో వున్న సమయంలో కూడా ఆతడికి నేను నేనై ఉన్నానన్న అనుభవం కనుక వస్తే అమృతానుభవం పొందుతాడు. వాణ్ని మన పరిభాషలో జీవన్ముక్తుడు అంటాము. డబ్బే కాదు ప్రతిదీ వాసనే.

అంటే except truth, except naked reality everything is created by the mind. సత్యం ఒక్కటి తప్ప అన్నీ మనస్సు యొక్క కల్పనే.

నువ్వు కానిదంతా అనాత్మే. నా మనస్సు అంటావు. నా బుద్ధి పాడైపోయింది అంటావు. అంటే నువ్వు బుద్ధి కాదని తెలుస్తోంది కదా. అప్పుడు బుద్ధి కూడా అనాత్మే. చాలా మంది పండితులు పాడైపోవడానికి ఇదే కారణం. వాళ్లు బుద్ధి level దాకా వస్తారు. వాళ్ల దగ్గర పాండిత్యం ఉంటుంది. వారి పాండిత్యమే ఆత్మ అని, వారి దగ్గర ఉన్న వివిధ విషయాల పరిజ్ఞానమే జ్ఞానం అని మాయా ప్రభావములో వుంటారు. ఆ మాయలోంచి ఎంతటి వారైనా బయటికి రాలేరు. ఆ మాయకి ప్రభువు ఈశ్వరుడు. అతడి దయ లేకుండా అందులోంచి బయటకి ఎవరూ రాలేరు!

మనకు వాసనలు అలవాట్ల కింద వచ్చేస్తున్నాయి. అసలు మనకు వాసనలు ఎంత బలీయంగా ఉంటాయంటే లోపల భగవంతుడునే వాడు మనకు అంతర్యామిగా ఉన్నాడనే గుర్తింపు కూడా రానివ్వవు. నీ దేహం బలహీనంగా ఉన్నా నీ మనసు బలంగా ఉండేటట్లు చూసుకో అనేవారు రమణ మహర్షి. కేవలం దృఢమైన మనస్సు కలవారు మాత్రమేఈ వాసనలని తట్టుకోగలరు అని చెప్పేవారు.

మనం కానిదంతా అనాత్మ. మనం అనాత్మతో తాదాత్మ్యం చెంది ఉన్నప్పుడు కూడ ఆత్మ అయి ఉన్నాము. లెక్కలో 6+4=10. కానీ దీనికి విరుద్ధంగా మీరు తొమ్మిది అనుకోవచ్చు-

మీరు అలా అనుకొన్నప్పుడు కూడా అది పదే అయి ఉన్నది. మీరు అనుకున్నారని అది తొమ్మిది అవదు. అలాగే మీరు "నేను ఈ దేహము" అనే భావనలో ఉన్నప్పుడు కూడా ఆత్మయే అయి ఉన్నారు.

(2) "ఆత్మ సచ్చిదానందస్వరూపము. మూడు కాలములందు ఏది ఉండునో దానిని 'సత్' అందురు. జ్ఞానస్వరూపమై ఏది ఉందో దానిని 'చిత్' అందురు. సుఖస్వరూపమై ఏది ఉందో దానిని ఆనందము అందురు. ఈ విధముగా సచ్చిదానందస్వరూపమైన తన ఆత్మను సాధకుడు తెలుసుకోవాలి." (తత్త్వబోధ)

ఇక్కడ సత్ అంటే ఎల్లప్పుడూ ఉండేది. అన్ని కాలాల్లో అన్ని అవస్థల్లో ఉండేది సత్యము. ఒక ప్రాంతంలో ఉండి ఇంకో ప్రాంతంలో లేకపోతే అది సత్ కాదు. శంకరాచార్యులవారు దేశాటనలో కాశీ వెళ్లారు. విశ్వేశ్వరుని గుడికి వెళ్లారు. ఆయనకు ఆత్మానుభవం ఉంది. ఆయనకు ఇక ఏ గుడికి వెళ్ళవలసిన అవసరం లేదు. కానీ ఆయన గుడికి వెళ్లకపోతే "ఆయనే గుళ్లోకి వెళ్లటం మానేశాడు, ఇక మనమెందుకు వెళ్లటం?" అని సామాన్యజనం అనుకునే ప్రమాదం ఉంది. అది నివారించటంకోసం ఆయన గుడికి వెళ్ళేవారు. కాని ఆచార్యులవారికి "ఈశ్వరుడు అంతటా ఉన్నాడు. ఈశ్వరుడు లేనిచోటు అంటూ లేదు" అన్నది అనుభవంలో ఉంది.

సచ్చిదానందము- సత్ అంటే ఉండటము, చిత్ అంటే జ్ఞానము, ఆనందము అంటే ఇక్కడ మామూలుగా మనం

పొందే సుఖసంతోషాలు కాదు. బయట వస్తువులతోటిగాని, వ్యక్తులతోటిగాని, సంఘటనలతోటిగాని, ప్రపంచముతోటిగాని, ఇంద్రియములతోటిగాని, మనస్సుతోటిగాని, దేనితోటి సంబంధం లేకుండా స్వతంత్రంగా ఏ సుఖం వస్తుందో అదే ఆనందము. ఏ కారణం లేకుండా సంతోషంగా వున్నవాడే ఆనందాన్ని చవి చూస్తాడు. joy వేరు enjoy వేరు. enjoy అంటే ప్రపంచంతో సంబంధంవల్ల వచ్చేది. joy అంటే ప్రపంచంతో సంబంధం లేకుండా మీరు స్వతంత్రంగా పొందేది. ఏదయితే ఎల్లప్పుడూ ఉందో అదే సత్యము, జ్ఞానము, ఆనందస్వరూపము. మనకు అర్థం అవటం కోసం ఆత్మను విడదీసి సత్, చిత్ ఆనందస్వరూపమని చెప్పారు. అది హృదయంలోనే ఉంది. అనుభవం ఎప్పటికైనా హృదయంలోనే రావాలి. అది ఎప్పుడో అకస్మాత్తుగా ఉబుకుతుంది. లోపల ఉన్న ఆనందసముద్రం సునామీ వచ్చినట్లు ఉబుకుతుంది. ఆ ముహూర్తం ఈశ్వరుడు పెట్టుకుంటాడు. ఉబికినప్పుడు మీరిక తట్టుకోలేరు. మీ మనసు దానిని బయటకి తోలేద్దామన్నా ఇంక వెళ్లదు, ఆ ఆనందసాగరంలో ఊగిసలాడుతూ ఉంటారు.

(3) *"ఈ పంచభూతముల సమిష్టి సాత్వికాంశమువలన మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము అనెడి నాలుగు అంతఃకరణాలు పుట్టాయి. సంకల్ప వికల్పాలతో కూడిన దానినే మనస్సు అంటారు. నిశ్చయాభిప్రాయము కలదానిని బుద్ధి అంటారు. 'నేను కర్తను' అనెడి భావన అహంకారము అనబడును. చింతన చేయు దానిని చిత్తము అంటారు."* *(తత్త్వబోధ)*

అన్నీ ఒకటే. చేసేపనులను బట్టి వివిధ పేర్లు పెట్టారు. మీరు ఆఫీసులో అధికారి. ఇంటి దగ్గర ఒక ఇల్లాలికి భర్త. ఒకే మనిషిని ఒకరు సార్ అంటారు, మరొకరు భర్త అంటారు. రకరకాలుగా పిలుస్తారు. మనిషి ఒకడే. ఒకడు నాన్న అంటాడు. ఒకడు మావయ్య అంటాడు. మొత్తం మీద మనిషి ఒక్కడే. అలాగే "అది" ఒకటే. అది కర్తృత్వంగా ఉన్నప్పుడు అహంకారం అంటాం. నిర్ణయానికి వచ్చినప్పుడు బుద్ధి అంటాం. సంకల్ప వికల్పంతో కూడి ఉంటే మనస్సు అంటాం, చింతిస్తూ ఉంటే చిత్తం అంటాం. అంతరంగములోనే ఈ నాలుగూ ఉన్నాయి.

(4) స్థూలశరీరాన్ని అభిమానించుకొన్న జీవుడు బ్రహ్మము యొక్క ప్రతిబింబం అయి ఉన్నాడు. ఆ జీవుడే ప్రకృతి కారణంగా ఈశ్వరుడు తనకన్నా భిన్నమని భావించుచున్నాడు. అవిద్యోపాధి కలిగిన ఆత్మయే జీవుడు అనబడుచున్నాడు. మాయోపాధి కలిగిన చైతన్యము ఈశ్వరుడు అనబడుచున్నాడు. (తత్త్వబోధ)

జీవుడు తాను జీవుడిగా ఉండటానికి ఆధారం అవిద్య లేక స్వస్వరూప అజ్ఞానం. అదేవిధంగా ఈశ్వరుడికి ఉపాధి తనకు తాను సృష్టించుకొన్న మాయ. ఈ ఉపాధులు కనుక తొలిగితే ఉన్నది ఒకటే. బ్రహ్మము. ద్వైతము అంటే అందరూ ఇష్టపడతారు. అద్వైతం ఎవరో కాని ఒప్పుకోరు. ఈ లోక వ్యవహారం అంతా ద్వైతమే. కాని ఉన్నది అద్వైతమే. అదే బ్రహ్మము.

జీవుడు, ఈశ్వరుడు, వారికి గల సంబంధం, మాయ, అజ్ఞానం వంటి విషయాలను గూర్చి అడిగినప్పుడు శ్రీ రమణమహర్షి "ఈ గొడవంతా ఎందుకు? ఆ దేవుడు ఉంటే ఉన్నాడు, లేకపోతే లేడు. ముందు నీవు ఎవరో తెలుసుకో, నిన్ను నీవు తెలుసుకునేవరకు ఈ గొడవలు తప్పవు. నువ్వు సంపూర్ణంగా ఆరోగ్యంగా ఉంటే డాక్టర్లతోటి, ఆస్పత్రితోటి నీకు పనేముంది? అలాగే సంపూర్ణంగా నిన్ను నువ్వు తెలుసుకుంటే దేవుడు, దయ్యాలు, ఈ ప్రశ్నలు ఏమీ ఉండవు" అనేవారు.

(5) *"ఈ విధముగా ఉపాధులలోని తేడాల కారణంగా జీవేశ్వరుల భేదబుద్ధి ఎంతవరకు ఉంటుందో, అంతవరకు జననమరణాలతో కూడిన సంసారం వదిలిపోదు. అందువలన జీవేశ్వరుల భేదబుద్ధి స్వీకరింపదగినది కాదు. (తత్త్వబోధ)*

జీవలక్షణాలు ఉన్నంతకాలం సంసారం వదిలిపోదు. సంసారమంటే మనుషులు కాదు. మనసే సంసారం. మనస్సు ఉన్నంత కాలం పునర్జన్మ వస్తుంది. ఎందుచేతనంటే శరీరం లేకుండా మనస్సు ఉండలేదు. కోరికలెక్కడుంటాయి? మనసులో. ఇప్పుడు కరెంటు ఉన్నా ట్యూబ్ లైట్ లేకపోతే వ్యక్తం అవదు కదా. అలాగే మీ మనస్సు తను వ్యక్తం అవడానికి తగిన పదార్థం సృష్టించుకుంటుంది. ఆ తగిన పదార్థమే శరీరం.

మనస్సు ఉన్నంతకాలం శరీరాలు వచ్చి తీరతాయి. ఆ మనసులో ఉన్న కోరికలన్నీ శరీరంద్వారా

వ్యక్తమవుతాయి. సాధకుడు శరీరాన్ని సంపూర్ణంగా ఆరోగ్యంగా ఉంచుకొని, ఆ శరీరాన్ని భోగాలకి కాకుండా మనోనాశనానికి ఉపయోగించుకోవాలి. అలా కాకుండా ఈ శరీరాన్ని భోగానికి ఉపయోగించుకుంటే, అనుభవించేకొలదీ ఆ భోగవాసన అనేది పెరిగిపోతూ ఉంటుంది. అది మరల మరల జన్మలు ఎత్తటానికి కారణమవుతుంది.

మనకి జీవలక్షణాలు ఉన్నప్పుడు, అజ్ఞానం ఉన్నప్పుడు నువ్వు వేరు, నేను వేరు అనే బుద్ధి పోదు. ఈ బుద్ధి మనస్సులోనే ఉంది. బ్రహ్మము అనుభవంలోకి వచ్చేవరకు ఈ ద్వైతబుద్ధి పోదు.

ఓం అనుకోండి. రాముడనుకోండి, ఈశ్వరుడనుకోండి. ఉపాసనకి ఏదో ఒకటి ఆలంబన ఉండాలి కదా! మీరు కల్పించుకున్న గొడవలు వదిలెయ్యటానికే ఈ సాధన! ఇక్కడ సంపాయించాల్సింది ఏమీ లేదు, ఉన్నది ఊడగొట్టుకోవాల్సిందే! నీవు నీవుగా ఉన్నావు కాని దాని తాలూకూ అనుభవం లేదు. అందుకు కారణం నువ్వు కల్పించుకున్న గొడవలు. ఆ కల్పించుకున్నవన్నీ వదిలిస్తే ఉన్నది ఉన్నట్లు వ్యక్తమవుతుంది. దుఃఖం కూడా కల్పించుకున్నదే. అన్నీ తలంపులే. మీకెప్పుడైనా సంతోషం వచ్చినా తలంపే. దు:ఖం వచ్చినా తలంపే. ఈ కష్టం వచ్చింది, ఆ కష్టం వచ్చింది అని రమణమహర్షిగారితో చెబితే "పోనీలెండి మీ దేహం మీద ఆ ప్రారబ్ధం ఉంది. అప్పుంటే తీరిపోవటం మంచిదే కదా, అలాగే ఆ ప్రారబ్ధం

ఖర్చయిపోతే మంచిదే కదా" అని చెప్పేవారు. అంటే ఈ జీవితంలో ఏ సంఘటన జరిగినా అది మన మంచికోసమే అని తెలుసుకోవాలి. ఒకవేళ మనకది చేదుగా అనిపించినా, అది మన మంచికే దారి తీస్తుంది అని తెలుసుకోవాలి. అన్ని వేళలా సాధకుడు ఈ సూత్రాన్ని పాటించాలి. ఇదే సర్వరోగ నివారిణి!

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) ఏదయితే ఎల్లప్పుడూ ఉందో అదే సత్యము, జ్ఞానము, ఆనంద స్వరూపము.

(2) సంసారమంటే మనుషులు కాదు. మనస్సే సంసారం. మనస్సు ఉన్నంతకాలం పునర్జన్మ వుంటుంది.

(3) సాధకుడు శరీరాన్ని సంపూర్ణంగా ఆరోగ్యంగా ఉంచుకొని, ఆ శరీరాన్ని శారీరక భోగాలకి కాకుండా మనోనాశనానికి ఉపయోగించుకోవాలి.

(4) జీవితంలో ఏ సంఘటన జరిగినా అది మన మంచికే అని తెలుసుకోవాలి. ఒకవేళ మనకది చేదుగా అనిపించినా, అది మంచికే దారి తీస్తుంది అని తెలుసుకోవాలి.

***

4. తత్త్వమసి

కొత్తగూడెం,
29-04-2010.

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. శ్రీ శంకరాచార్యులవారు "తత్త్వబోధ" లో తత్త్వమసి మహావాక్యం మరియు జీవన్ముక్తుడు గురించి చెప్పిన దానిపై దయచేసి వివరించవలసినదిగా ప్రార్థన.

శ్రీ నాన్నగారు:

"అహంకారియై అల్పజ్ఞానం కలిగిన జీవుడికి; నిరహంకారి, సర్వజ్ఞానం కలిగిన ఈశ్వరుడికి మధ్య విరుద్ధ ధర్మాలుండగా తత్త్వమసి మహావాక్యం వల్ల ఏకత్వం ఎలా కుదురుతుంది? అని సాధారణంగా అభ్యంతర పెడతారు. కానీ ఈ రకమైన ఆలోచనాసరళి సరైనది కాదు. శాస్త్ర సమ్మతమూ కాదు!" (తత్త్వబోధ)

గుణాలు చూడకుండా మూలంలోకి వెళ్ళి తత్త్వమసి మహావాక్యాన్ని అర్థం చేసుకోవాలి. జీవుడి లక్షణాలు ఇలా ఉంటాయి, ఈశ్వరుడి లక్షణాలు ఇలా ఉంటాయి; జీవుడు నడిచేవాడు, ఈశ్వరుడు నడిపించేవాడు; నియమింపబడేవి జీవకోటి, ఆ జీవకోటిని నియమించేవాడు ఈశ్వరుడు; జీవుడి ధర్మాలు వేరు, ఈశ్వరుడి ధర్మాలు వేరు. కాబట్టి తత్త్వమసి మహావాక్యం వల్ల జీవుడు, ఈశ్వరుడు ఏకమైపోరు కదా అని సందేహం తెలియజేస్తారు. కానీ ఈ

సందేహం నిలువదు. మరి తత్త్వమసి మహావాక్యాన్ని ఎలా అర్థం చేసుకోవాలో ఆచార్యులవారు చెబుతున్నారు.

'త్వం' అనే పదానికి స్థూల, సూక్ష్మశరీరాలకి అభిమాని అయిన జీవుడు అని పైకి తోచే అర్థం. ఉపాధులనుండి విడుదల పొంది సమాధి దశలో పొందినట్టి శుద్ధ చైతన్యం అనేది 'త్వం' అనే పదానికి ఉద్దేశించిన అర్థం. అలాగే 'తత్' అనే పదానికి సర్వజ్ఞత్వము మొదలైన విశిష్ట గుణములు కలిగియున్న ఈశ్వరుడని పైకి తోచే అర్థం. ఉపాధి శూన్యమైన శుద్ధచైతన్యం పరబ్రహ్మము అనేది 'తత్' అనే పదానికి లక్ష్యార్థం.

"ఇలా జీవేశ్వరులకు చైతన్యపరంగా భేదము లేదు. ఈ విధముగా వేదాంత వాక్యముల యొక్క భావనను సద్గురువుల యొక్క బోధల ద్వారా ఎవరికి జీవులందరిపై బ్రహ్మభావం కలిగిందో వారు జీవన్ముక్తులు అని అర్థం." (తత్త్వబోధ)

"తత్త్వమసి", "అయమాత్మా బ్రహ్మ", "అహం బ్రహ్మాస్మి", "ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ" అనేవి నాలుగు మహావాక్యాలు. ఈ నాలుగు మహావాక్యాలు నాలుగు వేరువేరు ఉపనిషత్తులలో ఉన్నాయి.

'తత్' అంటే అది , 'త్వం' అంటే నీవు, 'అసి' అంటే అయి ఉన్నావు. "అది నీవే అయి ఉన్నావు" అని అర్థం.

జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు – ఈ మూడు కల్పితాలు. నువ్వు గాఢనిద్రలో ఉన్నప్పుడు నీకు లోకస్పృహ లేదు.

నేను జీవుడనే స్పృహ లేదు. అలాగే ఈశ్వరుడి గురించి ఆలోచన కూడా లేదు. ఈ జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు మనస్సు వచ్చాక వస్తున్నారు. మనస్సు లేనప్పుడు లేకుండా పోతున్నారు. ఈ విషయాన్ని జాగ్రత్తగా గమనించండి.

'త్వం' అంటే "నువ్వు" అని అర్థం. నువ్వు అంటే శరీరము, మనస్సు కాదు. నిజానికి "నీవు" అంటే ఈ మహావాక్యము పరబ్రహ్మమునే సూచిస్తున్నదని గ్రహించాలి. దేహాభిమానంతో ఉన్నప్పుడు కూడా నువ్వు బ్రహ్మమే అయి ఉన్నావు. నువ్వు నేను జీవుడిని అని అనుకోవచ్చు, అనుకోవటమే కాని అది నిజం కాదు. నేను జీవుడని అనుకున్నప్పుడు కూడా నీవు బ్రహ్మమే అయి వున్నావు.

మనకు నేను అనేటప్పటికి జీవుడు తోస్తున్నాడు, శరీరం తోస్తుంది, మనస్సు తోస్తుంది. మన హృదయంలో సద్వస్తువు ఉంది. నేను అనేటప్పటికి ఆ సద్వస్తువు స్ఫురించాలి. జ్ఞానమంటే అది. అంతేగాని మన విషయజ్ఞానము, పాండిత్యము అనేవి జ్ఞానము కాదు.

'తత్' అంటే 'చైతన్యము'. 'త్వం' అంటే 'నువ్వు' అని అర్థం. ఆ చైతన్యం నీవై ఉన్నావు. నీ గురించి నువ్వు మంచిగా అనుకున్నా, చెడ్డగా అనుకున్నా; నువ్వు తక్కువవాడవు అనుకున్నా, ఎక్కువవాడవు అనుకున్నా; అవన్నీ మనస్సులో గొడవలు. బ్రహ్మములో ధర్మాలు లేవు, గుణాలు లేవు. ఈ గుణాలు, ధర్మాలు, ప్రపంచము – ఇవన్నీ మనస్సు వచ్చాక వస్తున్నాయి.

సర్వజ్ఞత్వము, కించిత్వము ఇవన్నీ కూడా వ్యవహారికపు మాటలు, వేషాలను బట్టి, వాళ్ళు చేసే పనులను బట్టి వచ్చిన మాటలు. ఉన్నది చైతన్యం ఒక్కటే.

జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు – ఈ ముగ్గురూ చైతన్యంలో నుంచి వచ్చారు. వైష్ణవులు వీటిని త్రిరత్నాలు అన్నారు. ఆ మూడూ నిజమేనని వాళ్ళ ఉద్దేశం. వైష్ణవులు ఆ మూడు నిజమే అంటున్నారని రమణమహర్షిగారితో అన్నప్పుడు వారు “నీకు దేహాభిమానం ఉన్నంతకాలం, అహంకారం ఉన్నంతకాలం ఆ మూడూ నిజమే అనిపిస్తాయి” అని చెప్పారు. నిద్రలో మనస్సు అణిగిపోతుంది, అప్పుడు జగత్తు లేదు, జీవుడు లేదు, ఈశ్వరుడు లేడు. **మనస్సు లేనప్పుడు ఏవి లేవో, మనస్సు వచ్చాక ఏవి వస్తున్నాయో అవి మనోకల్పితములు.** మనస్సు ఎంత నిజమో ఈ మూడూ అంటే జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు కూడా అంతే నిజం.

జీవేశ్వరులకు చైతన్యపరంగా భేదము లేదంటే ఆ ఇద్దరూ స్వరూపంలో ఒకటేనని అర్థం. జీవుడు స్వరూపములో చైతన్యము, ఈశ్వరుడూ స్వరూపములో చైతన్యము. ఇద్దరి స్వరూపం ఒక్కటే.

“మనస్సులోను, శరీరంలోను తేడా ఉన్నమాట నిజమే. కాని మీలో ఏముందో, నాలోనూ అదే ఉంది, అందులో తేడా ఏమీ లేదు” అని రమణమహర్షిగారు చెప్పారు. అంటే

మీలో, నాలో ఉన్నది చైతన్యమే, అందులో తేడా ఏమీ లేదు అన్న విషయాన్ని గ్రహించాలి.

మీరు ఈశ్వరుడి స్వరూపాన్ని పొందాక, మీకు ఈశ్వరుడికి తేడా ఉండదు కదా! భగవద్గీతలో కృష్ణుడు "జ్ఞాని నా స్వరూపాన్ని పొందుతాడు" అన్నాడు. స్వరూపం ఏమిటి? చైతన్యం. అది పొందాక ఇద్దరికి తేడా ఎక్కడ ఉంది? ఉపాధులను దృష్టిలో పెట్టుకొని చూసినప్పుడు లేదా మనస్సును దృష్టిలో పెట్టుకొని చూసినప్పుడు తేడా అనిపిస్తుంది. లోదృష్టితో చూస్తే తేడా లేదు. బయటి దృష్టితో చూసినప్పుడు తేడా కనిపిస్తుంది. మనస్సును అంతర్ముఖం చేసి చూస్తే తేడా కనబడదు, బాహ్యాముఖంగా ఉన్నప్పుడు తేడా కనిపిస్తుంది.

కృష్ణానది వెళ్ళి సముద్రంలో కలిసింది. గోదావరినది వెళ్లి సముద్రంలో కలిసింది. సముద్రంలో ఇది గోదావరి నీరు, ఇది కృష్ణానీరు అని చెప్పలేం కదా! నదులు సముద్రంలో కలిసిపోయాక వాటి మధ్య తేడా తెలియదు. అలాగే జీవేశ్వరులు చైతన్యంలో కలిసిపోయాక ఇక వారి మధ్య తేడా వుండదు.

సద్గురువుయొక్క బోధలద్వారా అని ఎందుకన్నారంటే బ్రహ్మముగురించి చెప్పేవాడు బ్రహ్మము అయి ఉండాలి. అప్పుడు నూటికి నూరుపాళ్లు ఆ బ్రహ్మముగురించి సరైన భావం ప్రకటితమవుతుంది. రాముడు మీకెలా అర్థమవుతాడు? రాముడంతటివాడు అయినవాడికి రాముడు అర్థమవుతాడు. అంటే బ్రహ్మము గురించి చెప్పేవాడు బ్రహ్మము అయి చెప్పాలి.

"నేను దేహాన్ని, పురుషుడను, బ్రాహ్మణుడను, శూద్రుడను అని ఎలా దృఢ నిశ్చయం ఉన్నదో అలాగే నేను బ్రాహ్మణుడను కాను, పురుషుడను కాను, సంగం లేని వాడిని, సచ్చిదానందరూపుడను, ప్రకాశరూపుడను, సర్వాంతర్యామిని, చిదాకాశరూపుడను అనెడి అపరోక్ష జ్ఞానము ఎవరికి నిశ్చయముగ ఉండునో అతడే జీవన్ముక్తుడు." (తత్త్వబోధ)

శంకరాచార్యులవారు చాలా బాగా చెప్పారు. వారంటే నాకు చాలా ఇష్టం ఎందుకంటే వారికి బ్రహ్మానుభవం ఉంది, శాస్త్రజ్ఞానం ఉంది, అది ఇతరులకు చక్కగా చెప్పగల పాండిత్యం ఉంది, బ్రహ్మానుభవం, శాస్త్రజ్ఞానం, పాండిత్యం–ఈ మూడు ఉన్న జ్ఞానులు చాలా అరుదు.

ఈ శరీరము నువ్వు కాదు. ఈ మనస్సు నువ్వు కాదు, బ్రహ్మము నువ్వు అని వేదాంతంలో చెబుతారు. రమణమహర్షిగారు "నేను కుక్కను కాదు, నేను పందిని కాదు, నేను మనిషిని అనుకోవడం ఎలా ఉందో నేను శరీరమును కాను, నేను మనస్సును కాను, నేను బ్రహ్మమును అనుకోవడం కూడా అలాగే ఉంటుంది. అనుకోవద్దని కాదు గాని నువ్వు గాడిదవు అని అనుకున్నప్పుడు కూడా నువ్వు మనిషివే. అలాగే 'నేను శరీరాన్ని' అనుక్నుప్పుడు కూడా నువ్వు బ్రహ్మమే అయి ఉన్నావు" అన్నారు.

శరీరంతో మనస్సుతో తాదాత్మ్యం వల్ల నేను పురుషుడిని, నేను స్త్రీని; నేను నల్లగా ఉన్నాను, నేను ఎర్రగా ఉన్నాను; నేను మంచివాడని, నేను చెడ్డవాడిని అనిపిస్తోంది. నీకు శరీరంతో,

మనస్సుతో తాదాత్మ్యం లేనప్పుడు రంగులేదు, గుణము లేదు, దేశములేదు. నువ్వు పురుషుడవని, స్త్రీవని సహజంగా అనుకుంటున్నావు కదా, వేరెవరూ చెప్పకుండానే నువ్వే సహజంగా అనుకుంటున్నావు కదా, ఆ భావనే ఎంత సహజంగా, ఎంత బలంగా నీలో ఉందో, నేను బ్రహ్మమును అనే భావన అంత సహజంగా, అంత బలంగా కలిగినప్పుడు నువ్వు జీవన్ముక్తుడవు అవుతావు అని శంకరాచార్యులవారు చెబుతున్నారు.

ప్రశ్న: నా స్వస్వరూపజ్ఞానము అనుభవానికి ఎలా వస్తుంది?

శ్రీ నాన్నగారు

నీ స్వస్వరూపం చైతన్యము, పర బ్రహ్మము. దాని అనుగ్రహం లేకుండా అది అనుభవంలోకి రాదు. ఆ "నేను" అనుగ్రహం ఉంటే అదే అనుభవంలోకి వస్తుంది. లేకపోతే తలకాయ గోడకేసి కొట్టుకున్నా రాదు. అది తెలివితేటలవల్ల రాదు, సంతానంవల్ల రాదు, దానధర్మాల వల్ల రాదు, కీర్తివల్ల రాదు, యజ్ఞాలవల్ల రాదు, మరేదానివల్ల అది రాదు.

అది అంటే బ్రహ్మము లేదా చైతన్యము ఎన్నుకున్నవాడికే తెలియబడుతుందని కఠోపనిషత్తులో చెప్పారు. మనం దాన్ని ఎన్నుకోవటం కాదు, అది మనల్ని ఎన్నుకుంటే అది తెలియబడుతుంది. అలాగని మనం ప్రయత్నం చెయ్యటం మానకూడదు. అయితే ఆ ప్రయత్నం శరణాగతి భావంతో చేస్తే, అంటే

ప్రతి విషయంలోనూ ఆ భగవంతుడి సంకల్పమే నెరవేరుతుంది అన్న భావంతో చేస్తే నీ బాధ్యతను భగవంతుడు తీసుకుంటాడు.

నువ్వు మంచి పనులు చేస్తే, పుణ్యాలు వస్తాయి. ఆ పుణ్యం అనుభవించాక కాలప్రవాహంలో ఖర్చయిపోతుంది. అది వేరు, ఆత్మానుభవం కలగటం వేరు.

ఏ నేనునయితే తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నావో ఆ నేను దయవల్ల మాత్రమే అది తెలియబడుతుంది. దానికి మినహాయింపు లేదు. దానికోసం సాధన చెయ్యటం వరకే నీ వంతు. ఆ చైతన్యం నిన్ను ఎన్నుకున్న మరుక్షణమే అది నీ అనుభవంలోకి వస్తుంది.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) నిద్రలో మనస్సు అణిగి పోతుంది, అప్పుడు జగత్తు లేదు, జీవుడు లేడు, ఈశ్వరుడు లేడు. మనస్సు లేనప్పుడు ఏవి లేవో, మనస్సు వచ్చాక ఏవి వస్తున్నాయో అవి మనోకల్పితములు.

(2) 'తత్' అంటే 'చైతన్యం', 'త్వం' అంటే 'నువ్వు' అని అర్థం. ఆ చైతన్యం నీవై ఉన్నావు. దేహాభిమానంతో ఉన్నప్పుడు కూడా నువ్వు బ్రహ్మమే అయి ఉన్నావు.

(3) బ్రహ్మముగురించి చెప్పేవాడు బ్రహ్మము అయి ఉండాలి.

(4) ఏ నేనునయితే తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నావో ఆ నేను దయవల్ల మాత్రమే అది తెలియబడుతుంది.

***

5 . జీవన్ముక్తుడు సర్వకర్మబంధములనుండి విముక్తుడే

కొత్తగూడెం
30/04/2010

ప్రశ్న: 'శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. ''తత్త్వబోధ''లో శ్రీ శంకరాచార్యులవారు వివిధ రకములైన కర్మలగురించి, జీవన్ముక్తుడు సర్వకర్మ బంధములనుండి విముక్తుడు అవ్వటం గురించి చెప్పినదానిపై దయచేసి వివరించండి.

శ్రీ నాన్నగారు:

"కర్మలు ఆగామి, సంచితం, ప్రారబ్ధము అని మూడు విధములుగా ఉంటాయి. అనుభవజ్ఞానం తరువాత జ్ఞాని దేహము ద్వారా చేయబడిన పుణ్య పాప కర్మలు ఆగామి అని చెబుతారు. అనంత కోటి జన్మలకు విత్తనం వంటిదై కర్మలనుండి పుట్టి పూర్వం ఆర్జించుకొన్నది యేది మిగిలి ఉన్నదో అది సంచిత కర్మఅని తెలుసుకోవాలి. ఈ శరీరాన్ని కలుగచేసి ఈ లోకంలో సుఖదు:ఖములు మొదలైన వాటిని ఇచ్చే కర్మ ఏదో దానిని ప్రారబ్ధం అంటారు. అది అనుభవించడంతో నశించు తుంది. *(తత్త్వబోధ)*

ప్రారబ్ధం, సంచితం, ఆగామి. ప్రారబ్ధం అంటే మనం రోజూ డబ్బాలో తీసుకొని అన్నం వండుకునే బియ్యం లాంటిది. సంచితం అంటే గాదెలో వడ్లు లాంటివి. బియ్యం ఆడించుకోవడానికి గాదెలో వడ్లు నిలువ చేసుకుంటారు కదా, అలా

గాదెలో నిలువ ఉన్న వడ్లు లాంటిది సంచితం. తరువాత కొన్ని రోజుల తరువాత మనం చేసే దాళవా పంటలో వచ్చే ధాన్యం లాంటిది ఆగామి. మనం ఇప్పుడు అనుభవించేది ప్రారబ్ధం, నిలువ ఉన్నది సంచితం, రాబోయేది ఆగామి.

"నేను బ్రహ్మము అను నిశ్చయ జ్ఞానము వలన సంచిత కర్మ నశించును. జ్ఞానము వలన ఆగామి కర్మ కూడా నశించిపోవును. తామరాకు నీటి బిందువుచే అంటబడనట్లు జ్ఞానికి కొంచెం కూడా ఆగామి కర్మతో సంబంధం ఉండదు" *(తత్త్వబోధ)*

కొంతమంది జ్ఞానికి సంచిత కర్మలు, ఆగామి కర్మలు ఉండవుగాని ప్రారబ్ధం మాత్రం అనుభవిస్తేగాని పోదు అని అంటారు. రమణమహర్షిగారు ప్రారబ్ధం కూడా జ్ఞానికి ఉండదు అని వివరిస్తూ "దశరధుడికి ముగ్గురు భార్యలు. దశరథుడు చనిపోయినప్పుడు ఆ ముగ్గురి భార్యలకు వైధవ్యం వస్తుంది గాని ఇద్దరికి వచ్చి ఒకళ్ళకి వైధవ్యం రాకుండా ఆగిపోదు కదా! అలాగే కర్త లేనప్పుడు కర్మలు అన్నీ నశించిపోతాయి" అని చెప్పారు.

ఒకడికి తలే లేకుండా పోయినపుడు ఇక వాడికి తలపోటంటే అర్థం ఉండదు కదా! శరీరం ఉన్నవాడికి రోగం కాని శరీరం లేనివాడికి రోగం ఏంటి?

జ్ఞానికేదో జబ్బు చేసింది, ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నాడు అని చూసేవాళ్లకి అనిపిస్తుంది. నేను ప్రారబ్ధం

అనుభవిస్తున్నాను అనుకునేవాడు లోపల ఉంటే వాడు జ్ఞాని ఎలా అవుతాడు? అలా అనుకోవడం అజ్ఞానంలో భాగమే కదా!

అనుభవజ్ఞానంతో రమణ మహర్షి గారు చెప్పినది నూటికి నూరుపాళ్లు సత్యం. మీరు కూడా ఆలోచించండి. అసలు అనుభవించేవాడు ఎవడు? భూమ్మీద నడిస్తే పాదాలకు ఏదో ఒకటి అంటుకుంటుంది. అసలు భూమ్మీద నడవకపోతే ఆ పాదాలకు ఇంక ఏమీ అంటుకోదు కదా! ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నానని చైతన్యం అంటోందా లేక శరీరం అంటోందా? చైతన్యం ఏమీ అనుభవించదు కాబట్టి అది అనదు, శరీరం జడం కాబట్టి అది కూడా అనదు. మరి అలా అనుకునేది ఎవరు? మనస్సు! నేను ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నాను అని మనస్సు అనుకుంటుంది. మనోనాశనం అయినవాడు చైతన్యస్వరూపం పొందుతాడు. ఆ తరువాత ప్రారబ్ధం అనుభవించటానికి అక్కడ ఎవడూ లేడు కదా!

శంకరాచార్యులవారు సంచిత కర్మ, ఆగామి కర్మ జ్ఞానికి నశించిపోవును అన్నారు, ప్రారబ్ధం గురించి చెప్పలేదు అనుకుంటారు చాలామంది. తత్త్వబోధలో 'నేను బ్రహ్మము' అనెడి అపరోక్షజ్ఞానము వలన జీవన్ముక్తుడు సర్వ కర్మబంధములనుండి విముక్తుడు అవుతాడు అని స్పష్టంగా చెప్పారు. దీనివల్ల మనం గ్రహించ వలసినది ఏమిటంటే ప్రత్యేకించి చెప్పకపోయినా ప్రారబ్ధకర్మ గురించి కూడా చెప్పినట్లే కదా! అలా సరిగ్గా అర్థం చేసుకొంటే రమణమహర్షిగారు చెప్పినదానితో ఆచార్యులవారు చెప్పినది కూడా సరిపోతుంది, సమన్వయమవుతుంది. మీ బుద్ధికి అందనంత మాత్రాన శాస్త్రవాక్యం

తప్పనుకోకూడదు. భగవద్గీత, ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మసూత్రాలు: వీటిని శాస్త్రం అంటారు. మీకు అర్థం కాకపోయినా శాస్త్రం తప్పనుకోకూడదు, మనకు సరిగ్గా అర్థం కావటంలేదని సద్గురువు నుండి తెలుసుకొని ఆ శాస్త్రాన్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోవాలి. అందువలన జీవన్ముక్తుడు సర్వకర్మ బంధములనుండి విముక్తుడే అని అర్థం చేసుకోవాలి.

కాల్చిన తాడు తాడులాగానే కనిపిస్తుందిగాని ఆ తాడు పెట్టి ఏదైనా కడదామంటే కుదరదు. జ్ఞానిచేసే కర్మ అంటువంటిదే. అంటే జ్ఞాని కర్మ చేస్తున్నాడని చూసేవాళ్లకి, అంటే దేహాభిమానం ఉన్నవాళ్లకి, అనిపిస్తుంది. కాని దేహాభిమానం లేని జ్ఞానికి నేను కర్మ చేస్తున్నానన్న భావనే ఉండదు. రమణమహర్షిగారు "జ్ఞానికి ప్రారబ్ధం కూడా ఉండదు" అన్నప్పుడు "అదెలా కుదురుతుంది? మీకిప్పుడు కేన్సర్ వచ్చింది, అది మీరు అనుభవిస్తున్నారు కదా!" అని వారిని అడిగారు. దానికి సమాధానంగా ఆయన "రమణ మహర్షి ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నారని మీరు అనుకుంటున్నారు. కాని ఇక్కడ ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నాను అని అనుకునేవాడు లేడు కదా" అన్నారు.

దేహభావన పెట్టుకొని పని చేస్తే పాపం వస్తుంది కాని దేహభావన లేకుండా చేస్తే పాపం రాదు. నేను చేస్తున్నానే తలంపు లేకుండా చేసినపుడు, మూడు లోకాలను నశింపచేసినా అటువంటి వానికి పాపం రాదు.

పూర్వం రోజుల్లో నాటకాలలో పురుషుల చేత స్త్రీ వేషాలు వేయించేవారు. ఆ నటుడు బైటికి స్త్రీగా కనిపిస్తున్నా మనస్సులో నేను స్త్రీని అని అనుకోడు కదా! నీకు దేహముంది, జ్ఞానికి

దేహం ఉంది. నీకు దేహంతో తాదాత్మ్యం ఉంది, జ్ఞానికి తాను దేహం కాదని అపరోక్షంగా తెలుస్తూ ఉంటుంది. మనం వాళ్ళు మంచివాళ్ళు, వీళ్ళు చెడ్డవాళ్ళు అని లోకంలో మనుషులను విడదీసి చూస్తున్నాం. కానీ వాళ్ళ మొఖాల మీద అలా ఏమీ రాసి లేదు కదా? కేవలం నీ మనస్సు అలా చెబుతోంది! నీ మనస్సెంత నిజమో వాళ్ళు మంచి వాళ్లు, వీళ్ళు చెడ్డవాళ్ళు అని అనుకోవడం కూడా అంతే నిజం.

ఉన్నది లేనట్టు, లేనిది ఉన్నట్టు కనిపించడమే మాయ. నిజానికి కర్తృత్వం లేని జీవుడు "నేను చేస్తున్నాను" అని అనుకోవటమే మాయ. ఇంకా చెప్పాలంటే నేను చేస్తున్నాను అని నువ్వు అనుకోవటం ఎంత అసత్యమో, నేను ప్రారబ్ధం అనుభవిస్తున్నాను అని అనుకోవటం కూడా అంతే అసత్యం. నేను చేస్తున్నాను అనే భావన పూర్తిగా తొలగినవానికి దు:ఖం అనేది కలగదు.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) జీవన్ముక్తుడు సర్వకర్మ బంధములనుండి విముక్తుడు. జ్ఞాని కర్మ చేస్తున్నాడని చూసేవాళ్లకి అంటే దేహాభిమానం ఉన్నవాళ్ళకి అనిపిస్తుంది. కాని దేహాభిమానం లేని జ్ఞానికి నేను కర్మ చేస్తున్నానన్న భావనే ఉండదు.

(2) ఉన్నది లేనట్టు, లేనిది ఉన్నట్టు కనిపించడమే మాయ. నిజానికి కర్తృత్వం లేని జీవుడు "నేను చేస్తున్నాను" అని అనుకోవటమే మాయ. నేను చేస్తున్నాను అనే భావన పూర్తిగా తొలగినవానికి దు:ఖం కలగదు.

***

6. ఆత్మజ్ఞానికి మాత్రమే శోకమునుండి విడుదల

కొత్తగూడెం
01-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. శంకరాచార్యులవారు తత్త్వబోధలో ఆత్మవిదుడు సంసారమును దాటటం గురించి, ఆ తరువాత శరీరాన్ని ఎక్కడ వదిలినా అతడు ముక్తుడే అనటం గురించి వివరించండి.

శ్రీనాన్నగారు

"ఈ విధంగా ఆత్మవిదుడు సంసారాన్ని దాటి బ్రహ్మానందాన్ని ఇచ్చటనే పొందుతాడు. ఆత్మవిదుడు శోకమును దాటును అని వేదములు తెలిపినవి." *(తత్త్వబోధ)*

ఆత్మవిదునికి మరణం లేదు. మరణించే శరీరం తాను కాదని స్పష్టంగా అతనికి తెలుస్తూ ఉంటుంది. శరీరం మరణించేటప్పుడు కూడా ఆతడికి అమృతానుభవం ఉంటుంది కాబట్టి, నేను మరణిస్తున్నాను అని అనుకోడు. కొబ్బరికాయ కురిడి విడిపోయినట్లు శరీరంనుండి ఆతడు విడిపోతాడు.

ఆత్మవిదునకు శరీరం ఉండటం లేదా మరణించడం అనే విషయాలతో అతని ఆనందం సంబంధం కలిగి లేదు. శరీరం ఉన్నప్పుడు ఏ ఆనందం అయితే ఉందో, శరీరం పోయినప్పుడు, ఆ తరువాత కూడా ఆ ఆనందం అలాగే ఉంటుంది.

ఎందుచేత? ఆత్మవిదుని స్వరూపం ఆనందం. అది అతనిలో వున్న ఒకానొక గుణం కాదు. ఆతడికి దేహం ఉన్నా ఒకటే, పోయినా ఒకటే- బ్రాహ్మీస్థితి పొందిన వాడికి దేహం ఉండటంవల్ల లాభము లేదు, దేహం పోవటంవల్ల నష్టమూ లేదు.

బ్రాహ్మీస్థితి పొందినవాడు ఈ శరీరం ఎప్పుడూ ఉండాలని అనుకోడు. అంటే నెత్తిమీద బరువు మోసేవాడు ఆ బరువును ఎంత సంతోషంగా కింద పెట్టేస్తాడో బ్రాహ్మీస్థితిని పొందినవాడు శరీరాన్ని అలాగే విడిచిపెడతాడు. ఆతడికి శరీరం ఉండటం వల్ల ప్రత్యేకమైన లాభం లేదు.

"ఆత్మవిదుడు శోకమును దాటును అని వేదములు తెలిపినవి."

నీకు అన్ని భోగాలు ఉన్నాయి. ప్రపంచంలో నీకు ఏ లోటూ లేదు. అయినా దుఃఖం వస్తూంటే ఇక ఆ భోగాలవల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి? నీవు ఏది సంపాదించినా సుఖపడటం కోసమే కదా? మనకు అన్ని వస్తువులు అందుబాటులో ఉన్నా దుఃఖం వచ్చేస్తూంటే ఇక వాటిని ఏం చేసుకుంటాం? దుఃఖములేని స్థితి బ్రహ్మములోనే ఉంది. ఇంకెక్కడా లేదు. దేహము, ఇంద్రియములు, మనస్సు,బుద్ధి వీటిలో కామము దాక్కొని ఉంటుంది.

నీవు ఆ దేహేంద్రియాల పరిధిలో ఉన్నంత కాలము కామాన్ని జయించలేవు. కామము ఆత్మలో లేదు. అందుచేత సాధకుడు ఆత్మానుభవము కలిగేవరకు కామాన్ని జయించానని చెప్పడానికి వీల్లేదు. అలాంటిది విశ్వామిత్రుడికే అవకాశం లేకపోయింది.

కామం అణిగి ఉంటుంది. ఇక్కడ కామం అంటే కేవలం స్త్రీ, పురుష సంబంధం అని కాదు. నువ్వేదో మంచి పని చేసి గుర్తింపు కోరుకుంటున్నావంటే అదీ కామమే. కామం అంటే కోరిక. కొంతమంది వాళ్లు చేసిన మంచిపని పదిమందికి తెలిసిందో లేదో అనుకుంటారు. అది కూడా కామమే. అందుకే ఏ పనైనా సరే తనకుడిచెయ్యి చేసేది ఎడం చెయ్యికి తెలియకూడదని అంటారు విజ్ఞులు.

ఆత్మవిదుడు అంటే ఆత్మానుభవము ఉన్నవాడు, ఆత్మజ్ఞాని, అని అర్థం. కామం ఎక్కడ లేదు? ఆత్మలో లేదు. శోకం ఎక్కడ లేదు? ఆత్మలో లేదు. అందుచేత నువ్వు ఆత్మానుభవము పొందేవరకు నిన్ను దుఃఖము వెంటాడుతుంది, కామము వెంటాడుతుంది. ఒకసారి మామూలుగా మనకు ఏమీ దుఃఖము లేదనుకుంటాము. కాని అది లేకపోవటంకాదు, వాయిదా పడుతోంది అంతే . అంటే అజ్ఞానము ఉన్నంతకాలము దుఃఖము లేదనుకోకూడదు. ఏదో ఒక రోజు దుఃఖము వచ్చి తీరుతుంది. కోర్టు వాయిదాలలాగానే దుఃఖం రావటం కూడా వాయిదా పడుతోంది. లోపల అజ్ఞానం ఉన్నంతకాలం దుఃఖం ఏదో ఒక కారణం వల్ల వస్తుంది.

దేహము, ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి: వీటిలో శోకము దాగి ఉంటుంది, కామము దాగి ఉంటుంది. కామంలో చెడ్డ ఏమిటంటే నువ్వు దాన్ని సంతృప్తిపరుస్తూ దాన్ని జయించలేవు. దాన్ని సంతృప్తిపరచిన వాడికంటె దాన్ని నిగ్రహించుకున్న వాడికే ఎక్కువ సంతోషం ఉంటుంది. కామం వేరు, క్రోధం వేరు కాదు. కామం నెరవేరకపోతే అది క్రోధం కింద మారుతుంది. కామంలోంచే క్రోధం

వస్తుంది. కామం లేనివాడికి క్రోధం ఏమిటి? అసలు కోరిక ఎలా ఉంటుందో తెలియని వాడికి కోపము ఏంటి?

ఆత్మజ్ఞాని శోకమునుండి పూర్తిగా విడుదల పొందుతాడు. నీకు వెయ్యి ఎకరముల పొలం ఉంది. అయినా దుఃఖం వచ్చేస్తోంది. ఆ పొలం ఏం చేసుకుంటావు. రమణమహర్షిగారు దీనికి ఒక ఉదాహరణ చెప్పారు. చక్కటి గదివుంది, మంచం ఉంది, పరుపు ఉంది, తలకింద దిండు ఉంది, కాళ్లకింద దిండు ఉంది, సీలింగ్ ఫ్యాన్ ఉంది, అన్ని సదుపాయాలు ఉన్నాయి. ఈ సదుపాయాలన్నీ ఎందుకు? నీకు నిద్ర పట్టడానికి. ఇన్ని సదుపాయాలున్నాయి కనుక నిద్రపట్టకపోయినా ఫరవాలేదు అని ఎవడైనా అనుకుంటాడా? అలాగే నాకు వెయ్యి ఎకరముల పొలం ఉంది కనుక దుఃఖం వచ్చినా ఫరవాలేదు అని ఎవడూ అనుకోడు. అందుచేత వాడు కామాన్ని దాటాలన్నా, శోకాన్ని దాటాలన్నా ఆ రెండూ ఏ పదార్థంలో అయితే లేవో అక్కడికి చేరుకోవలసిందే. ఇంక మధ్యేమార్గం లేదు.

ఆ సద్వస్తువును చేరుకోవడానికి అనేక మార్గాలున్నాయి. జన్మాంతర సుకృతాన్ని బట్టి ఎవర్ని ఆ ఈశ్వరుడు, జగత్ప్రభువు, ఎలా అనుగ్రహిస్తాడో చెప్పలేం, ప్రపంచంలో అనేక మంది ఆత్మానుభవం ఉన్నవాళ్లు ఉండొచ్చు. కాని ఆత్మానుభవం ఏ ఇద్దరికి ఒక మార్గంలో రాలేదు. పక్షులు ఎగురుతూ ఉంటాయి. “ఫలాన పక్షి ఇలా ఈ దారిలోనే వెళ్లింది” అని ఎలా చెప్పగలం? చెప్పలేం. అలాగే ఈశ్వరుడు ఎవర్ని ఎలా అనుగ్రహిస్తాడో చెప్పలేం. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్

బా[త్రూంలో కూర్చుని స్నానం చేస్తూండగా ఒకసారి ఆత్మస్ఫురణ కలిగిందన్నాడు. బడిలో చెప్పిన పాఠాలు చదువుకుంటుండగా రమణమహర్షిగారికి మరణానుభవం వచ్చింది. తన సాధన తాను సక్రమంగా చేస్తూ ఆత్మానుభవానికి తగిన అర్హత పొందిన వాడికి ఈశ్వరుడు ఆ అనుభవాన్ని ఎలా ఇస్తాడో చెప్పలేం. అది ఎప్పుడు ఇస్తాడో, ఎక్కడ ఇస్తాడో, ఎలా ఇస్తాడో, ఆ ముహూర్తం ఈశ్వరుడే పెట్టుకుంటాడుగాని మనం చేసేది కాదు. నీ పనల్లా నీ సాధన నువ్వు చెయ్యడం.

(2) "ఆత్మజ్ఞానము కలిగిన తరువాత శరీరం కాశీలో విడిచినా కుక్క మాంసం తినే వాని ఇంట్లో వదిలినా జ్ఞాని మాత్రం ముక్తుడే అని స్మృతులు కూడా తెలుపుచున్నవి." (తత్త్వబోధ)

శ్రుతి అంటే వేదం. స్మృతి అంటే ధర్మశాస్త్రములు. కావ్యం అంటే రామాయణం, భారతం. వేదాల్లో చెప్పిందే స్మృతులలో కూడ కథలు రూపంలో చెప్పారు. అలాగే రామాయణం, భారతం కూడా. వేదాలు చదవలేని వారికోసం కావ్య రూపంలో రాశారు. రామాయణం గురించి ఏమంటారంటే- వేదాలలో ప్రతిపాదించబడిన పురుషుడు, రాముడుగా అవతరించాడు; వేదాలయొక్క సారం రామాయణం. అలాగే మహాభారతంలో కూడా వేదాలసారమే ఉంది. స్మృతులలో పరాశరస్మృతి, మనుస్మృతి వంటివి వున్నాయి. భగవద్గీత యోగ శాస్త్రమే, ఉపనిషత్సారమే! కానీ వేదం ఒకటే శ్రుతి.

నువ్వు అన్నం తినేశాక విస్తరిని ఇనప్పెట్టెలో పెట్టుకోవుకదా! చెత్తకుండిలో పడేస్తావు. అలాగే ఆత్మానుభవం కలిగాక శరీరంతో గాని ధర్మశాస్త్రములతో గాని ఇక పనిలేదు కదా! పొందవలసింది పొందాక ఆ శరీరం ఎక్కడుంటే ఏం- దానితో ఏం సంబంధం లేదు. ఆ శరీరానికి సంబంధించిన ఎరుక కూడా వాడికి ఉండదు. దీనికి భాగవతంలో ఏం చెప్పాడంటే బాగా సారా తాగిన వాడికి ఒంటిమీద బట్ట ఉందో లేదో ఎలా తెలియదో ఆత్మానుభవం పొందినవాడికి కూడా శరీరం ఉందో లేదో వాడికే తెలియదు. అలాంటి జ్ఞాని తన శరీరాన్ని ఎక్కడ వదిలినా ముక్తుడే అని ఆచార్యులవారు చెబుతున్నారు.

(3) "ఈ విధముగా తత్త్వబోధ అనే ప్రకరణము సమాప్తమైనది."

(తత్త్వబోధ)

తత్త్వబోధ ప్రకరణగ్రంథము. శాస్త్రంలో ఉన్న సారము ఈ పుస్తకంలో ప్రకటించారు. తత్త్వబోధ, ఆత్మబోధ, వివేకచూడామణి – వీటిని ప్రకరణ గ్రంథాలు అంటారు. శాస్త్రసారమే ఈ రూపంగా తీసుకొచ్చారు. శాస్త్రం అంటే భగవద్గీత, వేదాలు. శంకరాచార్యులవారు ఉపనిషత్తులనే ప్రమాణంగా తీసుకుని ఈ ప్రకరణ గ్రంథము రచించారు. ఆచార్యులవారు చెప్పినవి కాలమాన పరిస్థితులను బట్టి తేడాగా ఉన్నా మూలంలో సరిపోతూ ఉంటుంది. ఈ విధముగా తత్త్వబోధ అనే ప్రకరణ గ్రంథము సమాప్తమైనది.

పురుషార్థాలు నాలుగు. అవి ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షాలు. పురుషార్థాలలో ముఖ్యమైనది మోక్షము. ఈశ్వరుడు అనేవాడు ఒకడున్నాడు. అతడే ప్రపంచానికి యజమాని. ఈ ప్రపంచానికి ఎవడు యజమానో ఆయనే మనకి కూడా యజమాని. ఆ భగవంతుడనేవాడు ఒకడు ఉన్నాడు అనే సజీవమైన విశ్వాసం మన మనసుకి కుదిరితే నూటికి యాభై మార్కులు వచ్చేసినట్టే.

దైవనిర్ణయం ఒక రకంగా ఉండవచ్చు. నీ సంకల్పం దీనికి వేరుగా ఉండవచ్చు. ఎల్లప్పుడు దైవనిర్ణయమే జరుగును అని సంకల్పాలు ఏమీ చేయకపోవటమే శరణాగతి. అసలు మనం లేము. ఒకసారి ఈశ్వరనిర్ణయం, మన సంకల్పం కలుస్తుంది. కలిసినప్పుడు ఈ పని మనం సాధించాం అనుకుంటాం. అప్పుడు కూడా ఈశ్వరనిర్ణయంలో మన సంకల్పం కూడా ఇమిడి ఉంది కాబట్టి అది జరిగింది. దైవనిర్ణయం మన సంకల్పం వేరుగా ఉన్నప్పుడు మన పని జరుగదు. ఆయన నిర్ణయమే జరుగుతుంది. అప్పుడు మన పని అవ్వలేదు, మనం పని సరిగా చెయ్యలేదు అనుకుంటాం. దైవనిర్ణయం, నీ సంకల్పం రెండూ కలిసినప్పుడు అనుకున్నది నెరవేరి నీకు గర్వం వస్తుంది. అప్పుడు కూడ ఆ పనిని ఈశ్వరుడే చేశాడు. కాని నేను చేశాను అనుకుంటావు. అది మాయ, మాయ వల్ల అలా అనుకుంటావు.

ఆచార్యుల వారు భగవద్గీతకి, ఉపనిషత్తులకి వ్యాఖ్యానం వ్రాసారు, వాటిని భాష్యాలు అంటారు. దేవతలను స్తుతిస్తూ కొన్ని గ్రంథాలు వ్రాసారు. వాటిని స్తోత్రగ్రంథాలు అంటారు. ఆచార్యులవారు చేసిన రచనలని మూడు రకాలుగా విభజిస్తారు. అవి

భాష్య గ్రంథాలు, ప్రకరణ గ్రంథాలు, స్తోత్ర గ్రంథాలు. శ్రీ మహావిష్ణువు మీద కొన్ని స్తోత్రాలు రాశారు. విష్ణువుని అర్చించేవారికి ఆ స్తోత్రాన్ని పఠించి రూపాన్ని ధ్యానం చేసుకొని, ఆ నామాన్ని స్మరించి తరించడానికి.

రమణమహర్షిగారు "మాటసంబంధము కంటే మౌనసంబంధము బలీయముగా ఉంటుంది" అని చెప్పారు. మాటసంబంధము అంటే మన హృదయాల్లో ఆప్యాయతలు లేవనుకో ఒట్టి మాటలు ఎందుకు? మన హృదయంలో ఆప్యాయత ఉందనుకో మాటలతో ఇక సంబంధం లేదు. మన హృదయంలో ఆప్యాయత లేకుండా ఊరికే మాటలో ఆప్యాయత ఉన్నా దానికేమీ విలువ లేదు. మాటసంబంధము కంటే, మౌనసంబంధము, అంటే హృదయ సంబంధము బలీయముగా ఉంటుంది. కొంతమంది ఎక్కువ మాట్లాడరు. కాని హృదయంలో ఆప్యాయంగానే ఉంటారు. వాళ్లకున్న ఆప్యాయత కూడా బయటికి వ్యక్తం చేయరు. నిండుగా ఉంటారు. అంతటా వ్యాపించి ఉన్న వస్తువుని మనం దర్శించలేకపోతున్నాం కాబట్టే ఆ వస్తువుకి ఒక రూపం కల్పించి, ఒక నామం పెట్టి, గుళ్లో పెట్టి ఆరాధిస్తున్నాం. అంటే విగ్రహాన్ని ఆరాధించడం వల్ల కొంత నిగ్రహం వస్తుంది. స్తోత్రగ్రంథాలను ఆ భగవంతుడిని వివిధరకాలుగా ఆరాధించడానికి ఆచార్యులవారు వ్రాసారు.

శాస్త్రంలో ఉన్న సారాన్ని వివరిస్తూ ఆచార్యులవారు ప్రకరణగ్రంథాలను రచించారు. అంతే కాకుండా భగవద్గీత, ముఖ్యమైన ఉపనిషత్తులకు వ్యాఖ్యానాన్ని భాష్య గ్రంథాలలో మనకు అందించారు. ఆచార్యుల వారి గ్రంథాలన్నీ అమూల్యమైనవే.

వైరాగ్యం అంటే– ప్రపంచంలో మన మనస్సు ఏ విషయం మీద వాలకుండా ఉండటం. శాస్త్రంలో ఏం చెప్పారంటే వైరాగ్యం లేకుండా జ్ఞానం రాదని. భగవాను రమణ మహర్షి జ్ఞానం, వైరాగ్యం ఒకటే అన్నారు. వైరాగ్యం అంటే మనస్సు ప్రపంచంలో ఏ వస్తువు మీద వాలకపోవడం, జ్ఞానం అంటే మనస్సు లోపల సద్వస్తువును అంటిపెట్టుకొని ఉండటం. అది జ్ఞానం, ఇది వైరాగ్యం. రెండూ ఇంచుమించుగా సమానమే.

ప్ర: శాంతి అభ్యాసం వల్ల వస్తోంది కదా?

శాంతి మన లోపలే సహజంగానే ఉంది. అభ్యాసం చెయ్యటంవల్ల వాసనలు తగ్గుతాయి, అవి తగ్గేకొలదీ లోపలున్న శాంతి అందుతుంది. నిజానికి నీవే శాంతిస్వరూపుడవు. అయితే ఈ లోకవాసనవల్ల ఈ దేహవాసనవల్ల కొన్ని తలంపులు వస్తాయి. ఎక్కువ చదువుకున్న వాడు ఆ ఉపనిషత్తులో ఇలా ఉంది, ఈ ఉపనిషత్తులో ఇలా ఉంది, తత్త్వశాస్త్రంలో ఇలా ఉంది, లేకపోతే భగవద్గీతలో ఇలా ఉంది అనుకుంటాడు. అది శాస్త్రవాసన. ఒక మనిషి చనిపోవటానికి వందరోగాలు అక్కర్లేదు. ఒక రోగం సరిపోతుంది. అలాగే ఒకడు అంతర్ముఖం అవకుండా ఆపుచెయ్యడానికి దేహవాసన, లోకవాసన, శాస్త్రవాసన– ఈ మూడు వాసనలలో ఒకటి చాలు. ఈ మూడు వాసనలని తగ్గిస్తుంది అభ్యాసం. శాంతి నీలోపలే ఉంది. అభ్యాసం చెయ్యటంవల్ల కొన్ని వాసనలు తగ్గుతాయి, అవి తగ్గే కొలది నీ లోనున్న శాంతి నీకు అందుతుంది.

వాడికి ఆరోగ్యం బాగుంది అంటారు. ఆరోగ్యం బాగుండటం ఏంటి? మధ్యలో అనారోగ్యం వచ్చింది. అనారోగ్యానికి మందులు వాడి పోగొట్టారు. ఈ అనారోగ్యం రాక ముందు ఏ ఆరోగ్యం ఉందో ఇప్పుడూ ఆ ఆరోగ్యమే ఉంది. కొత్తగా రాదు. ఆరోగ్యవంతుణ్ని అయ్యాను అనుకుంటాడు. ఆరోగ్యవంతుడు అవటం కాదు. మధ్యలో వచ్చిన అనారోగ్యం పోయిందంతే. అలాగే మనం శాంతిగానే ఉన్నాం. అశాంతి రాకముందు ఎలా ఉన్నామో, అశాంతి పోయినతరువాత అలాగే శాంతిగా ఉంటాం.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) కామం అంటే కోరిక. ఆత్మానుభవము కలిగేవరకు సాధకుడు కామాన్ని జయించానని చెప్పడానికి వీల్లేదు.

(2) ఆత్మజ్ఞాని శోకమునుండి పూర్తిగా విడుదల పొందుతాడు.

(3) ఎల్లప్పుడు దైవనిర్ణయమే జరుగుగాక అని సంకల్పాలు ఏమీ చేయకపోవటమే శరణాగతి.

(4) శాంతి మన లోపల సహజంగానే ఉంది. అభ్యాసం చెయ్యటంవల్ల వాసనలు తగ్గుతాయి, అవి తగ్గేకొలదీ లోపలనున్న శాంతి అందుతుంది.

***

7. సద్వస్తువు బయట దొరకదు

కొత్తగూడెం,
02-05-2010.

ప్రశ్న : శ్రీ నాన్నగారి పాదపద్మములకు నమస్కరిస్తూ ఈ క్రింద విషయములను వివరించవలసినదిగా ప్రార్థన:

"శాస్త్రములను ఎంత చదివినా, యజ్ఞయాగాదులతో ఇంద్రాది దేవతలను మెప్పించినా, ఎన్ని పుణ్యకర్మలు చేసినా, దేవతలను భజించినా, ఆత్మైక్యజ్ఞానము లేకుండా వేలజన్మలు గడిచినా కూడా మోక్షము లభించదు. ధనము వలన, సత్కర్మలవలన ముక్తి లభించదని శ్రుతి స్పష్టముగా చెప్పుచున్నది కదా." (వివేకచూడామణి-6&7)

శ్రీ నాన్నగారు:

శాస్త్రములు మనకు బయట ఉన్నాయి. పంచకోశములు మనకు బయటే ఉన్నాయి. అలాగే యజ్ఞయాగాది కర్మలు మనకు బయటే ఉన్నాయి. సద్వస్తువు మన హృదయంలో ఉంది. ఆ వస్తువు ఉన్నచోట అన్వేషణ చేస్తే ఇవాళ కాకపోయినా కొంత కాలానికైనా అది దొరుకుతుందిగాని లేనిచోట ఎంతసేపు వెదికినా లాభం లేదని శంకరాచార్యులవారు చెబుతున్నారు.

దేవతలంటే మనకు పైలోకంలో ఉన్నవాళ్లు. వాళ్ళను మెప్పించటానికి మానవులు యజ్ఞాలు చేస్తారు. ప్రతి యజ్ఞానికి

ఒక ఫలితం వుంది. ఇది భౌతికంగా మేలు కలిగిస్తుంది తప్ప ఆధ్యాత్మిక పురోగతి సామాన్యంగా వుండదు. అంటే యజ్ఞాలు, యాగాలు చేసినా, మరే ఇతర మంచి కర్మలు చేసినా, దేవతలను భజించినా లౌకికమైన ఫలితం వస్తుందిగాని ఆత్మజ్ఞానము రాదు!

శరీరం, మనస్సు 'నీకు' అన్యమైనవే! సాధారణంగా మనస్సే 'నేను' అనుకుంటాము. అయితే గాఢనిద్రలో మనస్సు ఉండటంలేదు కదా! నిద్రనుంచి లేచాక "నేను హాయిగా నిద్రించాను; నాకు నిద్రలో ఏమీ తెలియలేదు" అనే రెండు విషయాలు ప్రతి ఒక్కరు అంటారు. ఇది జాగ్రత్తగా గమనించండి! గాఢనిద్రలో ఏమీ తెలియని వ్యక్తి అంటే ప్రపంచస్పృహ మరియు శరీరస్పృహ లేనివాడు నేను హాయిగా నిద్రించానని ఎలా చెబుతున్నాడు? ఆ నిద్రానుభవం పొందినవాడు ఎవడు? వాడిని గురించి తెలుసుకోవాలి!

పుణ్యకర్మలకు ఫలితం లేదని చెప్పటం లేదు. మీరు పుణ్యకర్మలు చేస్తే వాటికి తగ్గ ఫలితం మీకు లభిస్తుంది. పాప కర్మలకు కూడా వాటికి తగ్గ ఫలితం మీకు వస్తుంది. ఆ ఫలాలు భోగరూపంలోనో, అధికారం రూపంలోనో, ఇంకో రూపంలోనో వస్తాయి. అవన్నీ అనుభవించాలి. పుణ్యకర్మకు తగిన సుఖాన్ని అనుభవించాక ఆ అనుభవం మళ్ళీ కావాలని కోరుకుంటారు, ఈ కోరికే వాసనగా మారుతుంది. ఇట్టి వాసనలు మరల జన్మలకు హేతువు అవుతాయి. మోక్షం రావటం, రాకపోవటం వదిలెయ్యండి; అసలు మీ మనస్సే మోక్షంవైపు తిరగదు. అదీ పుణ్యకర్మలు చెయ్యటంలో ఉన్న

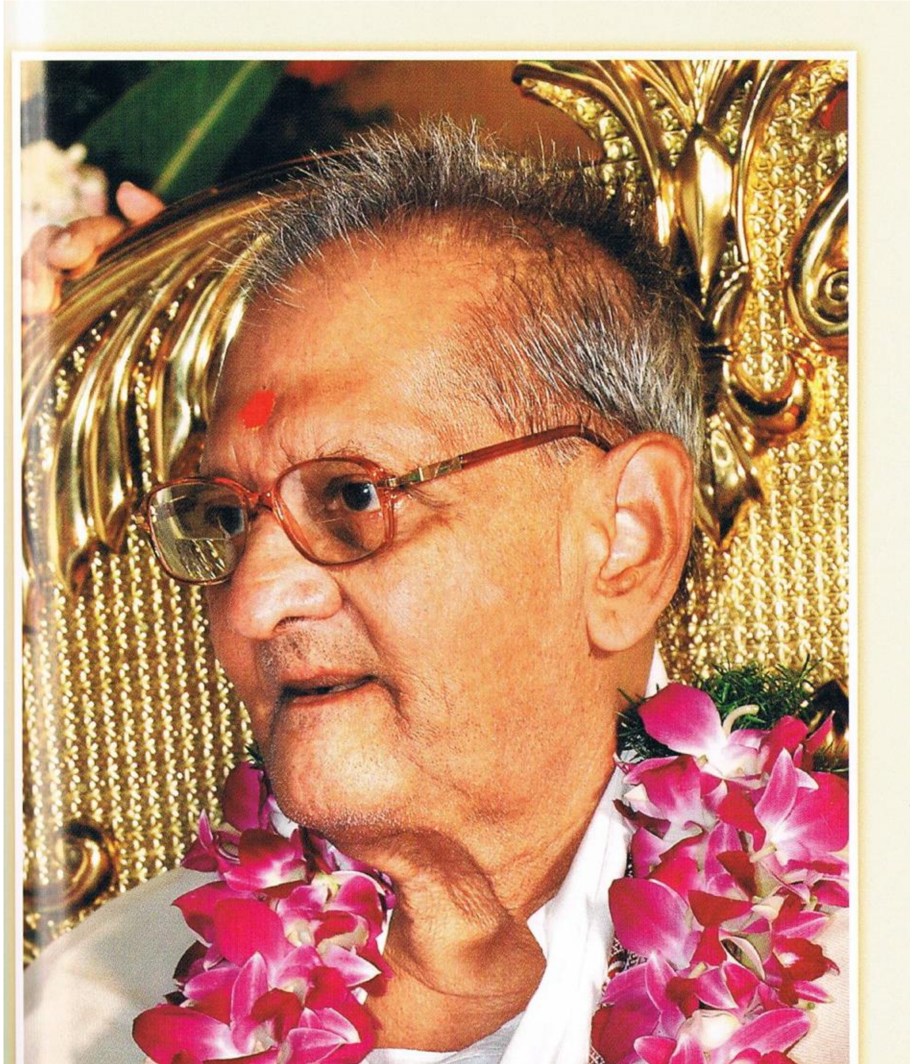

ప్రమాదం. అందుకే పుణ్యకర్మలను నేను చేస్తున్నాను అనే భావన లేకుండా, ఫలితాన్ని ఆశించకుండా చేయాలి.

యజ్ఞయాగాదులు చేసో, పుణ్యకర్మలు చేసో దేవతలను సంతృప్తి పరిస్తే వాళ్ళుమనకు కొన్ని ఉపకారాలు చేస్తారు. అవన్నీ భౌతికమైనవి. దేహము, మనస్సు, పుణ్యకార్యాలు, పాపకార్యాలు, శాస్త్రాలు ఇవన్నీ బయట గొడవలు.

నేననే తలంపు మనకు లోపల్నుంచి వస్తోందా, బయటనుండి వస్తోందా? లోపల్నుంచే వస్తోంది. ఆ నేననే తలంపు మూలంలోనే సద్వస్తువు ఉంది. అంటే సద్వస్తువు అక్కడ పొందాలిగాని బయట పొందేదికాదు.

శాస్త్రాలు చదివితే సరిపోదు కదా! ఉదాహరణకు మనం కొత్తగూడెంనుండి కాశీకి వెళ్లాలి. పుస్తకంలో కాశీవెళ్లేదారి చెబుతారు. మనం మన ఇంటిగడప దాటకుండా ఆ మార్గం గురించి చెప్పిన వివరాలను కంఠతా పట్టినంతమాత్రాన కాశీ వెళ్లలేం కదా! ఆ పుస్తకంలో చెప్పిన దారిలో ప్రయాణం చేసిన తరువాతే కాశీకి వెళ్ళగలం!

శాస్త్రం వస్తువు యొక్క స్వరూపం చెబుతుంది, ఆ తరువాత ఆ వస్తువు హృదయంలోనే ఉంది అని చెబుతుంది. శాస్త్రానిది తప్పులేదు. మనం దానిగురించి బయట వెతుకుతాం! అదే మాయ! అంటే శాస్త్రంవల్ల పాండిత్యం వస్తుందిగాని ఆత్మజ్ఞానం రాదు.

పాండిత్యం బుద్ధి దగ్గర ఆగిపోతుంది. దేహముకంటె ఇంద్రియములు గొప్పవి, ఇంద్రియముల కంటె బుద్ధి గొప్పది, బుద్ధికంటె ఆత్మ గొప్పది. అందుచేత వీటన్నిటిని అధిగమించాలిగాని మధ్యలో ఎక్కడ ఆగిపోయినా ఆత్మజ్ఞానం రాదు.

లోపల ఉన్న వస్తువును మీరు బయట ఎంతగా వెదికినా, ఎన్నివేల సంవత్సరాల సాధన చేసినా దొరకదు. కొత్తగూడెంలో పడేసుకున్న వస్తువును భద్రాచలం వెళ్ళి ఎంత వెదికినా దొరకదు కదా! ఇక్కడే వెతికితే ఇవాళ కాకపోయినా నాలుగు రోజులకైనా దొరుకుతుంది.

ధనం ఉంటే బజారులో మనకు కావాల్సినవి కొనుక్కోవచ్చు. ధనం ఉంటే మంచి మేడ కట్టుకోవచ్చు, మంచి కారు కొనుక్కోవచ్చు. కాని ధనం వలన ప్రమాదం ఉంది. ధనం మనకు చెడు అలవాట్లు తెచ్చిపెడుతుంది. ధనం వల్ల గర్వం వస్తుంది. దైవం వైపు దృష్టిని పోనీయదు. సాధారణంగా ధనవంతుడికి ధనం తోటి తాదాత్మ్యం వుంటుంది. వాడి స్వాధీనంలో ధనం ఉండదు. ధనం స్వాధీనంలో వాడు వుంటాడు!

ధనంతోటి భోగాలు కొనుక్కోవచ్చు. అలాగే పుణ్యకర్మల ఫలితం సుఖరూపంలో వస్తుంది, పాపకర్మల ఫలితం దు:ఖరూపంలో ఖర్చయిపోతుంది. ఒక చైతన్యం తప్పించి, కాలప్రవాహంలో అన్ని భోగాలు, సుఖాలు కొట్టుకుపోతాయి. Nothing is too heavy for destiny.

మోక్షం శాస్త్రంలో లేదు. శాస్త్రం అత్మను సూచిస్తుంది తప్ప ఆత్మజ్ఞానం ఇవ్వదు కదా! శాస్త్రం ఆ సద్వస్తువు హృదయంలో ఉందని చెబుతుంది. ఆ సద్వస్తువు ఉన్నచోట అన్వేషణ చెయ్యాలి. అందుకే ఏసుక్రీస్తు "తట్టండి తెరువబడుతుంది, అడగండి ఇవ్వబడుతుంది" అన్నాడు.

భక్తులలో మోక్షకాంక్ష ఉన్నవారు వెయ్యిమందిలో ఒక్కడు కూడా ఉండటం లేదు. వాళ్ళకి మోక్షం విలువ తెలియదు కదా, పాపం వాళ్ళు మాత్రం ఏం చేస్తారు? డబ్బు విలువ తెలుస్తోంది, చదువు విలువ తెలుస్తోంది, అధికారం విలువ తెలుస్తోంది. అందుకని వాటి గురించే ఆ భగవంతుడిని అడుగుతారు. భగవంతుడు మనం అడిగింది ఇస్తాడు. మనం లౌకికమైనవి అడుగుతూ ఉంటే మోక్షం ఇవ్వడు. కఠోపనిషత్‌లో యమధర్మరాజు నచికేతుడికి అవి ఇస్తాను, ఇవి ఇస్తాను అని వంద ఆశలు చూపించాడు. అపుడు నచికేతుడు అవి మీరు ఇస్తారు, నేను పుచ్చుకుంటాను కానీ అవన్నీ కాలప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతాయి; అందువల్ల నాకు ఆత్మజ్ఞానం తప్పించి ఇంకేమీ వద్దన్నాడు. చివరికి నచికేతుడికి ఆత్మజ్ఞానం బోధించబడింది.

చాలామంది భక్తులు మోక్షం కోరుకోరు. వారి ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే శరీరం ఉంటే మనం ఉంటాం, శరీరం లేకపోతే మనం ఉండం అని – చావంటే భయం అందుకే కదా! మోక్షం వచ్చిన వాళ్ళకు శరీరం మరలా రాదు కదా!

చిన్న చిన్న రోగాలను ఈ వైద్యులు నయం చేయగలరుగాని; చావడం, పుట్టడం అనే భవరోగాన్ని నయం చేయగలిగిన వైద్యుడు ఆ భగవంతుడే . పుట్టాం అనుకుంటే చచ్చిపోతాం. చచ్చిపోతున్నాం అనుకుంటే మళ్ళీ పుడతాం మనం సంపూర్ణంగా ఆరోగ్యంగా ఉన్నప్పుడు డాక్టరు గుర్తుకు రానట్లే, bliss లో ఉన్నప్పుడు ఆ దేవుడు కూడా గుర్తుకు రాడు.

ఈ లోకంలోగాని, పరలోకంలోగాని, మొత్తం సృష్టిలో ఏ వస్తువులోనూ సుఖములేదు. సుఖము నీ స్వరూపములోనే ఉంది. ఈ వాక్యం యొక్క లోతులు నీకు అందాలి. రోజూ ఈ వాక్యాన్ని మననం చేస్తూ సుఖాన్ని గురించి బయట వెతక్కుండా నీ స్వరూపములో వెతుకు.

ప్రశ్న: అద్వైతం ఆధారంగా లేకపోతే ఆధ్యాత్మికంగా నిలబడటం కష్టం కదా?

శ్రీనాన్నగారు:

ద్వైతం అద్వైతం వైపుకు తీసుకువెళుతుంది. ద్వైతంలో కొంత దూరం ప్రయాణం చేశాక అది నిజం కాదని తెలుస్తూ ఉంటుంది. బుద్ధి దగ్గర విశేషం ఏమిటంటే నిజం కాని దాన్ని నిజం అని నువ్వు నమ్మినా, కొంత కాలానికి అది నిజం కాదని నీ బుద్ధి నీకు చెబుతూ ఉంటుంది. అది బుద్ధి లక్షణం.

తానుకాక వేరొకటి ఉంటే ద్వేషం రావచ్చు గాని అద్వైతంలో ద్వేషం లేదు కదా! ఎవరూ తమను తాము ద్వేషించుకోరు కదా! దైవానుగ్రహం లేకుండా అద్వైతం అనుభవం సంగతి పక్కన పెట్టు, దాని మీద ఆసక్తి కూడా నీకు కలగదు. నీకు వెంటనే తెలియకపోయినా, నీ బుద్ధి కొంతకాలం తరువాత చెబుతుంది ద్వైతం అబద్ధమని. ద్వైతంలో ఎంతటివాడికైనా ప్రమాదం ఉంది, అందుకనే ఆ గడప దాటాలి. అందుకే అక్షర మణమాలలో రమణమహర్షిగారు నువ్వు వేరు, నేను వేరు అనే బుద్ధిని తీసెయ్యమని అంటారు.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) నిద్రనుంచి లేచాక "నేను హాయిగా నిద్రించాను; నాకు నిద్రలో ఏమీ తెలియలేదు" అనే రెండు విషయాలు ప్రతి ఒక్కరు అంటారు. గాఢనిద్రలో ప్రపంచస్పృహ మరియు శరీరస్పృహ లేనివాడు నేను హాయిగా నిద్రించానని ఎలా చెబుతున్నాడు? ఆ నిద్రానుభవం పొందినవాడిని గురించి తెలుసుకోవాలి!

(2) పుణ్యకర్మకు తగిన సుఖాన్ని అనుభవించాక ఆ అనుభవం మళ్ళీ కావాలని కోరుకుంటారు, ఈ కోరికే వాసనగా మారుతుంది. ఇట్టివాసనలు మరల జన్మలకు హేతువు అవుతాయి. అదీ పుణ్యకర్మలు చెయ్యటంలో ఉన్న ప్రమాదం! అందుకే పుణ్యకర్మలను నేను చేస్తున్నాను అనే భావన లేకుండా; ఫలితాన్ని ఆశించకుండా చెయ్యాలి.

(3) నేననే తలంపు లోపల్నుంచే వస్తోంది. ఆ నేననే తలంపు మూలంలోనే సద్వస్తువు ఉంది. అంటే సద్వస్తువు అక్కడ పొందాలిగాని బయట పొందేది కాదు.

(4) ధనం మనకు చెడు అలవాట్లు తెచ్చిపెడుతుంది. ధనం వల్ల గర్వం వస్తుంది; దైవంవైపు దృష్టిని పోనీయదు.

(5) ఈ లోకంలోగాని, పరలోకంలోగాని మొత్తం సృష్టిలో ఏ వస్తువులోనూ సుఖము లేదు. సుఖము నీ స్వరూపములోనే ఉంది.

***

8. బ్రహ్మముగురించి బ్రహ్మమై చెప్పాలి

కొత్తగూడెం,
03-05- 2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. దయచేసి ఈ కిందివాటిని వివరించండి.

"విద్యావివేకసంపన్నుడైన సత్యాన్వేషి బాహ్యావిషయముల వలన కలుగు సుఖములయందు స్పృహను పూర్తిగా విడిచినవాడై, సత్స్వరూపుడును, మహాపురుషుడును అయిన గురువును సమీపించి, ఆ గురువుచే ఉపదేశింపబడిన విషయమునందు నిలుపబడిన బుద్ధి కలవాడై ముక్తి కొరకు ప్రయత్నించ వలెను." *(వివేకచూడామణి-8)*

"అసమర్థుడైన పురుషుడు (ఆత్మజ్ఞాని కానివాడు) బోధించితే ఆత్మ సవ్యంగా గ్రహించబడదు. ఎన్ని విధాలుగా ఆలోచించినా అది గ్రహించబడదు. సమర్థుడైన జ్ఞాని ఉపదేశించితే తప్ప దానికి వేరే దారి లేదు. ఆత్మ సూక్ష్మమైన దానికంటే అతి సూక్ష్మమైనది, అది తర్కానికి అతీతమైనది." *(కఠోపనిషత్ 1-2-8)*

శ్రీ నాన్నగారు:

(1) సత్యాన్వేషి

చాలా మంది భక్తులు సత్యం తెలిస్తే జనన

మరణాలనుంచి విడుదల పొందగలరు. భక్తులందరూ సత్యాన్వేషకులు కారు. సత్యాన్వేషణకు సంబంధించిన శ్రవణమననాలు వారికి తెలియవు.

భగవంతుడిని ఏం అడగాలో చాలామంది భక్తులకి తెలియదు. వాళ్ళకి ఇంట్లో ఊడవడానికి చీపురుకట్ట లేదనుకో, వాళ్ళ మనస్సు దాని గురించే ఆలోచిస్తుంది. ఆ సమయంలో భగవంతుడు కనిపిస్తే వాళ్ళ చీపురుకట్ట ఇవ్వమని అడుగుతారు!

మెదడుకి ఆలోచించడం కొంత అలవాటు చెయ్యాలి. ఆలోచనా, వివేకం అలవాటు చెయ్యాలి. భగవంతుడిని వివేకవంతమైన బుద్ధిని ఇవ్వమని ప్రార్థించాలి. అలా ప్రార్థిస్తే జ్ఞానం కలిగే బుద్ధిని ప్రసాదిస్తాను అని భగవద్గీతలో కృష్ణ భగవానుడు చెప్పాడు. అయితే అడిగేవాడేడి? పిడకలడిగేవాడే కాని మంచి బుద్ధిని అడిగేవాళ్ళు లేకుండా పోయారు. ఇవాళ పచ్చగా ఉండి రేపు ఎండిపోయే విషయాలగురించి అడుగుతారుగాని నాకు వివేకవంతమైన బుద్ధిని ప్రసాదించమని అడిగేవారు లేరు.

నువ్వేదైతే అవునో అది కాదనుకుంటున్నావు. ఏదైతే నువ్వు కాదో అది నీవు అనుకుంటున్నావు. తిరకాసు ఇక్కడ వస్తోంది. కొంతమంది దేహం ఆత్మ అనుకుంటున్నారు. మరికొంతమంది మనస్సుని ఆత్మ అనుకుంటున్నారు. కొంచెం బుద్ధి సూక్ష్మత ఉన్నవాళ్ళు బుద్ధితో తాదాత్మ్యం పొందుతున్నారు. బుద్ధికూడా అనాత్మే కదా! ఇలా ఒక్కొక్కళ్ళు ఒక్కొక్క గడప దగ్గర ఆగిపోతున్నారు. దుఃఖానికి కారణం బయట లేదు, లోపలే ఉంది. ఏదైతే నీ దుఃఖానికి

కారణమో, దాంట్లోంచి విడుదల అవటమే మోక్షం. ఈ సంగతి వివేకవంతుడికే తెలుస్తుంది.

అందుకే విద్యా వివేక సంపన్నుడైన సత్యాన్వేషి మాత్రమే సత్యాన్ని తెలుసుకొనగలడు అన్నారు శంకరాచార్యులవారు. సత్యాన్ని తెలుసుకోవాలన్న జ్ఞానం, ఆ వివేకం అనేది నిజమైన సంపద అని చెప్పటం అన్నమాట.

(2) గురువు

తరువాత బాహ్యవిషయముల వలన కలుగు సుఖములయందు స్పృహను పూర్తిగా విడిచినవాడూ, సత్స్వరూపుడును, మహాపురుషుడును అయిన గురువును సమీపించాలి అని అన్నారు.

ముందు శిష్యుడి గురించి చెప్పాక తరువాత ఎలాంటి గురువు దగ్గరకు ఆ శిష్యుడు వెళ్ళాలో చెబుతున్నారు. నిజమైన గురువు శరీరాన్ని ప్రారబ్ధానికి విడిచిపెట్టేస్తాడు. ఆ శరీర ప్రారబ్ధంలో ఏది ఉంటే అది జరుగుతుంది. ఈ సూత్రం రమణమహర్షిగారు వారి తల్లికి "జరుగవలసింది జరుగుతుంది. జరుగరానిది ఎవరెంత ప్రయత్నం చేసినా జరుగదు, ఇది నిశ్చయం" అని చెప్పారు.

మహాత్ములు తమ దగ్గరకు వచ్చిన వారికి మంచి చెబుతారు. ఆ వచ్చిన వాళ్ళు అది వింటారో, వినరో అన్నది వాళ్ళ చైతన్యస్థాయిని బట్టి ఉంటుంది. బాహ్యసుఖములు ఏది అనుభవించినా అది దుఃఖంగా మనకి పరిణమిస్తుంది అని తెలుసుకోవాలి.

ఆత్మసుఖం ఒక్కటే నిజం. విషయాసుఖాలన్నీ మిథ్య. ఒక్క ఆత్మసుఖం తప్పించి, బాహ్యామైన విషయసుఖాలు ఏవి అనుభవించినా అవన్నీ క్రమేపీ దుఃఖంగా మారిపోతాయి. ఈ విషయం తెలిసిన గురువుకి బాహ్యసుఖములయందు స్పృహ ఉండదు.

రమణమహర్షిగారి దగ్గర గొప్పతనం ఏమిటంటే impersonal life. అంటే లోపల మనిషి కనబడదుగాని పని జరుగుతూ ఉంటుంది. individual I లేదు అక్కడ. మాకు అరుణాచలంతో సంబంధంలేదు, మీ గురించి అరుణాచలం వచ్చామండీ అని రమణమహర్షిగారితో అంటే "మీరు అరుణాచలం నాగురించి వచ్చారు. మరి నేను ఎవరి గురించి వచ్చాను? నన్నెవడు అరుణాచలం తీసుకొచ్చాడో వాడే మిమ్మల్ని తీసుకొచ్చాడు" అన్నారు. ఇంకొకళ్ళు మీ అనుగ్రహంవల్ల మాకు జ్ఞానం రావాలి అని అంటే "నాకెవడు జ్ఞానమిచ్చాడో వాడే మీకూ జ్ఞానం ఇస్తాడు" అన్నారు రమణమహర్షి గారు. ఐశ్వర్యం ఎవరిది? ఈశ్వరుడిది. నీకు తెలివితేటలున్నా అవి నీ సొంతం కాదు, ఈశ్వరుడు ఇస్తే వచ్చాయి. ఈశ్వరుడు ఇవ్వకపోతే రావు. అంతా ఈశ్వరుడిదే.

బాహ్యవిషయములయందు స్పృహ లేని వాడు, సత్స్వరూపుడు, మహాపురుషుడిని గురువుగా ఎన్నుకోమన్నారు. అందుకు పూర్వపుణ్యం కలసిరావాలి. వివేకచూడామణిలో ఆచార్యులవారు చెప్పారు కదా, ముందుగా మానవ జన్మ రావాలి. తరువాత సత్యాన్ని తెలుసుకోవాలనే తపన, మోక్షాన్ని పొందాలనే ముముక్షత్వం రావాలి. ఎవరో చెప్పటం కాదు, నీకు లోపల్నుంచి

రావాలి. ఒకవేళ వచ్చినా దానికి తగిన గురువు నీకు పూర్వపుణ్యం వలన దొరకాలి!

(3) బుద్ధి

ఆ తరువాత "ఆ గురువుచే ఉపదేశింపబడిన విషయమునందు నిలుపబడిన బుద్ధి కలవాడై ముక్తి కొరకు ప్రయత్నించవలెను" అన్నారు.

గురువుచే ఉపదేశింపబడిన విషయము నందు నీ బుద్ధి ఎప్పుడు నిలుస్తుందంటే నీకు సాధన చతుష్టయ సంపద కలిగినప్పుడు. ఆ సాధన చతుష్టయ సంపద గురించి ఇంతకు ముందు చెప్పుకున్నాం కదా!

శ్రవణమననాలు చాలా ముఖ్యం. గురువు మాటలను శ్రవణం చెయ్యాలి. తర్వాత ఆ వాక్యాన్ని మనసులో చెప్పుకోవాలి. ఆ వాక్యం ఎవరు చెప్పారో వారి దయ ఉండాలి. మనం భగవద్గీత రోజూ చదవొచ్చు. అందులో ఉన్న లోతైన విషయాలు అన్నీ ఒక్కసారిగా తెలియవు. మామూలుగా చదివినప్పుడు అవి ఒకోసారి స్ఫురించకపోవచ్చు. శ్రవణమననాలు చెయ్యగా చెయ్యగా గురువు చెప్పినది, శాస్త్రం చెప్పినది నీకు బోధపడుతుంది.

మనం పూజగదిలోనే దేవుడికి పరిమితమై ఉంటాం. బయటికి వచ్చాక దేవుడితో సంబంధం లేకుండా ఉంటాం. అలా భౌతికం, ఆధ్యాత్మికం అని రమణమహర్షిగారు విడదీయరు.

నువ్వు ఎవరికైనా ఏదైనా సహాయం చేస్తున్నా దేవుడికి చేస్తున్నావనే తెలుసుకోవాలి. నీ పని నువ్వు చేస్తున్నప్పుడు కూడా అది నీ సొంతం అనుకోకుండా దేవుడు నీకు పురమాయించిన పనినే నువ్వు చేస్తున్నావు అని తెలుసుకోవాలి.

Everything happens in its own time. భౌతికమైనా, ఆధ్యాత్మికమైనా నువ్వు ఆత్రుత పడినంతమాత్రాన జ్ఞానం రాదు. మామిడికాయను సరైన సమయానికి అంటే పక్వానికి వచ్చినపుడు మగ్గేస్తే ఫరవాలేదు, ఈ లోపు కంగారుపడి మగ్గేస్తే ముగ్గదు కదా కుళ్ళి పోతుంది. భౌతికమైన విషయాలైనా, ఆధ్యాత్మికమైన విషయాలైనా అంతే. నీ చేతిలో ఉన్న పని నువ్వు చేస్తూ జ్ఞానానికి కూడా కంగారు పడకూడదు. నీకెప్పుడు తెలియబడాలో ఆ సద్వస్తువు నిర్ణయించు కుంటుంది. మనకు రేపు మరణం రావాలని ఉంటే రేపే వస్తుందిగాని ఇవాళ రాదు కదా!

భౌతికమైన సంఘటనలు అయినా, ఆధ్యాత్మికమైన అనుభవాలు అయినా ఏవి ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎలా జరగాలో అలా జరుగుతాయి. ఇక్కడ రహస్యం ఏమిటంటే నువ్వు deserve అయితే నీకు desire అక్కర్లేదు. యోగ్యత కలిగినపుడు కోరికతో సంబంధం లేకుండా భగవంతుడు నిన్ను అనుగ్రహిస్తాడు, నీకు యోగ్యత లేనప్పుడు కోరిక ఉన్నా అది నీకు లభించదు అనేది సూత్రం.

(4) జ్ఞాని మాత్రమే ఉపదేశించాలి

"అసమర్థుడయన పురుషుడు (ఆత్మజ్ఞాని కానివాడు) బోధించితే ఆత్మ

సవ్యంగా గ్రహించబడదు. సమర్థుడైన జ్ఞాని ఉపదేశించితే తప్ప దానికి వేరే దారి లేదు. సూక్ష్మమైన దానికంటే అది సూక్ష్మమైనది. అది తర్కానికి అతీతమైనది." *(కఠోపనిషత్1-2-8)*

కఠోపనిషత్‌లోని ఈ సూత్రం చాలా అపురూపంగా ఉంది, చాలా అందంగా ఉంది. నీకే ఆత్మజ్ఞానం లేనపుడు ఎదుటివాడికి దాని గురించి బోధించినా ప్రయోజనం లేదు. స్కూల్లో ఎవరైనా మాస్టారు రాకపోతే డ్రిల్లు మాష్టారుని వెళ్ళి కూర్చోమంటారు. అల్లరి చెయ్యకుండా పిల్లల్ని కాపలా కాయమని. అంతవరకేగాని ఆ డ్రిల్లు మాష్టారు లెక్కలు చెబితే ఎలా ఉంటుందో, నీకు జ్ఞానం లేకుండా ఇంకొకరికి చెప్పినా అలాగే ఉంటుంది.

ఈ సూత్రం చాలా బాగుంది. జ్ఞానం గురించి చెప్పేవాడికి అనుభవం ఉండాలి. అనుభవం లేనివాడు బోధించినా అది సవ్యంగా గ్రహించబడదు, అంటే ప్రయోజనం ఉండదు. అసలు నీకే దారి తెలియనప్పుడు ఇంకొకరికి దారి ఎలా చూపిస్తావు? గుడ్డివాడు మరో గుడ్డివాడికి దారి ఎలా చూపిస్తాడు? బ్రహ్మము గురించి చెప్పేవాడు బ్రహ్మమై ఉండాలి.

స్థూలమైన విషయాన్ని గ్రహించినట్టు సూక్ష్మమైన విషయాన్ని మన బుద్ధి గ్రహించలేదు. అది తర్కానికి అతీతమైనది. తర్కానికి అతీతమైనది అంటే తర్కం నేర్చుకోవద్దని కాదు. బుద్ధి నీకు ఎంతవరకు సహాయం చేయగలదో అంతవరకు దాని సహాయం తీసుకొని, ఆ తరువాత విశ్వాసం మీద ఆధారపడాలి. ముందే

విశ్వాసం అక్కర్లేదు. నీ బుద్ధి ఎంత దూరం తీసుకెళ్తే అంత దూరం వరకు దాని సహాయం తీసుకోవటం మంచిది.

ఆత్మానుభవం కలిగినవాడు ఆత్మగురించి చెబితే అది నీకు హత్తుకుంటుంది, లేకపోతే హత్తుకోదు. జ్ఞాని నాలుక హృదయంలో ఉంటుంది. అతడు ఏం మాట్లాడినా హృదయంలోంచే వస్తుంది. జ్ఞాని కానివాడు జ్ఞానం గురించి చెప్పినా ప్రయోజనం లేదు.

జ్ఞాని శాంతిస్వరూపం ప్రేమస్వరూపం, మరియు జ్ఞానస్వరూపం. అందుచేత అతడు ఏది చెప్పినా ప్రేమతోనే చెబుతాడు. ఆ ప్రేమ నీకు దారి చూపిస్తుంది. అతడు దేనిగురించి చెబుతున్నాడో అది అయి చెప్పాలి. అంటే బ్రహ్మముగురించి చెప్పేవాడు బ్రహ్మమై చెప్పాలి. అప్పుడు అది మనకు అనుభవంలోకి వస్తుంది. లేకపోతే రాదు. ఇది final. ఉపనిషత్తులో చెప్పింది supreme court full bench judgement లాంటిది, ఇక దానికి appeal లేదు. అది ultimate అన్నమాట.

శంకరాచార్యుల వారికి అనుభవం ఉంది, శాస్త్రజ్ఞానం ఉంది, దాని గురించి చెప్పగల నేర్పు ఉంది, మానవజాతి మీద ప్రేమ ఉంది. ఒకే వ్యక్తిలో ఇవన్నీ కలవటం వల్ల ఆయన మహాత్ముడు అయ్యాడు.

జ్ఞాని చెబుతుంటే వినేవాడికి వివేకము, విద్య వచ్చేస్తాయి. గురువుతో నీకు అనుబంధము కలిగిన తరువాత ఆ జ్ఞానం నీకు తప్పకుండా కలుగుతుంది.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) భగవంతుడిని వివేకవంతమైన బుద్ధిని ఇవ్వమని ప్రార్థించాలి. అలా ప్రార్థిస్తే జ్ఞానం కలిగే బుద్ధిని భగవంతుడు ప్రసాదిస్తాడు.

(2) ఆత్మసుఖం ఒక్కటే నిజం. విషయసుఖాలన్నీ మిథ్య. బాహ్యమైన విషయాసుఖాలు ఏవి అనుభవించినా అవన్నీ క్రమేపి దు:ఖంగా మారిపోతాయి.

(3) భౌతికమైన సంఘటనలు అయినా, ఆధ్యాత్మికమైన అనుభవాలు అయినా ఏవి ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎలా జరగాలో అలా జరుగుతాయి.

(4) యోగ్యత కలిగినపుడు కోరికతో సంబంధం లేకుండా భగవంతుడు నిన్ను అనుగ్రహిస్తాడు. నీకు యోగ్యత లేనప్పుడు కోరిక ఉన్నా అది నీకు లభించదు.

(5) బుద్ధి నీకు ఎంతవరకు సహాయం చేయగలదో అంతవరకు దాని సహాయం తీసుకొని, ఆ తరువాత విశ్వాసం మీద ఆధారపడాలి.

(6) ఆత్మానుభవం కలిగినవాడు ఆత్మగురించి చెబితే అది నీకు హత్తుకుంటుంది, లేకపోతే హత్తుకోదు.

(7) జ్ఞాని ఏది చెప్పినా ప్రేమతోనే చెబుతాడు. ఆ ప్రేమ నీకుదారి చూపిస్తుంది.

***

9. నిన్ను నీవే ఉద్ధరించుకోవాలి

కొత్తగూడెం

04-05-2010

ప్రశ్న :శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు.

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం మగ్నం సంసారవారిధౌ !

యోగారూఢత్వమాసాద్య సమ్యగ్దర్శన నిష్ఠయా!!

తా: సమ్యక్ దర్శనమునందు నిష్ఠచేత యోగారూఢత్వమును పొంది సంసారసముద్రమునందు మునిగియున్న తనను తనచేతనే ఉద్ధరించుకొనవలెను. (వివేక చూడామణి-9)

ఎప్పుడు ఇంద్రియ విషయములయందును, కర్మలయందును, ఆసక్తి లేకుండా, సమస్త సంకల్పములను విడిచిపెట్టునో అప్పుడు ఆ వ్యక్తి యోగారూఢుడని చెప్పబడుచున్నాడు. (భగవద్గీత 6-4)

తన్ను తానే ఉద్ధరించుకొనవలెను. తన్ను తాను అధోగతిని పొందించుకొనకూడదు. ఏలయనగా (ఇంద్రియములు, మనస్సులను జయించినచో) తనకు తానే బంధువు, జయింపనిచో తనకు తానే శత్రువును అగును. (భగవద్గీత 6-5)

ఈ సందర్భంలో శ్రీకృష్ణ భగవానుడు, ఆచార్యులవారు చెప్పిన యోగారూఢత్వమును పొందటానికి మేము ఎలా సాధన చేయాలి అన్నది దయచేసి వివరించ ప్రార్థన.

శ్రీ నాన్నగారు :

(1) సమ్యక్ దర్శనం

ముందుగా సాధకులకు సమ్యక్ దర్శనం ఏమిటి అనేది అవగాహనకు రావాలి.

1. సమ్యక్ దర్శనం పొందినవాడికి, ప్రపంచానికి ఏది ఆధారంగా ఉన్నదో అదే ప్రపంచంలాగా కనబడుతున్నట్లు తెలుస్తుంది.

దీని గురించి ఉదాహరణ చెబుతాను. మనం ఏదైనా బంగారపు గొలుసు చూస్తే, గొలుసు అందులో ఉన్న నగిషీలు అన్నీ చూస్తాము. అదే గొలుసును కంసాలి దగ్గరికి తీసుకువెళితే, అతను ఆ గొలుసు ఆకారం, నగిషీలు చూడడు, అందులో ఎంత బంగారం ఉన్నది అనే విషయాన్ని మాత్రమే చూస్తాడు. గొలుసుకు ఆధారం బంగారం. ఆ బంగారంతోనే ఈ గొలుసు కల్పించారు. అంటే నామరూపాలు కల్పించారు.

బంగారంలో ఆభరణాలు అనే నామరూపాలు ఎలా కల్పించబడినవో అలాగే బ్రహ్మములో ఈ విశ్వము, అనంతకోటి జీవరాశి అనే నామరూపాలు కల్పించబడ్డాయి.

విష్ణు సహస్రనామంలో మొదటి నామం విశ్వం. అంటే విష్ణువు విశ్వం రూపంలో కనపడుతున్నాడు అని

వ్యాసమహర్షి చెప్పారు. సమ్యక్ దర్శనం అంటే విశ్వాన్ని విశ్వంగా కాకుండా విష్ణువుగా ఎవరు చూస్తారో వారు సమ్యక్ దర్శకులు.

2. సమ్యక్ దర్శనం అంటే ఉన్నది ఉన్నట్టుగా దర్శించడం. ఉన్నది ఉన్నట్టుగా దర్శించేవరకు లేనిది ఉన్నట్టుగా కనపడుతుంది.

ఈ విషయంలో శంకరాచార్యులవారు ఉదాహరణలు ఎక్కువ చెప్పేవారు. తాడును చూసి పాము అనుకున్నావు, ఉన్న వస్తువు ఉన్నట్టుగా కనపడితే అప్పుడు తాడు కనిపిస్తుంది గానీ పాము కనపడదు. మరి పాము ఏమయ్యింది? పాము వాస్తవానికి ఎన్నడూ లేదు!

అలాగే నువ్వు అజ్ఞాన దశలో ప్రపంచాన్ని చూస్తున్నావు. జ్ఞానం వచ్చాక ప్రపంచం ఏమయిపోతుంది? బ్రహ్మములో ఐక్యం అవుతుంది. అంటే తనలో ఐక్యం అవుతుంది. ఎప్పుడైతే ప్రపంచం తనలో ఐక్యం అయిపోతుందో, అప్పుడు ప్రపంచం భిన్నంగా కనపడదు. అప్పుడు అతడు universal (విష్ణువు) అవుతాడు. Individual 'I' ఉన్నంత కాలం అతడు జీవుడిగా(సాధారణమనిషిగా)నే వుంటాడు!

కృష్ణుడు నన్ను తెలుసుకో, నన్ను తెలుసుకో అని చాలాసార్లు అన్నాడు. 'నన్ను' అంటే దేహము కాదు, మనస్సూ కాదు; అక్కడ 'నన్ను' అంటే ఆయనలోని ఆత్మతత్త్వం (విష్ణువు) అని అర్థం.

ఎవరైతే సమ్యక్‌జీవనం (universal life) పొందారో వారికి రావడం, పోవడం ఇక ఉండదు. వారికి అదే కడసారి జన్మ అవుతుంది.

3. ఉన్నది ఉన్నట్టుగా కనిపించక, లేనిది ఉన్నట్టుగా కనిపిస్తూనే ఉంటుంది. అది మాయ.

మన మనస్సు సత్వరజస్తమో గుణాలు కలిగి ఉంది. రజోగుణం, తమోగుణం ప్రధానంగా కలిగినవాడు మాయ ప్రభావంలో ఉంటాడు. సత్వగుణం పెరిగేకొలది మాయ యొక్క ప్రభావం తగ్గుతుంది. శుద్ధసత్త్వంలో ఉన్నవాడు జీవన్ముక్తుడు.

4. మనం పాడైపోవడానికి కారణం ఏమిటంటే సమ్యక్ దర్శనం లేకపోవడమే.

మనకు విశ్వం విష్ణువుగా కనపడకపోవడానికి కారణం రాగద్వేషాలే. బుద్ధుడు చెప్పినట్టుగా ప్రపంచంలో ఎక్కడా, ఏమీ లేదు. ఏదో ఉన్నదని తిరుగుతున్నాం. ఎక్కడా ఏమీ లేదు. ఏ దేశం వెళ్లి చూసినా, ఎవరింటికి వెళ్లి చూసినా రాగద్వేషాలు తప్ప లోకంలో ఏమీ లేవు.

క్యాన్సర్‌తో బాధపడేవాడికి ఆ క్యాన్సర్ తగ్గిపోతే ఎలా ఉంటుందో, మనసులోనుండి రాగద్వేషాలు పోతే అలా ఉంటుంది. రాగద్వేషాలతో మనస్సు బహిర్ముఖం అవుతోంది.

రాగద్వేషాలు పోయినప్పుడు జీవుడు అంతర్ముఖుడై సమ్యక్ దర్శనం చేయగలడు.

5. లోపల పవిత్రత (purity) లేనప్పుడు సమ్యక్ దర్శనం సాధ్యపడదు. రామకృష్ణ పరమహంసకు మనకూ తేడా పవిత్రతే!

పురాణాల్లో హరేరామ, హరేకృష్ణ అనుకోండి అని ఎందుకు చెబుతారంటే, ఆ నామాలు చెబుతున్నప్పుడైనా పాపాలకు దూరంగా ఉంటావు అని. అంటే అనవసరమైన విషయాల్లోకి వెళ్లకుండా దూరంగా ఉండటం కోసం అలా చెప్పారు. నూటికి నూరు శాతం పవిత్రత ఉంటేనే గానీ ఆత్మజ్ఞానం రాదు.

సూదిలో దారం ఎక్కిస్తాం, ఆ దారంలో ఒక్క పోగు విడిపోయినా, ఆ బెజ్జంలోకి ఆ దారం ఎక్కదు. అలాగే ఒక్క శాతం పవిత్రత లేకపోయినా ఆత్మజ్ఞానం రాదు.

(2) యోగారూఢత్వం

సమ్యక్ దర్శనం గురించి అవగాహన చేసికొని సాధకుడు యోగారూఢత్వం పొందటానికి ప్రయత్నం చేయాలి. కృష్ణ భగవానుడు ఇంద్రియ విషయములయందును, కర్మలయందును ఆసక్తి లేకుండా అన్ని సంకల్పములను విడిచిపెట్టినవాడు యోగారూఢుడు అని చెప్పాడు. అట్టి యోగారూఢత్వమునుపొంది మనల్ని మనమే ఉద్ధరించుకోవాలి.

మనస్సు ప్రతి నిముషం ఏదో ఒకటి చింతించకుండా ఉండదు. నువ్వు ఆత్మచింతన లేదా దైవచింతన చేయని సమయమంతా విషయచింతన చేస్తున్నావని అర్థం.

కర్మలయందు ఆసక్తి లేకుండా అంటే కర్మఫలం మీద ఆసక్తి లేకుండా కర్మలు చేయమని అర్థం.

మనస్సు ఏదో ఒకటి చింతించకుండా ఎలా ఉండదో, అలాగే దేహమున్నంతవరకు ఏదో ఒక కర్మ చేయకుండా ఉండదు. నువ్వు గాలి పీల్చుకుంటున్నావు. అన్నం తింటున్నావు. కాలకృత్యాలు తీర్చుకుంటున్నావు. ఇవన్నీ కర్మలే కదా! అందుకే కర్మ మానేయమని చెప్పలేదు. కర్మఫలం మీద ఆసక్తి వద్దని అన్నారు.

అంటే దేహానికి ప్రారబ్ధం ఉంటుంది కదా, ఆ ప్రారబ్ధం ఏదో ఒక కర్మ చేయిస్తూ ఉంటుంది. ఆ చేయాల్సిన కర్మలు ఆసక్తి లేకుండా చేయి అని అంటే ఫలితంమీద ఆశ లేకుండా చేయి అని అర్థం. ఫలితంమీద కోరిక ఉంటే ఆ ఫలితం రానప్పుడు ఆశాభంగం అవుతుంది. ఆశించడం వల్ల ఎక్కువ రాదు, ఆశించకపోవడం వల్ల తక్కువ రాదు, కానీ మనలో బలహీనత ఏమిటంటే ఆశిస్తే ఎక్కువ వస్తుంది అనుకుంటాం.

ప్రపంచంలో ఎంతో సంపద ఉంది, అదంతా నీ చేతిలో ఉందా? నీ కోటా ఎంతో అంతే వస్తుంది. పంచదారకోటా లాగా నీ ప్రారబ్ధాన్ని బట్టి నీకు ఎంత సంపద రావాలో అంతే వస్తుంది.

అలాగే సంపద పోయేటప్పుడు ఎలా పోతుందో తెలియదు. వచ్చేటప్పుడు ఎలా వస్తుందో తెలియదు.

ఇంద్రియ విషయములయందు, కర్మల యందు ఆసక్తి లేకుండా అన్ని సంకల్పములను విడిచిపెట్టమన్నారు.

జ్ఞాని "no mind state"లో ఉంటాడు. అతడికి సంకల్పం అంటూ ఏమీ ఉండదు. ఏ సమయానికి ఏ పని చేయవలసి వుంటే ఆ పనికి అనుకూలంగా ఆ దేహం నడచుకుంటుంది. రాముడు జటాయువుని పుణ్య లోకాలకు వెళతావు అన్నాడు. అంతే, ఆ మాట నిజమైపోయింది.

రమణమహర్షి చూపుతోనే అనుగ్రహించే వారు. రామకృష్ణ పరమహంస స్పర్శతో అనుగ్రహించేవారు. లోపల జ్ఞానం ఒక్కటే, కాని వాళ్ల స్వభావాన్ని బట్టి వారు అనుగ్రహించేవారు. ఒకరిది చూపు, మరొకరిది స్పర్శ. మొత్తం మీద ఏ విధంగానైనా వారి అనుగ్రహమే మనకి లభిస్తుంది.

(3) ఉద్ధరించుకోవడం

సమ్యక్ దర్శనం, యోగారూఢత్వము గురించి చెప్పిన తరువాత నిన్ను నీవే ఉద్ధరించుకోవాలని చెప్పారు.

1. దేనికోసమూ ఎదురు చూడకుండా నీ ప్రయత్నం నువ్వు చేయాలి. దీనికి ఒక సామెత ఉంది. Not comfort, but control is happiness.

మనం మేడలో సౌకర్యంగా ఉన్నా, మన మనస్సు నియంత్రణలో లేకపోతే దుఃఖంగా ఉంటాం. దేహం సోఫాలో కూర్చొని, పైన ఏసి గదిలో సౌకర్యవంతంగా ఉన్నా మనస్సులో బాధ ఉంటే దుఃఖాన్ని ఆపు చేయలేము. అంటే నువ్వు ఎంత సౌకర్యవంతంగా ఉన్నా నీ మనస్సు నీ నియంత్రణలో లేకపోతే నీకు శాంతి లేదు, సంతోషం లేదు.

తనను తానే ఉద్ధరించుకొనవలెను అంటే నీ మనస్సును నీవే బాగుచేసుకోమని అర్థం.

మీ నాన్నగారు నీకో లక్ష రూపాయలు ఇవ్వగలరు. కానీ నీ మనస్సును బాగుచేసిపెట్టలేరు. ఇతరులు వచ్చి నీ మనస్సుని బాగుచేయలేరు. నీ మనస్సుని నువ్వే బాగుచేసుకోవాలి.

2. ఇతరులు సలహాలు వరకే ఇవ్వగలరు. నీ మనస్సుని నువ్వే బాగు చేసుకోవాలి. బుద్ధుడు ఎవరో ఒక దేవుడు వచ్చి మనకు సహాయం చేస్తాడని ఎదురు చూడవద్దని అన్నాడు. ఓడిపోతే ఎవరికోసం ఎదురు చూడకుండా మరల ప్రయత్నం చెయ్యమని చెప్పాడు.

మనస్సు పాడయిపోతే తరువాత నీకెన్ని సంపదలున్నా ప్రయోజనం లేదు. అంటే నీ మనస్సు పతనం అవకుండా నువ్వు చూసుకోవాలి. విషయచింతన ఎవరికైతే విషంలాగా కనిపిస్తుందో వాని మనస్సు పతనం అవ్వదు.

నీ మనస్సు నీ స్వాధీనంలో ఉంటే వెయ్యి మంది శత్రువులు కూడా నిన్ను ఏమీ చేయలేరు. నీ మనస్సు నీకు

స్వాధీనంలో లేకపోతే వెయ్యిమంది మిత్రులు నీకు సహాయం చేద్దామన్నా చెయ్యలేరు. కనుక నీ మనస్సు నీ స్వాధీనంలో ఉంటే నీకు నువ్వే బంధువు, లేకుంటే నీకు నువ్వే శత్రువు అవుతావు.

(4) సాధన

1. యోగారూఢుడు అవటానికి నిరంతరం దైవచింతన అవసరం. అది సత్ గ్రంథాలు అధ్యయనం చెయ్యటంద్వారా లేదా, మహాత్ముల సాంగత్యంద్వారా లేదా దైవధ్యానంద్వారా, ఎల్లవేళలా ఈశ్వరుడిని స్మరించుకుంటూ ఉండాలి. అలా ఎల్లప్పుడూ దైవస్మరణలో ఉండటంవల్ల పవిత్రులవుతారు. ఆ పవిత్రతతో సత్యవస్తువుకి సంబంధించిన విషయాలు చక్కగా అవగాహనకు వస్తాయి. ఆ రకంగా సాధకుడు యోగారూఢుడు అవుతాడు.

2. ఆత్మానుభవానికి అడ్డు వచ్చే వాటన్నింటిని దూరంగా ఉంచటానికి సాధకుడు ప్రయత్నం చేయాలి.

3. రామకృష్ణ పరమహంస చెప్పారు: మీ ఇంటికి అలవాటుపడి ఒక కుక్క వస్తే, ఆ కుక్కను వచ్చినప్పుడల్లా పట్టించుకోకుండా వుంటే అదే రావడం మానేస్తుంది. అలాగే అక్కరలేని తలంపును కూడా పట్టించుకోకుండా వదిలేస్తే కొంత కాలానికి అదే పోతుంది. తలంపులను ఎంత ఇష్టంగా తెచ్చుకున్నావో, అంతే నిర్లిప్తతతో ఓపికగా ప్రయత్నం చేస్తే కొంత కాలం తరువాత ఆ తలంపులు అవే పోతాయి. ఇదే సాధన!

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) ఇతరులు వచ్చి నీ మనస్సుని బాగు చేయలేరు, నీ మనస్సును నీవే బాగు చేసుకోవాలి.

(2) సమ్యక్ దర్శనం అంటే ఉన్నది ఉన్నట్టుగా దర్శించడం.

(3) రాగద్వేషాలు పోయినపుడు జీవుడు అంతర్ముఖుడై సమ్యక్ దర్శనం చేయగలడు.

(4) నూటికి నూరుశాతం పవిత్రత ఉంటేనేగానీ ఆత్మజ్ఞానం రాదు.

(5) నువ్వు ఆత్మచింతన చేయని సమయమంతా విషయచింతన చేస్తున్నావని అర్థం.

(6) కర్మఫలం మీద ఆసక్తి లేకుండా కర్మలు చేయాలి.

(7) ఇంద్రియ విషయములయందును, కర్మలయందును ఆసక్తి లేకుండా అన్ని సంకల్పములను విడిచిపెట్టినవాడు యోగారూఢుడు. అట్టి యోగరూఢత్వమును పొంది మనల్ని మనమే ఉద్ధరించుకోవాలి.

(8) తలంపులను ఎంత ఇష్టంగా తెచ్చుకున్నావో అంతే నిర్లిప్తతతో ఓపికగా ప్రయత్నం చేస్తే కొంత కాలం తరువాత ఆ తలంపులు అవే పోతాయి.

***

10. హితోపదేశముతో సమ్యక్ విచారణ

కొత్తగూడెం

05-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. శ్రీ శంకరాచార్యులవారు ఇలా అన్నారు:

"నిష్కామకర్మ చిత్తశుద్ధి కొరకు మాత్రమే ఉపయోగపడును కానీ సద్వస్తువు పొందటానికి కాదు. ఆత్మజ్ఞానము విచారణ చేయుటచేతనే కలుగును. కోటికర్మలు చేసినను ఏమియు ప్రయోజనము లేదు." (వివేకచూడామణి-11)

"భ్రాంతిచేత పుట్టిన మహాసర్పమనే భయమువలన కలిగిన దుఃఖమును నశింపచేయు త్రాడుయొక్క యథార్థస్వరూప నిశ్చయము సమ్యక్ విచారణ (బాగుగా విచారణ) చేయుటవలన మాత్రమే సిద్ధించును." (వివేకచూడామణి-12)

"సద్వస్తువుయొక్క నిశ్చయము హితులైన వారి ఉపదేశము వలన కలుగు విచారణచేత చూడబడినది. పవిత్ర తీర్థాలలో స్నానముచేత కాదు, దానముచేతగాని వంద ప్రాణాయామముల చేతగాని కాదు." (వివేకచూడామణి-13)

ఈ సందర్భంలో విచారణమార్గము గురించి మాకు వివరించవలసిందిగా విన్నపం.

శ్రీ నాన్నగారు:

హితోపదేశమును పొంది ఆత్మజ్ఞానము పొందటానికి ఉన్న వివిధ మార్గాలను సమన్వయం చేసికొని సమ్యక్ జ్ఞానమును విచారణ ద్వారా పొందాలి.

(1) సమన్వయం

1. ఆత్మానుభవము పొందటానికి భగవద్గీతలో చెప్పబడిన భక్తిమార్గం, కర్మమార్గం, జ్ఞానమార్గం, ధ్యానమార్గం - ఇవన్నీ వేరు వేరు కావని, అవినాభావ సంబంధం కలిగినవని గ్రహించి వాటిని సమన్వయం చేసుకుంటూ ఆత్మానుభూతికోసం ప్రయత్నం చేయాలి.

ఈ మార్గాలన్నీ ఒకదానికి ఒకటి సంబంధం కలవని మనం గ్రహించాలి. అవి పరస్పర విరోధములు కావు.

నువ్వు నా పట్ల పరిపూర్ణ విశ్వాసం కలిగి ఉంటే, నాకిష్టమైన విధంగా పనులు చేస్తూ ఉంటే, నీకు సద్బుద్ధిని నేను ఇస్తాను అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పాడు. అంటే జ్ఞానం కలగడానికి కావాల్సిన బుద్ధికి ధ్యాన, భక్తి, నిష్కామ కర్మలు ఉపయోగపడుతున్నాయి.

నిష్కామకర్మ అంటే కర్మలు చేసేటప్పుడు "ఫలితం మీద ఆశ లేకుండా" మరియు "నేను ఈ కర్మ చేస్తున్నాను" అనే భావన లేకుండా చేయాలి. ఇందులో "ఫలితం మీద ఆశ లేకుండా చేయటం" అనేది జ్ఞానం. అలాగే "నేను ఈ కర్మను చేయటం లేదు"

అంటే ఈశ్వరుడే చేయిస్తున్నాడు అనే భావన ఉంది. ఆదే భక్తి. ఈ విధంగా భక్తి, జ్ఞానం కలిపి కర్మ చేస్తే అది కర్మయోగం అవుతుంది! ఇక్కడ భక్తి, జ్ఞానం రెండూ కలిసి కర్మతో సమన్వయం అవుతున్నాయి.

స్వస్వరూపము యొక్క ధ్యానమే భక్తి, అది మోక్షం పొందటానికి కావల్సిన సామగ్రిలో ముఖ్యమైనదని శంకరులు చెప్పారు. కానీ ఆ స్వస్వరూపము మీద అంటే ఆ బ్రహ్మము మీద ప్రేమ లేకుండా ధ్యానం ఎలా చేస్తావు? అందుచేత భక్తి, ధ్యాన మార్గము మధ్య అవినాభావ సంబంధం ఉంది.

భక్తికి పరాకాష్ఠ శరణాగతి. శరణాగతి ఒకేసారి సాధ్యం కాదు. విచారణమార్గంలో వచ్చిన వివేకం పాక్షిక శరణాగతికి ప్రారంభదశలో ఉపయోగపడుతుంది. తరువాత క్రమంగా సంపూర్ణశరణాగతి వస్తుంది! ఈ విధంగా జ్ఞాన (విచారణ) మార్గం మరియు భక్తి మార్గం సంబంధం కలిగి ఉన్నాయి.

ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే ఈశ్వరుడనే వాడు ఒకడున్నాడు. ఆయన ఈ సృష్టికి ప్రభువు అనేటటువంటి విశ్వాసం నూటికి నూరు శాతం కలిగి ఉండాలి. నీ బుద్ధి కుశలత ఈ మార్గంలో కొంతదూరమే నిన్ను తీసుకెళ్తుంది. ఆ తరువాత నీ ఆత్మవిశ్వాసం మీద ఆధారపడవలసిందే అని చెబుతారు.

భక్తికి జ్ఞానం విరోధం కాదు. జ్ఞానానికి భక్తి విరోధం కాదు. భక్తి లేకుండా జ్ఞానం ఎలా కలుగుతుంది? అందుచేత

కృష్ణుడు వివిధ మార్గాలన్నిటినీ సమన్వయం చేసుకుంటూ ఆత్మానుభూతి కోసం ప్రయత్నం చేయమన్నాడు.

2. జ్ఞానులు వారి ప్రవృత్తిని బట్టి ఒకో మార్గాన్ని నొక్కి చెబుతారు. నీకు తగిన మార్గంలో నువ్వు వెళుతూ లక్ష్యాన్ని చేరుకునేందుకు ప్రయత్నించాలి.

రమణమహర్షిగారు జ్ఞానానికే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. కానీ ఆయన కూడా అక్షరమణిమాల ద్వారా భక్తి గురించి చెప్పారు. శంకరులు కూడా జ్ఞానానికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనిచ్చినట్లు మనకు అనిపించినా భక్తిమార్గాన్ని ఎన్నడూ వీడలేదు. అందుకే శంకరులు అవతారమూర్తులమీద అద్భుతమైన స్తోత్రాలు వ్రాశారు. రాముడి రూపం, గుణాలను వర్ణించారు. రామరాజ్యంలో ఎవరింట్లోనైనా పెళ్లి అవుతోందంటే రాముడు ఏదో ఒకటి పంపేవాడు. ఆయనకున్న దాతృత్వాన్ని, మంచితనాన్ని శంకరులు వర్ణించారు. ఎందుకు? నీకు రాముని మీద ప్రేమ కలగటానికి. రాముని మీద ప్రేమ లేకుండా ఆయనని ఎలా ధ్యానం చేస్తావు? అందుచేత ఉపాసన, ధ్యానం పరస్పరం విరుద్ధం కాదు. వాటి మధ్య అవినాభావ సంబంధం ఉంది.

ఆ సద్వస్తువు nameless, formless, actionless. నీకేమో రూపం ఉంది, నామం ఉంది. నువ్వు రూపనామాలతో తాదాత్మ్యం పెట్టుకొని రూపనామాలు లేనిదాన్ని ఉపాసన చేయలేవు. అందుచేత ఆ భగవంతుడే గురువుగా వ్యక్తం

అవుతున్నాడు. అందుచేత నువ్వు రాముడిని ఉపాసన చేస్తే నీకు తెలియకపోయినా రాముడికి సత్యం తెలుసు కదా, నిన్ను అక్కడికి తీసుకుపోతాడు.

కొంతమంది భగవంతుడు ఉన్నాడంటే పూర్తిగా నమ్ముతారు. అలాంటి విశ్వాసపాత్రులకు Self surrender (శరణాగతి) మంచిది. మరి కొంతమంది భగవంతుడు ఉన్నాడా, లేదా అని అనుమానిస్తారు. అలా అనుమానించేవారికి విచారణా మార్గం మంచిది.

"మోక్షం పొందటానికి కొంత సామాగ్రి కావాలి. ఆ సామాగ్రిలో ముఖ్యమైనది భక్తి. స్వస్వరూపము యొక్క ధ్యానమే భక్తి" అని శంకరులు చెప్పారు కదా (శ్రీవివేకచూడామణి-32). వివిధమార్గాలకు సంబంధించిన విషయాలను సరిగ్గా అవగాహన చేసుకోగలిగితే అవి ఒకదానికొకటి సహకరించుకుంటాయని తెలిసి ఆ మార్గాలను సమన్వయం చేసుకొని లక్ష్యాన్ని చేరుకోగలుగుతారు.

(2) హితోపదేశము

1. జ్ఞానియే నిన్ను నిజంగా ప్రేమించగలడు. అతడే నీకు హితుడు.

మనుష్యత్వం, ముముక్షుత్వం ఈ రెండూ సరిపోవు. మహాపురుష సంశ్రయః అని శంకరులు అన్నారు. సాధకుడు జ్ఞానం కలిగిన మహాత్ముణ్ణి ఆశ్రయించాలి. జ్ఞాని ప్రేమస్వరూపం. అతడే సాధకునికి నిజమైన హితుడు కాగలడు.

ఎవరో కొద్దిమంది తప్ప చాలామంది భార్యాభర్తల మధ్య ఉన్నది నిజమైన ప్రేమ కాదు. వారి మధ్య సంబంధం నిలబడటానికి ప్రేమ కాదు, కామం కారణం. అసలు ఇంద్రియాలకి సంబంధించిన భోగాలతో నీకు అవసరం లేకపోతే నీకు ప్రపంచంతోటి పని ఏముంది? ఇదంతా ఎందుకు చెప్పుకుంటున్నామంటే జ్ఞాని మాత్రమే నీనుంచి ఏమీ ఆశించకుండా నిన్ను నిజంగా ప్రేమించగలడు. అతడే నీకు హితుడు.

2. అటువంటి హితుడు ఉపదేశించినప్పుడే నీలో సమ్యక్ విచారణ అంటే సమగ్రవిచారణ ఉదయిస్తుంది. అందుకే సత్సంగం అవసరం అని చెబుతారు.

ఇప్పుడు మీ అమ్మగారింట జున్ను ఉందనుకో. మీ అమ్మగారికి వెంటనే నువ్వు జ్ఞాపకం వస్తావు. నువ్వు ఉండి ఉంటే జున్ను తినేదానివి కదా అనిపిస్తుంది ఆవిడకి. తల్లి ప్రేమ లోకప్రేమలలో మిన్న. అట్టి తల్లి ప్రేమకన్నా నీ ప్రేమ ఎక్కువని అరుణాచలేశ్వరుడిని ఉద్దేశించి రమణులు అన్నారు. అటువంటి ప్రేమ లేకుండా నీకు బోధ చేసినా లాభం లేదు. అటువంటి ఆచార్యులు నీకు దొరకటం నీ పూర్వపుణ్యాన్ని బట్టి ఉంటుంది.

నిజంగా నీ క్షేమం కోరేవాళ్లు చెప్పినప్పుడే నీకా దృక్పథం వస్తుంది, అప్పుడే నిజమైన విచారణ నీలో ఉదయిస్తుంది. ఆ విచారణ వల్ల మాత్రమే నువ్వు సద్వస్తువును దర్శించగలవు.

నీకు కష్టం వచ్చినప్పుడు మీ అమ్మగారు చాలా బాధపడతారు. నీకంటే ఎక్కువ బాధపడతారు. హితుడైన ఆచార్యులవారికి అమ్మకంటే ఎక్కువ బాధ ఉంటుంది.

శంకరాచార్యులవారు తాను పొందిన ఆత్మానుభవం మనం కూడా పొందాలని కాంక్షిస్తున్నారు. ఎందుకంటే ఆయన మనందరి హితుడు కాబట్టి. ఎన్నో ప్రకరణ గ్రంథాలు, భాష్యగ్రంథాలు, స్తోత్రాలు వ్రాసారు. అప్పట్లో రైళ్లు, విమానాలు లేకపోయినా దేశమంతా కాలినడకన మూడుసార్లు తిరిగి బోధ చేసారు. ఎంత కష్టపడ్డారు? అందుకు ఆయనకు వచ్చేలాభం ఏమీ లేదు కదా! లోకక్షేమం కోసం తపించి అవన్నీ చేశారు.

శంకరాచార్యులవారు ఎంతో అద్భుతంగా చెప్పారు కదా! కేవలం శాస్త్ర పాండిత్యంఉండి ఆత్మానుభవం లేనివాడు అలా చెప్పలేడు. జ్ఞానులకి వీళ్లు నా వాళ్లు, వాళ్లు పరాయివాళ్లు అని ఉండదు. వారు మొత్తంసృష్టిని తమదిగా భావిస్తారు. శంకరులవారికి ఉన్నంత మేధస్సు లేకపోయినా బుద్ధుడికి అంత కీర్తి ఉంది. బుద్ధుడికి ఉన్న ప్రేమవల్ల అంత కీర్తి వచ్చింది. ఆయనకి మనుషులమీద ఎంత ప్రేమో జంతువులు, చెట్లుచేమలమీద కూడా అంత ప్రేమ. అసలా బుద్ధుడిలాంటి మహాత్ములని చూసేసరికే మనకు జ్ఞానం సంపాదించాలన్న బుద్ధి పుడుతుంది. అందుకే సత్పురుషుల సాన్నిధ్యం అవసరం అని చెబుతారు. సత్సంగం కోసం అవసరమైతే ప్రపంచపుటంచుల దాకా వెళ్లమని ఆల్‌బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్ చెప్పాడు.

(3) సమ్యక్ విచారణ

1. సమ్యక్ దర్శనం సమగ్ర విచారణ వల్ల లభిస్తుంది కాని సత్కర్మలవల్ల కాదు.

ఉదాహరణకు నువ్వు తాడును చూసి పాము అనుకుంటున్నావు. ఈ భ్రాంతి తొలగాలంటే విచారణలో కలిగిన జ్ఞానంవల్ల మాత్రమే సాధ్యపడుతుంది.

విచారణకు బుద్ధి, వివేకం రెండూ అవసరం. సూక్ష్మాతి సూక్ష్మం అయిన ఆత్మను తెలుసుకోవడానికి సూక్ష్మబుద్ధి అవసరం. అలాగే నిత్య, అనిత్య వస్తువులను విడమర్చి చూసే వివేకమూ కావాలి!

మొత్తం మీద జ్ఞానం లేకుండా నీకు ఆత్మానుభవం కలుగదు అని ఆచార్యులవారు చెప్పారు.

2. జ్ఞాన మార్గంలో కొన్ని ప్రమాదాలున్నాయి. ఏ మాత్రం అజాగ్రత్తగా ఉండకూడదు.

జ్ఞానమార్గంలో బుద్ధికి ఎక్కువ పని చెప్తారు కొందరు. దీనివల్ల బుద్ధిగత జ్ఞానమే ఆత్మజ్ఞానమనుకొని అక్కడ ఆగిపోయే ప్రమాదం ఉంది.

జ్ఞానమార్గం కోతిమార్గమని, భక్తిమార్గాన్ని పిల్లిమార్గమని అంటారు. పిల్లికి, కోతికి తేడా ఏంటంటే పిల్లి పిల్లల్ని

తన నోటితో పట్టుకుపోతుంది. పిల్లి బాధ్యత తీసుకొని పిల్లల్ని ఎక్కడికి తీసుకెళ్లాలో అక్కడికి తీసుకెళ్ళి వస్తుంది. కోతి అలా కాదు. పిల్ల పట్టుకోవాలి తల్లిని. తల్లి కోతి ఉరుకుతూ ఉంటుంది. పిల్ల కోతి ఏమైనా అజాగ్రత్తగా ఉంటే క్రింద పడిపోతుంది.

అలాగే శరణాగతి చెందిన భక్తుని బాధ్యత భగవంతుడు తీసుకుంటాడు. జ్ఞానమార్గంలో ప్రమాదం ఏమిటంటే ఆ మార్గంలో ఉన్నవాళ్లు తొందరగా స్వతంత్రులయిపోతారు. ఇంక దేవుడేమిటి, నేనే దేవుడు అనుకునే ప్రమాదముంది. అలాంటి ప్రమాదానికి లోనుకాకుండా హితుడైన సద్గురువు ఉపదేశములతో సమ్యక్ విచారణ అంటే సరైన విచారణ చేయాలి.

3. "ఉపనిషత్తుల అర్థము విచారణచేయుట చేత ఉత్తమమైన జ్ఞానము జనించును, దాని చేత వెంటనే నిశ్శేషముగా సంసారదుఃఖ నాశనము కలుగును" అని శ్రీశంకరులు చెప్పారు (వివేకచూడామణి-47)

సమ్యక్ విచారణ అంటే సరైన విచారణ అనేది దేని గురించి చేయాలి అలా చేస్తే వచ్చే ఫలితం ఏమిటి అన్నది ఆచార్యుల వారు ఇక్కడ చాలా చక్కగా చెప్పారు.

ఉపనిషత్తులలో ఉన్న వాటిని శ్లోకాలు కాదు, మంత్రాలు అంటారు. ఆ మంత్రాల అర్థాన్ని విచారణ చేయటం వలన నీకు ఆత్మజ్ఞానం లోపల నుంచి ఉదయిస్తుంది. జ్ఞానం అనేది ఎప్పుడైనా లోపలి నుంచి రావాలిగాని బయట నుంచి వచ్చేది కాదు. నేననే తలంపు

నీకు లోపలనుంచే వస్తోంది. అలాగే జ్ఞానం కూడా ఎప్పుడైనా నీ లోపలినుంచి వచ్చేదేగాని బయట నుంచి వచ్చేది కాదు. విచారణ అంటే ధ్యానం చేయాలి, దేనిని ధ్యానం చేయాలి అంటే ఉపనిషత్తులలోని మంత్రాల అర్థాన్ని ధ్యానం చేయాలి. అలా చేస్తే సమస్త సంసార దుఃఖములు నశిస్తాయి అని చెబుతున్నారు.

ఏ వస్తువుపొందితే ఇక నీకు దుఃఖము, కామము కలుగవో ఆ వస్తువును నువ్వు పొందేవరకు దుఃఖము, కామము నిన్ను వెంటాడుతూనే వుంటాయి. అవి ఇవాళ అణిగి ఉండవచ్చు, రేపే రావొచ్చు. రోగం అణిగి ఉన్నా, అకస్మాత్తుగా రేపు రావచ్చు కదా! అణిగిన పాము ఎప్పటికైనా ప్రమాదమే కదా! చచ్చిపోయిన పామువల్ల ప్రమాదం లేదు.

సంసారం ఎక్కడ ఉంది? బయట లేదు, మనస్సులో ఉంది. మనస్సుకు మరో పేరు సంసారం. ఎక్కడ మనస్సు ఉంటే అక్కడ సంసారం ఉన్నట్లే. మనస్సు ఉన్నవాడు పెళ్లి కాకపోయినా సంసారే.

సంసార దుఃఖనాశనము ఎప్పుడు కలుగుతుంది? ఆత్మజ్ఞానము కలిగిన వెంటనే సంసార దుఃఖనాశనం అవుతుంది. ఆత్మజ్ఞానము కలగటమంటే ఆత్మ తాలూకు ఎరుక కలగడం. ఆత్మలో సుఖమేగాని దుఃఖం ఎలా ఉంటుందో తెలియదు. సూర్యుడికి చీకటి ఎలా ఉంటుందో తెలియదు. నీకు ఎప్పుడైతే ఆత్మానుభవం

కలిగిందో అప్పుడు నీకు ఆనందం ప్రాప్తిస్తుంది. ఇక అప్పుడు దుఃఖం ఉండదు. జ్ఞానికి అశాంతి ఉండదు, అజ్ఞానికి శాంతి ఉండదు. ఒక్క ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందినవాడు మాత్రమే లోకంలో నిజమైన సుఖి. మిగతా వాళ్లందరూ తాత్కాలికంగా సంతోషంగా ఉన్నట్లు కనపడినా వాళ్లకి కోర్టు వాయిదా వేసినట్లు దుఃఖం వాయిదా పడుతూ ఉంటుంది.

మనకి ఇవాళ్ల దుఃఖంలేదు కదా, రేపు దుఃఖం రాదనుకోకూడదు. లోపల అజ్ఞానం ఉన్నంతవరకు దుఃఖం రాదనుకోకూడదు. దుఃఖం ఎక్కడ ఉంది? మనస్సులో ఉంది. మనోనాశనమయితే దుఃఖం లేదు. మనోనాశనం ఎప్పుడవుతుంది? ఆత్మదర్శనం అయ్యాక నీకు మనోనాశనం అవుతుంది. రమణమహర్షి "ఉన్నదాన్ని వెతకండి, లేనిదాన్ని వెతక్కండి" అని చెప్పారు. ఉన్నదానిని వెతికితే ఇవాళ కాకపోయినా రేపైనా దొరుకుతుంది. లేనిది మనస్సు. ఉన్నది ఆత్మ. ఆత్మ కోసం వెతికితే ఆత్మ తెలియబడుతుంది.

ఎవరైనా మనోనిగ్రహం గురించి అడిగితే భగవాన్ ఇలా అనేవారు: "ముందు మీ శరీరంలో రోగం ఉందో లేదో చూసుకోండి. రోగం ఉంటే మందులు వాడండి. రోగం లేకపోతే మందులు అక్కర్లేదు కదా! అలాగే మీకు మనస్సు ఉందో లేదో ముందు చూసుకోండి. మనస్సు అంటూ ఉంటే దాన్ని నిగ్రహించుకోవడానికి ఉపాయాలు వెదుకుదురుగాని. అసలు మనస్సే లేదని మీకు తెలిస్తే మనస్సును నిగ్రహించుకోవడానికి ఉపాయాలు అక్కర్లేదు కదా!" There is no mind to control if the Truth is realised.

దుఃఖం బయట లేదు, మనస్సులో ఉంది. ఇల్లు కాలిపోతే ఇంట్లో ఎలుకలు ఎక్కడుంటాయి? ఆ ఇంటితోపాటు ఎలుకలు కూడా కాలిపోతాయి. సంసారం అంటే మనస్సే! మనుషులు సంసారం కాదు. మనస్సే కాలిపోతే ఇంక దుఃఖం ఎక్కడ ఉంటుంది?

అసలు దుఃఖం అనేది లేదు. అది ఒక తలంపు. సంతోషం కూడా ఒక తలంపు. ఇప్పుడు ఇలా సుఖంగా కూర్చున్నాం. నీకు ఇష్టం లేని ఒక తలంపు వస్తే దుఃఖం వచ్చేస్తుంది. నీకు ఇష్టమైన తలంపు వస్తే సంతోషం వచ్చేస్తుంది. తలంపు లేకపోతే దుఃఖం లేదు, సంతోషం లేదు. ఇదీ అబద్ధం, అదీ అబద్ధం. నీ తలంపు ఎంత నిజమో నీ దుఃఖం, నీ సంతోషం అంతే నిజం.

అందువలన ఉపనిషత్తులలోని మంత్రాల అర్థాన్ని, హితులైన జ్ఞానుల ఉపదేశాల అర్థాన్ని విచారణ చేయటమే సమ్యక్ విచారణ. తద్వారా మనకు సంసారదుఃఖనాశనం కలుగుతుంది.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) భక్తి మార్గం, కర్మమార్గం, జ్ఞానమార్గం,శరణాగతిమార్గం – ఇవన్నీ వేరు వేరు కావని, అవినాభావ సంబంధం కలిగినవని గ్రహించి వాటిని సమన్వయం చేసుకుంటూ ఆత్మానుభూతికోసం ప్రయత్నం చేయాలి.

(2) భక్తికి పరాకాష్ఠ శరణాగతి. విచారణమార్గంలో వచ్చిన వివేకం శరణాగతికి ఉపయోగపడుతుంది. ఈ విధంగా జ్ఞాన (విచారణ) మార్గం మరియు భక్తిమార్గం సంబంధం కలిగిఉన్నాయి.

(3) జ్ఞాని మాత్రమే నీనుంచి ఏమీ ఆశించకుండా నిన్ను నిజంగా ప్రేమించగలడు. అతడే నీకు హితుడు. అటువంటి హితుడు ఉపదేశించినప్పుడే నీలో సరైన విచారణ ఉదయిస్తుంది.

***

11. శ్రద్ధ భక్తి ధ్యాన యోగములు

కొత్తగూడెం
06-05-2010.

ప్రశ్న: శ్రీనాన్నగారికి ప్రణామములు. శ్రీశంకరులు చెప్పిన ఈ క్రింద శ్లోకమును దయచేసి వివరించండి.

"సాక్షాత్తుగా వేదవాక్యము మోక్షము పొందుటకు శ్రద్ధా భక్తి ధ్యాన యోగములను హేతువులుగా చెప్పుచున్నది. ఎవ్వడు ఈ శ్రద్ధాదులయందే స్థిరముగా ఉండునో వానికి అవిద్యచే కల్పించబడిన దేహబంధములనుండి మోక్షము కలుగును."

(వివేక చూడామణి-48)

శ్రీ నాన్నగారు:

శంకరాచార్యులవారు ఇక్కడ కైవల్యోపనిషత్తులో చెప్పిన దానిని ఉదహరించారు. శ్రద్ధాభక్తిధ్యానయోగములను మోక్షమునకు హేతువులుగా చెప్పారు. ముందుగా అవేమిటో తెలుసుకోవాలి.

(1) శ్రద్ధ

"దేనిచేత సద్వస్తువు తెలియబడునో అట్టి శాస్త్రము యొక్కయు, గురువు యొక్కయు వాక్యములను సత్యము అనెడి బుద్ధితో నిర్ణయించుట 'శ్రద్ధ'

అని సత్పురుషులచేత చెప్పబడినది" అని శంకరులు చెప్పారు.

(వివేక చూడామణి-26)

ముందుగా ఈశ్వరుడనేవాడు ఒకడున్నాడని ఆయనే ఈ సృష్టి అంతటికి ప్రభువని విశ్వాసము ఉండాలి. బుద్ధి నిన్ను కొంతవరకే తీసుకెళ్లగలదు. ఆ తరువాత విశ్వాసము ఉండాలి. అందుకే కృష్ణుడు "శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం" అంటే శ్రద్ధ కలిగినవానికే జ్ఞానం లభించునని గీతలో చెప్పాడు.

నీ హృదయములో ఓ సద్వస్తువు ఉంది. కాని అది నీకు తెలియబడటం లేదు. ఆ సద్వస్తువును తెలియపరిచే శాస్త్రము, గురువు చెప్పే వాక్యములు సత్యముఅని నువ్వు నీ బుద్ధితో నిర్ణయించుట శ్రద్ధ, అలా నిర్ణయించలేకపోతే ఆ నిజాన్ని నువ్వు తెలుసుకోలేవు. నీకు ఉపనిషత్తులలో చెప్పే మంత్రం మీద నమ్మకం లేకుండా, ఆ మంత్రం వల్ల నీకు ఫలితం రాదు కదా!

మనకు శ్రద్ధ లేదు అని ఊరుకోకూడదు. మనకు లేనిదాన్ని మనం సంపాయించుకుంటాం కదా! మనకు ఆ శ్రద్ధ లేకపోయినా ఆ శాస్త్రం పట్ల శ్రద్ధ ఉన్నవాడితో సహవాసం చేసినా శ్రద్ధ పెరుగుతుంది. మనం బలహీనతలు లేనివాడితో సహవాసం చేసినా నెమ్మదిగా మన బలహీనతలు తగ్గిపోతాయి. వాళ్ల vibrations మనమీద పని చేస్తాయి. మన పొరుగువాడు దేనినైనా సాధించటానికి గట్టి ప్రయత్నం చేస్తుంటే మనకి కూడా అలాంటి ప్రయత్నం

చేయాలనిపిస్తుంది కదా! సత్యం తెలిసేవరకు ప్రయత్నం చెయ్యటం అవసరమే! మనస్సున్నంత వరకు మనకు ముక్తికోసం ప్రయత్నం చెయ్యటం తప్పదు.

శంకరాచార్యులవారు వివేకచూడామణిలోనే చెప్పిన ఒక విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. అదేమిటంటే ముందుగా నిత్యానిత్యవస్తు వివేకం కలగాలి. ఆ వివేకం కలిగినవాడికే వైరాగ్యం వస్తుంది. వివేకం, వైరాగ్యం ఉన్నవాడికే శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష, శ్రద్ధా అన్నీ కలుగుతాయి. అందుచేత ఇక్కడ ఆచార్యులవారు శ్రద్ధ ఉన్నవాడు అన్నప్పుడు సాధన చతుష్టయంలో చెప్పిన నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము, వైరాగ్యము మొదలైనవి కూడా కలిగి ఉన్నవాడు అని అర్థం చేసుకోవాలి.

(2) భక్తి

"స్వస్వరూప అనుసంధానమే భక్తి" అని ఆచార్యులవారు చెప్పారు (వివేకచూడామణి-32). అంటే నిదిధ్యాసనమే భక్తి. ముందుగా శాస్త్రం చెప్పింది, సద్గురువు చెప్పింది శ్రద్ధగా శ్రవణం చేయాలి. అలా "నీ స్వరూపము బ్రహ్మమే, నీవు ఆ బ్రహ్మమే" అని మననం చేసుకొని, బహుకాలం చింతన చేయటమే భక్తి.

రెండవ పక్షం దైవచింతన చేసినా, దైవాన్ని ఉపాసన చేసినా అది కూడా భక్తే. మనం రూపనామాలతో తాదాత్మ్యం చెంది ఉన్నప్పుడు రూపనామాలులేని దాన్ని అందుకోవడం కష్టం.

అందుచేత మనలాగా శరీరం ధరించివచ్చిన అవతారపురుషుడిని ఎవరినైనా మనం ఆరాధిస్తే తేలికగా ఉంటుంది.

(3) ధ్యానం

ధ్యానం అంటే ఏక వస్తువుని చింతించడం. ముందు నీకు శ్రద్ధ లేకుండా, భక్తి లేకుండా ధ్యానం కుదరదు. ధ్యానం అంటే నిరంతరము ఏక వస్తువుని చింతించడము. ఇక్కడ ఏది చింతన చేస్తుంది? మనస్సు చేస్తుంది. అలా ధ్యానం చెయ్యగా చెయ్యగా ఆ ధ్యానం చేసే మనస్సు నశిస్తుంది. అంటే ఏక వస్తువుని చింతించడం వల్ల మనోనాశనం అవుతుంది. ఎందుకలా అవుతుందంటే – అప్పుడు దానికి మిగతా చింతనలు రావు. దానితో ఆ మనస్సు క్రమేణా బలహీనపడి నాశనం అవుతుంది.

(4) యోగం

యోగం అంటే ఐక్యము. మీరు యోగాభ్యాసం ఎంతకాలం నుంచి చేస్తున్నారని రమణమహర్షిని అడిగారు. దానికి ఆయన "వియోగం ఉన్నవాడికి యోగం అవసరం. వియోగం లేనివాడికి యోగం ఏమిటి?" అన్నారు. ఇంకా ఒకదాంట్లో మరొకటి కలవడానికి అసలు రెండు ఉన్నాయా అని అనేవారు. రమణమహర్షి గారిది అజాత సిద్ధాంతము. అంటే నువ్వు పుట్టిన వానివలె కనిపిస్తున్నావు కాని పుట్టనేలేదు. నీకు దేహభావం ఉన్నందువల్ల పుట్టానని అనుకుంటున్నావు. దేహం నువ్వు కాదు కదా! అదొక తలంపు. నువ్వు దేహం అనుకున్నా నువ్వు బ్రహ్మమే అయి ఉన్నావు.

నువ్వు పుట్టలేదు. అది నీకు తెలియక నువ్వు పుట్టాననుకుంటున్నావు. పుట్టింది చచ్చిపోతుందిగాని పుట్టనిది ఎలా చస్తుంది? ఆ పుట్టనిది ఏదో నువ్వు తెలుసుకోవటమే జ్ఞానం. అంతేకాని నువ్వు దాన్ని కొత్తగా కనిపెట్టక్కర్లేదు. కొలంబస్ అమెరికా కనిపెట్టాడంటే అది ఉన్నది కాబట్టే కనిపెట్టాడు. అమెరికా అంతకుముందు కూడా ఉంది.

(5) అజ్ఞానం

శ్రద్ధ, భక్తి, ధ్యానాదులయందు ఎవ్వడు స్థిరముగా ఉంటాడో వాడికి అవిద్యచే కల్పించబడిన దేహబంధము నుండి మోక్షము కలుగుతుందని చెప్పారు.

నీకు తెలిసినా, తెలియకపోయినా ఆత్మ ఉంది. అయితే దాని తాలూకు జ్ఞానం నీకు తెలిస్తే సుఖం, తెలియకపోతే దుఃఖం అంతే.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) శ్రద్ధ, భక్తి, ధ్యాన, యోగములు మోక్షమునకు హేతువులు.

(2) సద్వస్తువును తెలియపరిచే శాస్త్రము, గురువు చెప్పేవాక్యములు సత్యము అని నువ్వు నీబుద్ధితో నిర్ణయించుట శ్రద్ధ.

(3) మనస్సున్నంతవరకు మనకు ముక్తి కోసం ప్రయత్నం చెయ్యటం తప్పదు.

(4) స్వస్వరూపానుసంధానమే భక్తి, అంటే నిదిధ్యాసనమే భక్తి.

(5) ధ్యానం అంటే ఏకవస్తువుని చింతించటం. ఏకవస్తువుని చింతించడం వల్ల మనోనాశనం అవుతుంది.

***

12. అపరోక్షానుభవముతోనే ఆత్మజ్ఞానం

కొత్తగూడెం

06-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీనాన్నగారికి ప్రణామములు. ఆత్మజ్ఞానము మరియు అపరోక్షానుభవము యొక్క ఆవశ్యకత గురించి వివేకచూడామణిలో ఆచార్యులవారు చెప్పిన శ్లోకాలపై వ్యాఖ్యానించవలసినదిగా విన్నపం.

శ్రీ నాన్నగారు:

వివేకచూడామణిలో శంకరాచార్యులవారు ఆత్మజ్ఞానము సాధనకు సంబంధించిన ప్రతి విషయం గురించి చాలా వివరంగా చెప్పారు.

(1) *"వీణయొక్క రూపసౌందర్యం దాన్ని వాయించడంలో ఉండే నైపుణ్యం ప్రజలను రంజింపచేయడానికి మాత్రమే ఉపయోగపడుతుంది. అది సామ్రాజ్యము సంపాదించుట కొరకు ఉపయోగపడదు."*

(వివేక చూడామణి-59)

మనిషి ఏ పని చేసినా తన ఆనందం కోసమే చేస్తాడు. ఆ ఆనందం వాస్తవానికి వచ్చినా, రాకపోయినా డబ్బు సంపాయించడం, పెళ్లి చేసుకోవడం వంటివి అందరూ చేస్తున్నారు కదా! సినిమాకు వెళుతున్నారు, ఎందుకు? ఆనందం కోసం. అలాగే సంగీతం కూడా ఆనందం కోసం! సంగీతం వల్ల ఆనందం

కలుగుతుందిగాని అది నీకు సామ్రాజ్యాన్ని సంపాదించిపెట్టదు. అంటే దాని ప్రయోజనం అంత మటుకే!

(2) *"వాక్చాతుర్యము, శబ్ద ప్రవాహము, శాస్త్రములకు వ్యాఖ్యానము చేయుటయందు నేర్పు, ఈ విధమైన విద్వాంసుల యొక్క పాండిత్యము వీణ వాయించడం వలెనే భుక్తి కల్పించుటకేగాని ముక్తి కొరకు కాదు."*

(శ్రీవివేకచూడామణి -60)

కొంతమంది వక్తలు అనర్గళంగా మాట్లాడుతారు. వాళ్లు మాట్లాడుతూ ఉంటే శబ్దాలు పోటీపడి వస్తుంటాయి. అదొక వరం. అందరూ వక్తలు అవ్వలేరు. రచయిత అవడం కంటే వక్త అవటం కష్టం. రచయిత ఆలోచించుకొని వ్రాసుకోవచ్చు. వక్త అంటే వెంట వెంటనే చెప్పాలి కదా! కొంతమంది కంఠం చాలా మధురంగా ఉంటుంది. అదొక వరం. వాళ్లు అందంగా ఉన్నారని చెప్పడానికి Shakespeare "Beauty walks on earth" అని అంటాడు, అది రచనాచాతుర్యము.

అలాగే కొంతమంది వ్యాఖ్యానాలు చాలా చక్కగా వ్రాస్తారు. భగవద్గీతకు ఎన్నో వ్యాఖ్యానాలు వచ్చాయి. వ్యాఖ్యానం చేసేటప్పుడు రాగద్వేషాలు పనికిరావు. అంటే ఇష్టాయిష్టాలు లేకుండా నిష్పక్షపాతంగా వ్యాఖ్యానం చేయాలి.

"నువ్వు శాస్త్రం బాగా చదువుకున్నావనుకో, పాండిత్యం వస్తుంది గాని సత్పదార్థం నీకు తెలియదు. ఎందుకంటే ఆ

సత్పదార్థం శాస్త్రంలో లేదు, నీ హృదయంలో ఉంది. హృదయంలో వెతకటం మానేసి శాస్త్రంలో వెతుకుతుంటే నీకు సద్వస్తువు దొరకదు" అనేవారు రమణమహర్షి.

ధనం ఎటువంటిదో ఈ పాండిత్యం అటువంటిది. ఇవన్నీ లౌకిక విషయాలు. ఇవి ప్రకృతిని దాటించలేవు, ప్రకృతిలోనే తిప్పుతుంటాయి. అంటే ముక్తిని ఇవ్వలేవు.

"చదువవలెను, చదువవలెను, చావులేని చదువు చదువవలెను" అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు. ఎటువంటి చదువు చదవాలంటే నీ శరీరానికి చావొచ్చినా, నేను చనిపోవటం లేదు, నేను ఉంటున్నాను అన్న అనుభవం నీకు కలగాలి. అంటే అమృతత్వం కలిగే చదువు చదవాలి అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు. మరి మిగతా చదువుల వల్ల ఉపయోగం లేదా అంటే ఉంది, వాటితో పొట్ట వెళ్లిపోతుంది.

(3) *"పరతత్త్వము తెలియబడనిది అగుచుండగా శాస్త్రాధ్యయనము వ్యర్థము. పరతత్త్వము తెలియబడినదైనను శాస్త్రాధ్యయనము వ్యర్థము".*
(శ్రీవివేకచూడామణి-61)

అసలు ఏమీ తెలియనివాడికి శాస్త్రం అక్కర్లేదు. అలాగే అన్నీ తెలుసుకున్నవాడికీ శాస్త్రం అక్కర్లేదు. తెలిసీ తెలియని మనలాంటి వారికి శాస్త్రం అవసరం.

ఈ పుట్టడం, చావటమే నిజం. ఈ సంసార మొకటే నిజం అని ఇది తప్పించి వేరే ఏమీ లేదనుకునేవాడికి ఇంక

శాస్త్రం ఎందుకు? అలాగే అన్నీ తెలుసున్న రమణమహర్షిగారి లాంటివాళ్లకి కూడా శాస్త్రంతో పనేముంది?

పరతత్త్వము ఉందనే తెలియని వాడికి శాస్త్రాధ్యయనం ఎందుకు? పరతత్త్వముందని శ్రవణం చెయ్యకపోతే తెలియదు కదా! అందుకే శ్రవణం చెయ్యమంటారు.

తరువాత అపరోక్షానుభవం అంటే ప్రత్యక్ష అనుభవం గురించి ఏం చెబుతున్నారో చూద్దాం.

(4) *"ఔషధాన్ని సేవించకుండా 'ఔషధము' అను శబ్దమును ఉచ్ఛరించినంత మాత్రమున వ్యాధి పోదు. ప్రత్యక్షానుభవము లేకుండా 'బ్రహ్మము' అను శబ్దమును ఉచ్ఛరించుటచే బంధముక్తుడు కాలేడు."*
(శ్రీవివేక చూడామణి-64)

ఏదైనా రోగం వస్తే మందు ఎంత గొప్పదైనా ఆ మందు పేరు అనుకుంటుంటే ఆ రోగం పోదు కదా! ఆ మందుబిళ్ల వేసుకొని, అది పనిచేసిన తరువాతగాని ఆ రోగం నయం కాదు.

అలాగే నువ్వు సంసారబంధంలో ఉన్నావు. "అహం బ్రహ్మాస్మి, అహం బ్రహ్మాస్మి" అని నోటితో అనుకున్నంత మాత్రాన నీకు బ్రహ్మజ్ఞానం కలుగదు. బంధం లేని సద్వస్తువు నీ హృదయంలో ఉంది. ఆ సద్వస్తువు తాలూకు అనుభవం నీకు వచ్చినపుడు మాత్రమే ముక్తుడవు కాగలవు. ఇది ఆచార్యులవారి బోధ.

ఆత్మజ్ఞానం సంపాయించడానికి కొన్ని మంచి లక్షణాలు నీకు సహకరిస్తాయి. వాటిలో ఉన్నదానితో సంతృప్తి చెందటం ముఖ్యమైనది. ఆ సంతృప్తి నీకు లేకపోతే మొత్తం ఖగోళం అంతా రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసుకు తీసుకెళ్లి నీకు వ్రాసిచ్చినా నువ్వు సంతృప్తి చెందవు. కానీ వాస్తవానికి నువ్వు భూమెంత సంపాదించుకున్నా ఆఖరికి నీ శవం కప్పిపెట్టడానికి ఆరడుగుల నేలే కావలిసింది.

ఒకోసారి పొయ్యిలో కొంత నిప్పురవ్వ వదిలేశాం అనుకోండి. పనిమనిషి అది ఆరిపోయింది కదా అని తీసుకెళ్లి దొడ్లో పడేసిందనుకోండి. ఆ నిప్పురవ్వ ఏ గడ్డిపరకకో అంటుకుంటే అక్కడున్న గడ్డిమేటు అంతా అంటుకుపోతుంది. అలాగే నీ లోపల ఏ చిన్న బలహీనత వున్నా అది చాలు నిన్ను పాడుచేయటానికి.

(5) *"భూమిలో దాచి ఉంచిన నిధి గురించి ఆప్తుల మాటలతో దానిని తెలిసికొని, భూమిని త్రవ్వి, ఆ నిధిపై కప్పిన రాళ్లు, మన్ను మొదలగు వానిని అడ్డు తొలగించినప్పుడు మాత్రమే ఆ నిధిని తీసుకోవడం సాధ్యపడుతుంది. అంతియే కాని "నిధి", "నిధి" అను మాటలచే అది బయటకు రాదు కదా! అదే విధముగా మాయచేతను, దాని కార్యములగు దేహముల చేతను కట్టివేయబడిన నిర్మలమైన ఆత్మతత్త్వం బ్రహ్మవేత్త చేత చేయబడిన ఉపదేశము, మననము, ధ్యానము మొదలగువానిచేత పొందబడును, అంతే కాని యుక్తులచేత పొందబడదు."*

(శ్రీ వివేకచూడామణి–67)

ఈ ఉదాహరణ పూర్వం రోజులకు సంబంధించినది. ఇప్పటిది కాదు. రమణమహర్షిగారు ఏం చెప్పేవారంటే: "చెరువులో పడిపోయిన వస్తువు గట్టుమీద కూర్చుంటే నీకు దొరకదు. నువ్వు పోగొట్టుకున్న వస్తువు ఎంత లోతులో ఉందో అంత లోతుల్లోకి వెళ్లి అప్పుడు కూడా మాట బిగించి, ప్రాణం బిగించి ప్రయత్నం చేస్తే గాని నువ్వు పోగొట్టుకున్న వస్తువు నీకు దొరకదు. అలాగే ఇంద్రియ నిగ్రహం చేసి నీ హృదయం లోతుల్లోకి వెళితేగాని ఆ సద్వస్తువు నీకు లభ్యము కాదు" అని చెప్పేవారు. అంటే సబ్జెక్టు ఒకటేగాని, కాలమాన పరిస్థితులను బట్టి ఉదాహరణలు మారుతాయి.

ఆ తరువాత ఆచార్యులవారు మాయ గురించి చెప్పారు. మాయ మనచేతిలో లేదు. ఈశ్వరుడి చేతిలో ఉంది. ఆయన ఉపసంహరిస్తే ఉపసంహరించబడుతుంది. అందుకే కృష్ణభగవానుడు నా దయ లేకుండా నా మాయను ఎవరు జయించలేరన్నాడు.

మాయ అంటే ఏమిటి?లేనిది ఏది ఉన్నట్లు కనిపిస్తుందో అదే మాయ. మాయను నిర్వచనం చేయటం చాలా కష్టం. రమణమహర్షి గారు ఇందులో లౌక్యంగా ఉండేవారు. ప్రపంచం ఉందా, లేదా అని వారిని అడిగినపుడు ఆయన ఉందని చెప్పేవారు కాదు, లేదని చెప్పేవారు కాదు. ప్రపంచం కనిపిస్తోంది అనేవారు. కనిపిస్తోంది అంటే అర్థం ఏమిటి? లేదనే. లేకపోయినా ఉన్నట్టు కనిపిస్తోంది. అదే మాయ. మాయ అంటే నిర్వచనం అలా చెప్పాలి. అసలు లేదని కాదు, అసలు లేదంటే కనిపిస్తోంది కదా అంటారు.

ఒక బ్రాహ్మీస్థితి పొందినవాడి సహకారంతోనే నువ్వు బ్రహ్మమును పొందగలవుగాని, నీకు ఎంత బుద్ధి సూక్ష్మత ఉన్నా, ఎన్ని తెలివితేటలు ఉన్నా దానివల్ల మాత్రమే నువ్వు బ్రహ్మమును పొందలేవు. లేకపోతే ఈ పాటికే మేధావులందరూ సత్యానుభవం పొంది ఉండేవాళ్లు కదా!

గానుగెద్దు కళ్లకు గంతలు కట్టుకొని గానుగు చుట్టూరా ఓ గంటసేపు నడుస్తుంది. తరువాత ఓ యాభై మైళ్లు వచ్చేసి ఉంటాననుకుంటుంది. ఆ గంతలిప్పేశాక ఎక్కడుందంటే ఆ గానుగ దగ్గరే ఉంది. మన ఆలోచనలు దేహం చుట్టూ తిరుగుతున్నంతసేపు మన సాధనాలు కూడా అలాగే ఉంటాయి. అందరూ గజఈతగాళ్లేగాని గజం దాటి కూడా ఎవ్వరు ముందుకి వెళ్లటం లేదట! అలాగే దేహం నేననుకునే సాధకులు కూడా ఎక్కడ మొదలు పెట్టారో అక్కడే ఉంటున్నారు. అంటే మనం గానుగెద్దుల్లాగా సాధన చేస్తే ఉపయోగం లేదని అర్థం.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) హృదయంలో వెతకటం మానేసి శాస్త్రంలో వెతుకుతుంటే నీకు సద్వస్తువు దొరకదు.

(2) అమృతత్వం కలిగే చదువు చదవాలి.

(3) ఏమీ తెలియనివాడికి మరియు అన్నీ తెలిసినవాడికి శాస్త్రం అక్కర్లేదు. తెలిసీ తెలియని వాళ్లకి శాస్త్రం కావాలి.

(4) దేహం నేననుకునే సాధకులు ఎక్కడ మొదలుపెట్టారో అక్కడే ఉంటున్నారు. అంటే మనం గానుగెద్దుల్లాగా సాధన చేస్తే ఉపయోగం లేదని అర్థం.

***

13. తీవ్ర వైరాగ్యం మోక్షానికి ప్రథమ కారణం

కొత్తగూడెం
07-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. శ్రీవివేకచూడామణిలో శంకరాచార్యులవారు చెప్పిన కొన్ని శ్లోకాల ద్వారా వైరాగ్యం గురించి దయచేసి వివరించండి.

శ్రీ నాన్నగారు:

(1) వైరాగ్యం అంటే ఏమిటి?

"దర్శనము, శ్రవణము మొదలగు వాటిచే దేహము మొదలు బ్రహ్మవరకును గల అనిత్యమగు భోగ్యవస్తువునందు ఏ జుగుప్స కలదో అది వైరాగ్యము". (శ్రీవివేకచూడామణి-21)

మనం చూసేదంతా అనిత్యము. అంటే ఒక సమయంలో వుండి మరొక సమయంలో లేకపోవుట. కనుక మనం చూసే ఈ ప్రపంచమంతా అసత్యము. ఆత్మ ఒకటే నిత్యము కనుక అది ఒకటే సత్యము. నిత్యఅనిత్యవస్తు వివేకము ఉన్నవాడికి భోగ్య వస్తువులయందు విరక్తి కలుగుతుంది. వాడికి ప్రపంచంలో ఏ విషయం మీదా ఆకర్షణ కలగదు. ఎందుకంటే అది సత్యము కాదని తెలుస్తుంటుంది కదా!

ఎక్కడ ఏ గొడవ విన్నా రాగద్వేషాలే. ఇష్టాలు, అయిష్టాలు. అంతకుమించి ప్రపంచం అంటే ఏమీ లేదు. రాగద్వేషాలు, ఇష్టాయిష్టాలు, కామక్రోధాలు ఇవన్నీ పర్యాయపదాలు. ఎక్కడైతే కామం ఉందో, అక్కడ ఇష్టం ఉంటుంది. ఎక్కడైతే క్రోధం ఉందో అక్కడ అయిష్టం ఉంటుంది.

అనిత్యము, అసత్యములగు అన్ని భోగ్య వస్తువులను కాకిరెట్టవలె త్యజించుట వైరాగ్యము.

(2) వైరాగ్యము మోక్షమునకు మొదటి మెట్టు

"అనిత్య వస్తువుల యందు మిక్కిలి వైరాగ్యము మోక్షమునకు ప్రథమ హేతువుగా చెప్పబడుచున్నది. ఆ తరువాత శమము, దమము, తితిక్షా, కర్మసన్యాసము మోక్ష కారణములు."

(శ్రీవివేకచూడామణి-71)

వైరాగ్యం గురించి ఆచార్యులవారు ఇంత వివరంగా ఎందుకు చెబుతున్నారంటే వైరాగ్యము లేకుండా మోక్షము కలుగదని! వైరాగ్యము మోక్షమునకు మొదటి మెట్టు. ఈ లోకము గొడవలుగాని, పరలోక విషయములుగాని, వాటియందు నూటికి నూరు పాళ్లు వైరాగ్యము కలిగితే తప్ప మోక్షం రాదు. లోకం గొడవలు వినడంవల్ల మనస్సు కలుషితం అవుతుంది. లోకవాసన పెరుగుతుంది. వైరాగ్యం తరువాత శమము కావాలన్నారు.

"మాటిమాటికి దోషములను చూచుటచే విషయముల సముదాయము నుండి వైరాగ్యము పొంది మనస్సు తన లక్ష్యమునందు స్థిరమగు స్థితిని శమము అని చెప్పబడుచున్నది." (శ్రీవివేక చూడామణి-22)

శమము అంటే మనో నిగ్రహం. ఈగలు తిండి పదార్థాల మీదా వాలుతాయి, అంటరాని పదార్థాల మీద కూడా వాలుతాయి. ఈగలవలే మనస్సు కూడా మంచి విషయాలు మరియు చెడు విషయాలపై సమంగా చరిస్తూంటుంది. ఇలా ఇష్టం వచ్చినట్టు చరించే మనస్సును నిగ్రహించడం శమము అంటారు.

తాత్కాలిక వైరాగ్యము నిలబడదు. భోగ్య విషయములలో దోషములు అంటే అవి అనిత్యము, అసత్యము అని తెలిస్తేగాని ఆ విషయములపై మమకారం పోదు. అలా దోషములు పదేపదే చూడటం వల్ల విషయాలమీద విరక్తి కలిగి మనస్సు బ్రహ్మమునందు స్థిరంగా ఉండడాన్ని శమము అంటారు. శమము తరువాత దమము కావాలి.

"జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు భోగ్య విషయములనుండి మరలి తమ తమ స్థానములలో ఉండుట దమముగా చెప్పబడినది."
(శ్రీవివేక చూడామణి-23)

దమము అంటే ఇంద్రియనిగ్రహం. ఇంద్రియాలు రెండు రకాలు. 5 కర్మేంద్రియాలు, 5 జ్ఞానేంద్రియాలు. ఇంద్రియనిగ్రహం లేనివాడు వస్తువిషయాలు భోగించాలని వాంఛిస్తాడు.

ఒకసారి ఏదైనా భోగం అనుభవిస్తే అది మళ్లీ అనుభవించాలని అనిపిస్తుంది. అదే సంసారం. వైరాగ్యం ఉన్నవాడికి ఇంద్రియనిగ్రహం చేత భోగాలమీద ఆసక్తి కలుగదు.

"అప్రతికారపూర్వకంగా, చింతా విలాపరహితంగా, సమస్త దుఃఖములను సహించటం తితిక్ష అని చెప్పబడుచున్నది."

(శ్రీవివేక చూడామణి-25)

ఎవడో మనకి అపకారం చేసాడని తిరిగి వాడికి అపకారం చేసేవరకు కొంతమంది విశ్రాంతి తీసుకోరు. రాయలసీమలో జరిగే హత్యలన్నీ అటువంటివే. భక్తులకు ప్రతీకారం పనికి రాదు. లోకులకి అది సహజంగా ఉంటుంది. సాధకులకు ఆ ప్రతీకారేచ్ఛ ఉండకూడదు.

"చింతాకంత చింతైనా మనస్సుని కాల్చేస్తుంది." చింత పనికిరాదు. దేహ అనారోగ్యానికి, మానసిక అనారోగ్యానికి చింతే కారణం. మనస్సులో ఏ వికారమూ పొందకుండా మనిషికి ఏ దుఃఖం వచ్చినా tolerate చెయ్యాలి అంటే సహనం వహించాలి. ప్రతికూల పరిస్థితులు ఉన్నప్పుడు కూడా సాధకుడి మనస్సు చలించకూడదు. ప్రమాదం ఎక్కడ వస్తుందంటే మనకి ఏదైనా ఇష్టమైన సంఘటనలు జరిగినప్పుడు సంతోషం వస్తుంది. ఇష్టంలేని సంఘటనలు జరిగినప్పుడు దుఃఖం వస్తుంది. ఇష్టమైన సంఘటనలు జరిగినప్పుడు సంతోషించడం మానేస్తే ఇష్టంలేని సంఘటనలు జరిగినప్పుడు దుఃఖం కూడా రాదు.

సంతోషం ఎంత సహజమో దుఃఖం కూడా అంతే సహజం. ఈ రెండూ లోకులకు ఉంటాయి. అనుకూల పరిస్థితులు వస్తే సంతోషం ఉంటుంది. ప్రతికూల పరిస్థితులు వస్తే దుఃఖం ఉంటుంది. సాధకులకు అవి పనికి రావు. మోక్షం పొందటానికి చేసే ప్రయత్నంలో ఇటువంటివి వదిలెయ్యాలి.

ప్రపంచమంతా ద్వంద్వాలే. నువ్వు ప్రపంచంలో ద్వంద్వాల మధ్య కొట్టుకుపోతే నీకు లోకవాసన పెరిగిపోతుంది. ఆచార్యులవారు మూడు వాసనలు బలీయమైనవని చెప్పారు కదా! అవి దేహవాసన, లోకవాసన, శాస్త్రవాసన.

దుఃఖం వస్తే ప్రశాంతంగా వుండాలి. ఉద్రేకానికి లోనుకాకూడదు. ప్రారబ్ధాన్ని బట్టి ఎప్పుడైనా దుఃఖం రావొచ్చు. సాధకులకు ఉండవలసిన లక్షణాలలో ఇంకొకటి చెబుతారు – నువ్వు ఇతరులను భయపెట్టకూడదు, వారివలన నువ్వు భయపడకూడదు.

ముందుగా వైరాగ్యం, తరువాత శమము, దమము, తితిక్ష, ఆ తరువాత చెయ్యవలసియున్న అన్ని కర్మలయొక్క పూర్తి సన్యాసము మోక్షకారణములు అని శంకరులు చెప్పారు.

దేహం ఉన్నంతకాలం కర్మ తప్పదు. కర్మ చేస్తున్నా అహంకారం లేనివాడికి "నేను కర్మ చేస్తున్నాను" అనే భావన వుండదు. భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణుడు "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణంవ్రజ" అని చెప్పాడు. తల్లిదండ్రులను పూజించడం ధర్మం.

ప్రహ్లాదుడు భగవంతుడి కోసం తండ్రిని వదిలేసాడు. అంటే భగవంతుడిని తెలుసుకొనే ప్రయత్నంలో నీ తల్లిదండ్రులకు దూరంగా ఉన్నా దోషము రాదు. సన్యాసమంటే విడిచిపెట్టడం. తల్లిదండ్రులను చూడాలి, అది కర్తవ్యం. భగవంతుడి కోసం వారిని వదిలేస్తే అది దోషకారణము కాదు మోక్షకారణము. కర్తవ్యాన్ని శ్రద్ధతో నిర్వహించి ఆ కర్మల ఫలితాన్ని భగవంతుడికి విడిచిపెడితే అది మోక్షకారణం అవుతుంది.

వైరాగ్యం కలుగనంతవరకు చేయవలసిన సమస్త కర్మలును చేయదగినవే. వైరాగ్యం కలిగిన తరువాత మాత్రం భగవంతుడి కోసం వాటిని పూర్తిగా విడిచిపెట్టవచ్చు అని అర్థం.

(3) శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసనములు

"ఆ తరువాత శ్రవణము, ఆ వినినదానియొక్క మననం, మునియైన అతనికి చిరకాలము, నిత్యనిరంతరము ఆత్మతత్త్వ ధ్యానము కారణములు. ఆ ధ్యానము వలన గొప్పదైన నిర్వికల్పసమాధిని పొంది ఆత్మసాక్షాత్కారమును పొందిన అతడు ఈ లోకమునందే నిర్వాణసుఖమును పొందును." (శ్రీవివేక చూడామణి-72)

ఇక్కడ ముందుగా "ఆ తరువాత" అన్నారు. అంటే ఇంతకుముందు 71వ శ్లోకంలో చెప్పిన వైరాగ్యం, శమము, దమము, తితిక్షా, కర్మసన్యాసములు శ్రద్ధతో అవలంబించిన తరువాత అని అర్థం.

ఆ తరువాత శ్రవణ మననములు. అంటే సద్గురువు చెప్పింది, శాస్త్రంలో చెప్పింది శ్రద్ధతో అంటే అది సత్యమే అన్న బుద్ధితో వినాలి. అలా వినినదానిని మననం చేయాలి. ఆపై దానిని చిరకాలం ధ్యానం చేయాలి. సామెత ఒకటి ఉంది, నువ్వేది చింతిస్తే అది అవుతావని. నిరంతరము, చిరకాలము ఆత్మచింతన చేయాలి. అంతరమనేది లేకుండా చిరకాలం నిత్య నిరంతరం ధ్యానం చేయమన్నారు శ్రీశంకరాచార్యులవారు. ఆయన సాధకుల కోసం ప్రతి విషయాన్ని ఎంత స్పష్టంగా చెబుతున్నారో గమనించి మనం ఆచరించాలి.

విషయచింతన విషముకంటే ప్రమాదమైనదని చెప్పారు. ఎందుకంటే విషం తిన్న వాడినే చంపుతుంది, కానీ విషయము చూచినవాడిని కూడా చంపుతుంది. అందుకే విషయచింతన మాని, ఆ సద్వస్తువుని ధ్యానించడంవలన మనోనాశనం అవుతుంది.

“ఆ ధ్యానమువలన గొప్పదైన నిర్వికల్ప సమాధిని పొంది ఆత్మసాక్షాత్కారము పొందిన అతడు ఈ లోకమునందే నిర్వాణసుఖమును పొందును” అన్నారు.

ఇది బుద్ధుడు చెప్పిన నిర్వాణసుఖము. నిర్వాణసుఖము, ఆత్మసాక్షాత్కారము, మోక్షము, ఆత్మసుఖము ఇవన్నీ పర్యాయపదాలు. నువ్వు దేహంతో ఎలా తాదాత్మ్యం పొందుతున్నావో, మనస్సుతో ఎలా తాదాత్మ్యం పొందుతున్నావో, ఆ విధంగా సద్వస్తువు తోటి తాదాత్మ్యం పొందినప్పుడు నిర్వాణసుఖము పొందుతావు.

సత్తును(ఆత్మను) తెలుసుకోలేకపోతే నువ్వు అసత్తు (ప్రపంచం) లోంచి బయటకు రాలేవు. బంధంలోంచి బయటకు రాలేవు. నీకు ఆ సత్యం తెలియనంతవరకు స్వేచ్ఛా లేదు, ఆనందమూ లేదు.

నిజమైన సుఖి ఆత్మజ్ఞాని మాత్రమే. జ్ఞాని కానివాడు సుఖి కాలేడు. సత్యం ఎవరికి ఎరుకలోకి వచ్చిందో వారే జ్ఞాని. విషయజ్ఞానం జ్ఞానం కాదు. సత్యసాక్షాత్కారం పొందినవాడు మాత్రమే జ్ఞాని. ఆతడు మాత్రమే నిర్వాణసుఖము పొందుతాడు.

'నేను' అనే తలంపు కించిత్తు కూడా ఎక్కడ లేదో అక్కడే నీ స్వరూపము ఉంది. ఆ స్వరూపము అరూపము. రమణమహర్షి "నీకు రూపం లేనప్పుడు భగవంతుడికి రూపం ఎక్కడుంటుంది? నువ్వేదో రూపంతోటి, నామంతోటి తాదాత్మ్యం పొందుతున్నావు కాబట్టి నీ సహాయం కోసం దేవుడు కూడా రూపం ధరించి వస్తున్నాడు" అని అన్నారు. కృష్ణుడు గీతలో "నేను పొందవలసినది, చేయవలసినది ఏమీ లేదు, అయినా ఇతరుల కోసం పని చేస్తున్నాను" అని చెప్పాడు. శంకరాచార్యులవారు స్తోత్రాలు, ప్రకరణ గ్రంథాలు, భాష్యాలు వ్రాసారు. అవన్నీ ఆయనకెందుకు? ఇతరుల కోసమే కదా!

(4) ఆశ అను మొసలి

"అస్థిరమైన వైరాగ్యము కలిగి సంసార సాగరం దాటాలని ప్రయత్నించే

మోక్షేచ్ఛ కలవారిని ఆశ అను మొసలి మార్గమధ్యంలోనే కంఠాన్ని పట్టుకొని వేగముగా దారి మళ్ళించి ముంచుచున్నది."

(శ్రీవివేక చూడామణి-81)

అస్థిరమైన వైరాగ్యం అంటే వివేకం లేకుండా వచ్చిన వైరాగ్యము. చాలామందికి వివేకం లేకుండా వైరాగ్యం వస్తుంది. ఇంట్లో కష్టాలవల్లనో, ఇబ్బందులవల్లనో, తాత్కాలికంగా ఎవరో తిట్టారనో, ఇలా రకరకాల బాహ్యకారణాల వల్ల వచ్చే వైరాగ్యం నిలబడదు.

ఆధ్యాత్మికంగా నీకు బలం లేనప్పుడు బాహ్య కారణాలవల్ల నీకు వైరాగ్యం వచ్చినా మళ్ళీ ఆ కారణం పోతే ఆ వైరాగ్యం కూడా పోతుంది. దానిని శ్మశానవైరాగ్యం అని కూడా అంటారు. అంటే శ్మశానంలో తమ బంధువు శవం కాలుతున్నంతసేపు తాము కూడా ఇంతే కదా అనుకుంటారు మనుషులు. ఇంటికి వచ్చాక మళ్ళీ మాయ కమ్మేస్తుంది. శ్మశానమే మర్చిపోతారు. దానితో ఆ వైరాగ్యమూ నిలబడదు.

ఏదైనా కారణం చేత వైరాగ్యం వస్తే ఆ కారణం పోయాక ఆ వైరాగ్యం కూడా పోతుంది. **అకారణ వైరాగ్యం** అంటే ప్రత్యేకించి ఏ కారణాలు లేకుండా వచ్చిన వైరాగ్యం నిలబడుతుంది. అది నీకు నిత్యానిత్య వివేకంవల్ల, విచక్షణవల్ల వస్తుంది. అది నిలబడుతుంది. కాని బాహ్యకారణాలవల్ల వచ్చే వైరాగ్యం నిలబడదు.

ఏది నిత్యం, ఏది అనిత్యం, ఏది సత్యం, ఏది అసత్యం, ఏది మనకు మంచిది, ఏది మనకు మంచిది కాదు, ఏది మనల్ని చీకట్లోకి తీసుకెళుతుంది, ఏది వెలుతురులోకి తీసుకెళుతుంది అనే వివేకం లేకుండా వచ్చే వైరాగ్యం ఎప్పుడూ స్థిరంగా ఉండదు.

అస్థిరమైన వైరాగ్యాన్ని నువ్వు ఆసరాగా పెట్టుకొని సంసార సాగరం దాటాలని ప్రయత్నిస్తే ఆశ అనే మొసలి మార్గమధ్యంలోనే నీ కంఠాన్ని పట్టుకొని వేగముగా దారి మళ్లించి ముంచుతున్నది. దారి మళ్లించడమంటే మోక్షం వైపుకు నీ ముఖం తిరగకుండా ప్రకృతిలోనికి నిన్ను తీసుకెళ్లిపోతుంది.

ఆశ ఎందుకు వస్తోంది? అజ్ఞానంవల్ల వస్తోంది. నీలో ఉన్న అవిద్యలోంచి, అజ్ఞానంలోంచి, తెలియనితనం లోంచి కర్తృత్వం వస్తోంది. తెలియనితనం అంటే నువ్వెవరో నీకు తెలియదు. నువ్వెవరో నీకు తెలిస్తే కర్తృత్వం రాదు. నువ్వెవరో నీకు తెలియదు కాబట్టి ఇదంతా నేనే సాధించాను అనుకుంటున్నావు.

ఆశ అనే గొయ్యిని ఎవడు నింపలేడు. ఎన్ని జన్మలెత్తినా ఆశ అనే ఆ గొయ్యిని నింపలేవు. నింపుదామని ప్రయత్నం చేసినా అది నిండదు. ఆ గొయ్యి అటువంటిది. గీతలో శ్రీకృష్ణుడు మితిమీరిన ఆశను మహాపాపంగా వర్ణించాడు. నీ చేత ఏ చెడ్డపని చేయించినా ఆ ఆశే చేయిస్తుంది.

(5) దేహాత్మబుద్ధి - మొసలి

"శరీరపోషణమును కోరుచూ ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని పొందాలనుకునేవాడు మొసలిని బల్లచెక్కగా పట్టుకొని నదిని దాటాలనుకుంటున్నాడు."

(శ్రీవివేక చూడామణి-86)

దేహాత్మబుద్ధి కలవాడు అంటే దేహమే నేను, దేహమే ఆత్మ అనే బుద్ధిలోంచి ఎవడైతే విడుదల పొందడో, దేహం చనిపోయినప్పుడు జీవితం కూడా అంతమయిపోతుంది అనే పూర్తి నమ్మకం ఉన్నవాడు. అలాంటి వాడు ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని పొందాలనుకున్నా పొందలేడు. ఎందుకంటే ఒక మొసలిని బల్లచెక్క అనుకొని దాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని నదిని దాటుదామనుకుంటే ఆ మొసలి నిన్ను దాటనివ్వదు కదా! అలాగే ఈ దేహాన్నీ నమ్ముకుని దానిపై మమకారం పెంచుకొని అదే నేను అని జీవించే నిన్ను ఆ దేహాత్మబుద్ధి మొసలిలాగే నీ గమ్యం చేరనీయదు.

శ్రీశంకరులు ఈ విషయాన్ని ఎంత స్పష్టంగా చెబుతున్నారో చూడండి. కంచంలో అన్నం కదలకూడదు, మా అబ్బాయి మటుకు బలవంతుడైపోవాలి అంటే ఎలా కుదురుతుంది? దేహాత్మ బుద్ధి పోకూడదు, మోక్షం వచ్చేయాలి అంటే ఎలా సాధ్యం? అవి పరస్పర విరోధాలు కదా!

చావు పుట్టుకలు సహజం. వాటి గురించి బాధపడకూడదు. బాధపడినా అది నువ్వు ఆపు చేయలేవు. ఆపు

చెయ్యలేని సంఘటనల గురించి నువ్వు బాధపడటం ఎందుకు? చావుపుట్టుకలు ఎటువంటి వంటే- నువ్వు సముద్రం వంక చూస్తున్నావనుకో, ఒక కెరటం లేస్తుంది, అదే దేహం పుట్టడం అంటే, మళ్ళీ ఆ కెరటమే పడిపోతుంది, అదే చనిపోవడం! ఆ కెరటాలు లేచి పడటం ఎంత క్షణికమో, ఈ పుట్టుకలు, చావులు కూడా అంతే క్షణికం! ఇట్టి క్షణికమైన జీవితం గురించి దుఃఖించడం దేనికి?

ఆచార్యులవారి మాటలు చదువుతుంటేనే సంతోషం వచ్చేస్తోంది. ఊరికే ఈ మాటలు చదువుతుంటేనే మనకు ఎంతో సంతోషం వచ్చేస్తుంటే ఈ మాటలు అనుభవంలోకి వచ్చినప్పుడు ఆ ఆనందం భరించగలమా? భరించలేము కాబట్టే మనకది ప్రస్తుతం అందుబాటులో లేకుండా చేశారు.

(6) దేహ భార్యాపుత్రాదులు

"మునులు ఏ మోహమును జయించి ఆ పరమపదాన్ని పొందుదురో అట్టి దేహ, భార్యా పుత్రాదులయందు మోహమనెడు మహామృత్యువును నశింపచేయుము." *(శ్రీవివేక చూడామణి-88)*

కొంతమందికి ఇల్లు విడిచిపెడితే నిద్ర పట్టదు. వారు ఇంటికి తాళం వేసి ఆ తాళం పడిందో లేదో అని ఆలోచిస్తూ ఉంటారు. ఇంటి మీద ఉన్న మోహం కొద్దీ ఇంకొకళ్ల ఇంటికి వెళితే నిద్రపట్టదు. మేము గృహస్థులం అంటారు. హైదరాబాద్‌లో మీ ఇల్లు ఉంది. కొత్తగూడెం వెళ్లవద్దు అని మీ ఇల్లు చెప్పిందా? మీ ఇంటి

మీద ఉండే వ్యామోహం కొద్దీ కొత్తగూడెం రావటం లేదు. అలా అనకుండా ఇల్లు మిమ్మల్ని పట్టుకుంది అంటారు. ఇల్లు మిమ్మల్ని పట్టుకోలేదు. మీరే ఇల్లుని పట్టుకొని ఇల్లు నన్ను విడిచిపెట్టడం లేదంటారు. ఇల్లు జడం, దాని మీద ఉన్న మోహం మిమ్మల్ని కట్టేసింది.

ఇంతకుముందు చెప్పుకున్నాం కదా దేహాత్మ బుద్ధి ఉండకూడదని! అంటే దేహంతోపాటు భార్యా, సంతానం, ఇల్లు మొదలగువాటిపై మోహం ఉండకూడదు. ఋషులులాగా మనం కూడా ఆ మోహమును పోగొట్టుకుంటేనేగాని ఆ సద్వస్తువు మనకు దొరకదు అని చెబుతున్నారు.

నీ భార్య పట్ల, నీ బిడ్డల పట్ల నువ్వు చేయాల్సినవన్నీ చెయ్యి, కానీ వారిపై మోహం పెట్టుకోవద్దు. Detached attachmentను practice చెయ్యి. పిల్లల మీద ఎక్కువ మోహం పెట్టుకుంటే వాళ్లు పాడయిపోతారు. వాళ్ల అవసరాల వరకు చూడాలి. మొక్క భూమిలో పాతిపెట్టాం, దానికి నీళ్లు పోస్తాం. దూడలు అవి తినకుండా చుట్టూ కంచె వేస్తాం. అంతకంటే మనం ఏం చెయ్యగలం? అది పెద్దది అవటం, కాయలు కాయటం అదే చూసుకోవాలి. మనమేం చేస్తాం? అలాగే పిల్లల అవసరాల వరకు మనం చూడాలిగాని వాళ్లపై మోహం పెట్టుకోకూడదు. వాళ్ల ప్రారబ్ధాన్ని బట్టి వాళ్లు పైకి వస్తే వస్తారు. మనం ప్రోత్సాహం ఇచ్చినంత మాత్రాన పైకిరారు. మన దేహానికి ప్రారబ్ధం ఎలా ఉందో అలాగే వాళ్ల దేహానికి కూడా ప్రారబ్ధం ఉంటుంది.

ఆచార్యులవారు ఇంత కష్టపడి ఎందుకు చెప్పినట్టు? జగత్తుమీద వారికున్న అనుగ్రహం తప్పించి ఇంకో కారణం లేదు. ఆచార్యులవారు నూటికి తొంభై మార్కులు తమ బోధ వల్ల వచ్చేలా చూస్తారు. మీరు ఇంటికి వెళ్లి సాధన చేసుకొనేది మిగిలిన పదిశాతంకొరకే!

మీకు ఇష్టం ఉన్నచోట కష్టం ఉండదు. మీకు విషయం మీద ప్రీతి కలిగినప్పుడు సాధన చేస్తున్నా అలసట చెందరు. మీ హృదయంలో ఉన్న సత్యం మీరు గుర్తించలేకపోవచ్చు. అయితే సద్గురువు చెప్పే వాక్యము మీ కళ్లకు కనిపిస్తున్న సత్యము. శ్రద్ధ రెండక్షరాలు. అంటే సద్గురువు చెప్పే వాక్యం, శాస్త్రంలో చెప్పిన వాక్యం సత్యమే అన్న బుద్ధి. ఆ శ్రద్ధ ఉంటే అన్నీ వచ్చేసినట్టే.

(7) వైరాగ్యబోధలు రెండు రెక్కలు

"వైరాగ్యము, బోధ (ఆత్మానాత్మ వివేకము వలన కలిగిన జ్ఞానం)- ఈ రెండూ పక్షికి ఉండే రెండు రెక్కల వంటివి అని తెలిసికొనుము. అతి సుందరమైన మోక్షమనెడు ఉన్నత స్థానము యొక్క ప్రాప్తి కలిసి యున్న ఆ వైరాగ్య బోధలు లేకుండా ఒక్క వైరాగ్యము చేత గాని, ఒక్క బోధచేతగాని సిద్ధింపదు." *(శ్రీవివేక చూడామణి 375)*

పక్షి ఎగరటానికి రెండు రెక్కలు ఉండాలి, ఒక్క రెక్కతో ఎగరలేదు కదా! మోక్షమనేది చాలా సుందరమైన ఉన్నత స్థానం. అక్కడికి చేరాలంటే పక్షిలాగా మనం కూడా ఎగరాలి, అందుకు

కావాల్సిన రెండు రెక్కలు – వైరాగ్యం మరియు బోధ అంటే ఆత్మానాత్మ వివేకము వలన కలిగిన జ్ఞానం అని గొప్ప కవిత్వాన్ని కలిపి మరీ చెబుతున్నారు ఆచార్యులవారు.

జ్ఞానం అంటే సత్యం తాలూకు ఎరుక. ఇది ఆత్మ, ఇది అనాత్మ అని తెలియాలి. చూసేవాడు ఆత్మ. చూడబడేదంతా అనాత్మ. చూడబడేదంతా నశిస్తుందన్న భావం ముందు నీకు స్థిరపడాలి. అహంకారం నీ చేత చూడబడుతోంది. మనస్సు నీచేత చూడబడుతోంది. ఇంద్రియాలు, ఆస్తిపాస్తులు, చుట్టాలు, స్నేహితులు నీ చేత చూడబడుతున్నాయి. నీవు కానిదానితోటి ఏదో ఒక రోజున విడిపోవడం తప్పదు. ఇది ప్రకృతి విధానం.

జ్ఞానం ఎలా వస్తుందంటే శ్రవణ మనన నిది ధ్యాసనాలద్వారా వస్తుంది. ప్రాపంచిక విషయచింతన లేకుండా వైరాగ్యం సహాయం చేస్తుంది. మరి ఆత్మచింతన ఎలా కలుగుతుందంటే ముందు దాని గురించి వినాలి. దాని గురించి వినకుండా దానిని చింతించలేవు కదా! దాని గురించి వింటే నీకు మననంచేయబుద్ధి పుడుతుంది. మననం చేయగా చేయగా నీకు దాని మీద ధ్యాస కలుగుతుంది. అప్పుడా ధ్యాసే ధ్యానం క్రింద మారిపోతుంది.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) అనిత్యము, అసత్యములగు అన్ని భోగ్యవస్తువులను కాకిరెట్టవలె త్యజించుట వైరాగ్యము.

(2) వైరాగ్యము మోక్షమునకు మొదటి మెట్టు.

(3) విషయచింతన విషము కంటే ప్రమాదమైనది.

(4) కర్తవ్యాన్ని శ్రద్ధతో నిర్వహించి ఆ కర్మల ఫలితాన్ని భగవంతుడికి విడిచిపెడితే అది మోక్షకారణం అవుతుంది.

(5) సద్గురువు చెప్పింది, శాస్త్రంలో చెప్పింది శ్రద్ధతో అంటే అది సత్యమే అన్న బుద్ధితో వినాలి. అలా వినినదానిని మననం చేయాలి, ఆపై దానిని చిరకాలం ధ్యానం చేయాలి.

(6) అకారణ వైరాగ్యం అంటే ప్రత్యేకించి ఏ కారణాలు లేకుండా వచ్చిన వైరాగ్యం నిలబడుతుంది. అది నిత్యానిత్య వివేకంవల్ల, విచక్షణవల్ల వస్తుంది.

***

14. చైతన్యము తప్పించి మిగతావన్నీ కల్పితాలే!

కొత్తగూడెం

08-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీనాన్నగారికి ప్రణామములు. శంకరాచార్యులవారు ఇలా అన్నారు:

"వస్తుతత్త్వము తెలిసిన ఈశ్వరుడు (శ్రీకృష్ణుడు) 'నేను ఈ భూతములందు లేను', 'భూతములు కూడా నాలో ఉన్నవి కాదు' అని చెప్పెను."

(శ్రీవివేక చూడామణి-235)

"అతి రహస్యమైన, ఈ బ్రహ్మజ్ఞానమును అసూయ లేనివాడవగు నీకు చక్కగా చెప్పుచున్నాను" అని శ్రీకృష్ణ భగవానుడు శ్రీభగవద్గీతలో 9వ అధ్యాయమైన 'రాజవిద్య రాజ గుహ్యయోగమును' ప్రారంభించారు. అటువంటి అధ్యాయములోని 4వ శ్లోకంలోనున్న "నేను ఈ భూతములందు లేను" అన్నది మరియు 5వ శ్లోకములోనున్న "భూతములు నాయందు ఉన్నవి కాదు" అన్న రెండు వాక్యాలను శ్రీవివేకచూడామణిలో చేర్చడముతో ఆ శ్లోకములకు ఉన్న విశేష ప్రాముఖ్యత తెలుస్తోంది.

దయచేసి ఆ రెండు శ్లోకములను మాకు విపులంగా వివరించ వలసిందిగా ప్రార్థన.

శ్రీనాన్నగారు :

(1) అనసూయుడు

"అతిరహస్యమైన ఈ బ్రహ్మజ్ఞానమును అసూయలేనివాడవగు నీకు చక్కగా చెప్పుచున్నాను." *(భగవద్గీత 9-1)*

భగవద్గీతలో కృష్ణుడు అర్జునుడికి ఒక పేరు పెట్టాడు. అనసూయుడు. అనసూయుడు అంటే అసూయ లేనివాడు. కృష్ణుడు "అర్జునా, నిన్ను చాలా గమనించాను. నీలో చాలా గొప్ప గుణం ఉంది. నీకంటే విద్యావంతులను చూసినా, నీకంటే ఐశ్వర్యవంతులను చూసినా, ఎవరిని చూసినా నీకు అసూయ కలగడం నేను చూడలేదు. నీ కోపం చాలా సార్లు చూశాను. కానీ నీలో అసూయ చూడలేదు. ఆ ఒక్క గుణానికి స్వాధీనమయి నీకు భగవద్గీత చెబుతున్నాను" అని చెప్పాడు. అసూయ లేకపోవటం అంత మంచి గుణం అన్న సంగతి మనం గుర్తుంచుకోవాలి.

అసూయ రావటం చాలా తేలిక. ఉదాహరణకు అనుకోకుండా మీ అక్క బాగా ధనవంతురాలు అయిందనుకోండి, మీకు అసూయ రావొచ్చు. ఆవిడ మీ అక్కే. అయినా, ఆవిడను ప్రేమిస్తున్నా మీకు అసూయ రావొచ్చు. ఈ అసూయ ఎలా వస్తోంది? మీలో ఉన్న అజ్ఞానం అసూయ కింద మారుతోంది. దానిని పోగొట్టుకోవాలనుకోవడం జ్ఞానం.

(2) సమస్త భూతములు నాయందు ఉన్నవి

"ఈ సమస్త ప్రపంచము అవ్యక్తరూపుడగు నాచే వ్యాపించబడి యున్నది. సమస్త భూతములు నాయందు ఉన్నవి. నేను వానియందు ఉండుట లేదు." *(భగవద్గీత 9-4)*

ఇక్కడ 'నా' అంటే 'చైతన్యము' అని అర్థం. అవ్యక్తమైన చైతన్యములోంచే వ్యక్తం వస్తుంది. అంటే ఈ సమస్త ప్రపంచము అవ్యక్తరూపుడగు చైతన్యముచే వ్యాపించబడినది అని అర్థం.

"సమస్త భూతములు నాయందు ఉన్నవి. నేను వాటియందు ఉండుట లేదు" అన్నాడు. భూతకోటి ఎక్కడి నుంచి వస్తోంది? చైతన్యములో నుంచే వస్తోంది. సమస్త భూతములు నాయందు ఉన్నవి. అంటే వాటికి మూలము నేను. అవి నాలోంచి వస్తున్నాయి అని అర్థం.

"నేను వాటియందు లేను" అంటే అవి నేను కాను అని చెప్పటం. చైతన్యానికి పరిమితులు లేవు. ఆయననుంచి వచ్చిన జీవకోటికి పరిమితులు ఉన్నాయి. వాటికి ఇష్టాయిష్టాలు ఉంటాయి, దేహభావం ఉంటుంది, అహంకారం ఉంటుంది. అంటే మీరు నాలోంచి వచ్చినా మీ అహంకారంలో నేను లేను అని చెప్పటం. అంటే మీ ఇష్టాయిష్టాలలో నేను లేను, మీ చావు పుట్టుకలలో నేను లేను, వాటితో నాకేమీ సంబంధం లేదని చెప్పటం. మీలో నేను లేనంటే మీ అజ్ఞానంలో, మీ అవిద్యలో నేను లేనని అర్థం.

(3) భూతములు నాయందు ఉండునవి కావు

"భూతములు నాయందు ఉండునవి కాదు. ఈశ్వర సంబంధమగు నా యీ యోగమహిమను చూడుము. నా స్వరూపము భూతములను ఉత్పన్నమొనర్చునదియు, భరించునదియునైనను ఆ భూతములయందు ఉండుట లేదు." *(భగవద్గీత 9-5)*

ఇంతకుముందు శ్లోకంలో సమస్త భూతములు నాయందు ఉండునవి అన్నాడు. ఇక్కడేమో భూతములు నాయందు ఉండునవి కాదు అంటున్నాడు. ఇవి పరస్పరం విరుద్ధంగా ఉన్నాయి కదా! ఆయన చెప్పింది ఆయనే ఖండించేస్తున్నాడు. కనీసం నాలుగు శ్లోకాలు చెప్పిన తరువాత ఖండిస్తే ఫరవాలేదు. వెంటనే ఖండించేస్తున్నాడు.

(4) రెండూ నిజమే

శ్రీకృష్ణభగవానుడు వెంట వెంట శ్లోకాలలో చెప్పినవి పరస్పర విరుద్ధమైనా, అవి రెండూ నిజమే. వ్యవహారికంగా చూసినప్పుడు మొదటిది అంటే సమస్త భూతములు నాయందు ఉన్నవి అని చెప్పింది నిజం. పారమార్థిక దృష్టి కలిగాక రెండోదే అంటే భూతములు నాయందు (చైతన్యమునందు) ఉండునవి కాదు అని చెప్పిందే నిజం.

ఇక్కడ శ్రీరమణులు స్పష్టతనిచ్చారు. స్వప్నావస్థ 5 నిమిషాలో, 10 నిమిషాలో ఉంటుంది. జాగ్రదవస్థ రోజుకు 16

గంటలు వుంటుంది. మనం మేలుకొని వున్న సమయం కలలుగనే సమయం కన్నా ఎక్కువగా ఉన్నా స్వప్నావస్థ ఎంత అబద్ధమో, జాగ్రదవస్థ కూడా అంతే అబద్ధం. అలాగే సుషుప్త్యవస్థ కూడా అంతే అబద్ధం. ఈ మూడు అవస్థలు చైతన్యమునందు కల్పించబడ్డాయి.

మనకొక కల జరుగుతోంది. ఆ కలలో విమానాల మీద తిరుగుతాం, కార్ల మీద తిరుగుతాం. ఆకలి వేసింది. కలలో ఆకలివేస్తే మెలుకువ స్థితిలోఉన్న మన వంటగదిలోని ఆహారం పనికి రాదు. కలలోని వంటగదిలోని ఆహారం కావాలి! ఇది జాగ్రత్తగా గమనించండి! ఇలా రకరకాలుగా వస్తాయి స్వప్నాలు. స్వప్నం జరుగుతున్నప్పుడు ఆ స్వప్నం నిజమే అనుకుంటాడు. ఆ స్వప్న శరీరాలన్నీ స్వప్నంలో నిజమే. జాగ్రదవస్థలోకి వచ్చేశాక అవి అన్నీ అబద్ధం అయిపోతున్నాయి.

ఆ స్వప్నంలోని శరీరాలకి, గొడవలకి నీకు సంబంధం లేదు. కాని స్వప్నం నీ మనస్సులోనే జరిగింది కదా! అంటే కలలోంచి చూస్తే కల నిజం, మెలకువ వచ్చాక చూస్తే కల అబద్ధం.

ముందేమన్నాడు? నాలోంచి మీరు వచ్చారు అన్నాడు. అంటే కలలో నిజం లాంటిది. మెలకువ వచ్చేసరికి అదంతా అబద్ధం అనితేలింది. అందుకే భూతములు నాయందు లేవు అన్నాడు. కల జరిగే కాలంలో కలలోని విషయాలన్ని నిజమే. మెలకువ వచ్చాకఅవి నిజం కాదు. అలాగే నీకు జ్ఞానోదయం కలిగాక అసలు ఆ శరీరాలకి, ఆ గొడవలకి నీకు ఏమీ సంబంధం లేదని తెలుస్తుంది. ఆ జ్ఞానం

కలిగినవాడు కనుక భూతములు నాయందు ఉండునవి కాదు అని చెబుతున్నాడు.

(5) కల్పితములు

"వస్తుతత్త్వము తెలిసిన ఈశ్వరుడు (శ్రీకృష్ణుడు) 'నేను ఈ భూతములయందు లేను', 'ఈ భూతములు కూడా నాలో ఉన్నవి కాదు' అని చెప్పెను". (శ్రీవివేకచూడామణి-235)

ఇక్కడ కృష్ణుడు కృష్ణుడిగా చెప్పలేదు, వస్తుతత్త్వము తెలిసిన ఈశ్వరుడిగా అంటే చైతన్యముగా చెప్పాడని అర్థం.

ఇక్కడ మనం ఎలా అర్థం చేసుకోవాలంటే చైతన్యము తప్పించి మిగతావన్నీ కల్పితాలే. భూతములు, చైతన్యములో లేవు. భూతములన్నీ చైతన్యములో కల్పించబడ్డాయి. ఈ సృష్టి అంతా చైతన్యములో కల్పింపబడినదే!

ఉదాహరణకి నువ్వు మంచం మీద పడుకొని ఉన్నావు. పడుకున్నప్పుడు ఎక్కడెక్కడో కాశీ, రామేశ్వరం వెళ్లి వచ్చినట్టు కల వస్తుంది. అలా వెళ్లి వచ్చినప్పుడు నీ శరీరం మంచం మీదే ఉంది. అవన్నీ మనస్సు కల్పించింది. నీకు మెలకువ రాగానే నేను ఎక్కడికి వెళ్లలేదు, ఇక్కడే ఉన్నాననిపిస్తుంది. కానీ కలలో ఎక్కడెక్కడో తిరిగి వచ్చాననిపిస్తుంది. ఈ శరీరం వెళ్లలేదు, స్వప్నశరీరం వెళ్లింది.

ఈ జన్మలు కూడా అంతే. మీకు తత్త్వం తెలిసిందనుకోండి. ఈ శరీరాలన్నీ కల్పితాలని తెలుస్తుంది. అయితే ఇందులో రహస్యం ఏమిటంటే ఈ శరీరం మళ్లీ పుట్టదుగానీ ఈ శరీరంలో వాసనలు మళ్లీ పుడతాయి. ఈ శరీరాన్ని కాల్చేస్తున్నారు కదా, ఎలా పుడుతుంది? శరీరంలోని వాసనలు పుడతాయి. వాసనలు శరీరాల్ని మారుస్తున్నాయంతే. వాసనలే పుడుతున్నాయి. వాటికేదో శరీరం ఉండాలి కాబట్టి ఈ పాత శరీరాన్ని వదిలేసి కొత్త శరీరాన్ని పట్టుకుంటుంది. అంటే జీవకోటి ఆత్మయందు కల్పించబడ్డాయి. అవి ఆత్మయందు లేవు. కల్పించబడ్డాయి.

మనం పుడుతున్నాం, చచ్చిపోతున్నాం. మంచి జన్మలు వస్తున్నాయి, చెడు జన్మలు వస్తున్నాయి. చాలా బాధలు పడ్డాం అనుకుంటున్నాం. సుఖపడ్డవాళ్లు సుఖపడ్డాం అనుకుంటున్నారు. కొంతమంది మాకొచ్చిన కష్టాలు ఎవరికీ రాకూడదంటారు. ఇవన్నీ 'నేను' కల్పితాలు. 'నేను' అనేది మనస్సులో వచ్చే మొదటి తలంపు. ఆ తలంపులోంచి ఇతర తలంపులు కల్పించబట్టి శరీరాలు వస్తున్నాయి. ఆ 'నేను' కూడా కల్పించబడింది కాబట్టే లోపల తత్త్వము తెలుసుకొనేటప్పటికి ఆ 'నేను' లేనని తెలుస్తోంది. ఇది ఉన్నప్పుడు అది కనబడదు. అది ఉన్నప్పుడు ఇది కనబడదు. అంటే పాము కనిపించినప్పుడు తాడు కనిపించదు, తాడు కనిపించినప్పుడు పాము కనిపించదు. ప్రపంచము కనిపించినప్పుడు బ్రహ్మము కనిపించదు. బ్రహ్మము కనిపించినప్పుడు ప్రపంచము ఇక ఉండదు.

Except truth everything is created by the mind. సత్యం తప్ప మిగతాదంతా ఈ మనస్సు సృష్టించిందే. అయితే మూర్ఖులు దేహమే ఆత్మ అనుకుంటారు. కాస్త తెలివైనవాళ్లు మనసే ఆత్మ అనుకుంటారు. బాగా తెలివైనవాళ్లు బుద్ధితో తాదాత్మ్యం చెందుతారు. ముగ్గురూ అజ్ఞానంలోనే ఉన్నారు. grades తేడా అంతే.

వాసనలే మరల మరల జన్మించటానికి కారణం. నీకు రోజూ సినిమా చూసే అలవాటుందనుకో. ఈ ముసలి శరీరం చూడలేదు, కళ్లు చూడనివ్వవు కదా! కోరిక వుండటంచేత శరీరం మార్చేసి ఇంకో కొత్త శరీరంతోటి చూస్తావు. అప్పుడు నువ్వు రోజూ సినిమాలకి వెళ్లవచ్చు!

చైతన్యం హృదయంలో ఉంది. దానికి చావు పుట్టుకలు లేవు. చైతన్యం అనుభవంలోకి వచ్చినప్పుడు వేలాది జన్మలు, ఈ కష్టసుఖాలు అబద్ధాలని తెలుస్తుంది. ఏమి లేనిదానికి ఏంటి ఇంత బాధపడిపోయాను అనిపిస్తుంది. మనస్సనే తెర తొలగింపబడేవరకు అన్నీ ఉన్నట్టు అనిపిస్తుంది.

(6) జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు

రమణులు చెప్పారు: జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు చైతన్యంలో కల్పించబడ్డాయి తాడులో పాము కల్పించబడినట్టు. తాడులో పామును నువ్వు చూస్తున్నావు కాని తాడుకి పాముకి సంబంధం లేదు. ఇదంతా భ్రాంతి అంటారు.

ఇప్పుడు మనస్సే నువ్వనుకొంటున్నావు. మరి నిద్రలో నువ్వు మనస్సునుండి వేరు ఎందుకు అవుతున్నావు? శరీరం ఎక్కడుంది? మనస్సులో ఉంది. నీకు నిద్రలో ఈ ప్రపంచం గొడవ ఏమన్నా ఉందా? ప్రపంచం ఎక్కడ ఉంది? మనస్సులో ఉంది. మనస్సు వచ్చాక ఏవి వస్తున్నాయో అవన్నీ మనస్సు కల్పితములు.

సెక్స్ ఎక్కడినుంచి వస్తోంది? మనస్సు వచ్చాక సెక్స్ వస్తోంది. మనస్సు లేనప్పుడు గాఢ నిద్రలో సెక్స్ ఎక్కడ ఉంది? సెక్స్ వాస్తవానికి లేదు, మనస్సులో ఉంది. ఇక్కడ సిద్ధాంతం ఏమిటంటే మనస్సు ఎంత నిజమో, మనస్సుచే కల్పించబడినవి కూడా అంతవరకే నిజము.

రమణులు చెప్పింది గుర్తు పెట్టుకోవాలి. నేను అనేది మూలతలంపు. ఆ మూలతలంపులోంచి ఇతర తలంపులు వస్తున్నాయి. నిద్దట్లోంచి మెలకువ రాగానే చూస్తే- ముందు దేహం నేననే తలంపు వచ్చేస్తుంది. ఆ తరువాత స్త్రీవా, పురుషుడివా, నీ ఉద్యోగం, ఆఫీసుకు ఎన్నింటికెళ్లాలి, మొదలైన మిగతా తలంపులన్నీ ఇంజను వెనకాల బోగీలు వచ్చినట్టుగా వరసగా వచ్చేస్తాయి.

అయితే ఇక్కడ వైష్ణవులు, హరేకృష్ణ వాళ్లు చాలా పెద్ద పెద్ద చదువులు చదువుకున్నవాళ్లు కూడా ఒప్పుకోరు. "జగత్తు, జీవుడు సరే గాని ఈశ్వరుడిని కూడా కేవలం మన తలంపు అంటే ఎలా?" అంటారు. రమణులు సత్యము చెప్పారు. మనకి అర్థం కాకపోతే వదిలెయ్యొచ్చు. ఈశ్వరుడిని కుందేటి కొమ్ము అని చెప్పటం లేదు.

అలాగే ప్రపంచం కూడా కుందేటి కొమ్ము అని చెప్పటం లేదు. మనస్సు వచ్చాక ఇవన్నీ వచ్చాయి. మనస్సు లేనప్పుడు ఇవి లేవు. కుందేలుకి కొమ్మే లేదు. ప్రపంచం కనిపిస్తోంది. దేవుడు కనిపిస్తున్నాడు. నీకు కనబడకపోయినా దేవుడు రామదాసులాంటి వాళ్లకి కనబడ్డాడు కదా! రామదాసుగారికి రాముడి దర్శనం అయిందా అని మనం ఆశ్చర్యపోతాం. రమణులు అది చాలా తేలికగా తీసుకుంటారు. ఆయన ఏం అంటారంటే రామదాసుగారు రాముడిని చూసి ఉండవచ్చు. పోనీ, నిజంగా రాముడు నీకు కనిపించాడు. నీ దగ్గర ఎంతసేపు కూర్చుంటాడు? కొంతసేపు వుండి వెళ్ళిపోతే ఏమి ప్రయోజనం? తత్త్వం దగ్గరికి వెళితే ఇవేమీ లేవు. అక్కడ ఆనందం ఉంది అంతే. మనకి తెలిసినా ఉన్నాం, తెలియకపోయినా ఉన్నాం. తేడా ఏమిటంటే- తెలుసుకుంటే ఆనందం వస్తుంది; శాంతి, అలౌకిక సుఖం వస్తుంది. తెలుసుకుంటే సుఖం, తెలియకపోతే దుఃఖం!

(7) బుడగలో నీరు

బుడగలో నీరు ఉంది. నీటిలోనే నీరును చూస్తాను, బుడగలో నీరును చూడను అంటే మనం సమగ్రంగా చూడలేకపోతున్నామన్నమాట! ఆ బుడగ ఎలా తయారయింది? నీటితోనేగా తయారయింది!

వైకుంఠంలో ఉన్న దేవుడినే చూస్తాను, నీలో ఉన్న దేవుడిని నేను చూడనంటే, కనిపిస్తున్న మనుషుల్లోనే దేవుడు నీకు కనబడనప్పుడు, అవ్యక్తంగా ఉన్న దేవుడు నీకు ఎలా కనిపిస్తాడు?

అవ్యక్తం అంటే కనబడనిది కదా, అక్కడ దేవుడిని ఎలా చూస్తావు నువ్వు? నేను బుడగనే చూస్తాను, బుడగలోని నీరును గుర్తించను అంటే ఎలా? ఈ మాటలు వింటూ ఉంటూనే మీకసలు realisaiton వచ్చెయ్యాలి.

స్వామి రామతీర్థ పూర్వపు రోజుల్లో లెక్కలు బాగా చేసేవాడు. ఆయన పంజాబ్ యూనివర్సిటీకి వెళ్లినప్పుడు అక్కడ లెక్కల్లో ఫస్ట్. ఆయన ఒకసారి ఇంటిపై కూర్చొని అంతా బ్రహ్మమే, అంతా బ్రహ్మమే అనుకుంటున్నాడు. ప్రక్కన ఒకడు అంతా బ్రహ్మమే కదా పైనుంచి కిందకు దూకరా అన్నాడు. నాకు దూకటానికి అభ్యంతరం లేదు కింద కూడా బ్రహ్మమున్నాడు కదా! బ్రహ్మము లేని చోటు చూపించితే అప్పుడు దూకుతాను అన్నాడు.

ఏనుగును ఒక మావటివాడు తోలుకొస్తున్నాడు. అంతా బ్రహ్మమే, అంతా బ్రహ్మమే అని ఏనుగుకు ఎదురుగా వెళ్లిపోతున్నాడు ఒకడు. తొండంతో ఆ ఏనుగు వీడిని కొట్టేస్తుందని మావటివాడు పక్కకు తప్పుకోరా, పక్కకు తప్పుకోరా అని అంటున్నాడు. వీడు అంతా బ్రహ్మమే కదా అన్నాడు. ఆ ఏనుగు ఒకటే బ్రహ్మమా? నిన్ను పక్కకు తప్పుకోమని చెబుతున్న నేనూ బ్రహ్మమే కదా అన్నాడు ఆ మావటివాడు. అది common sense.

మీరు గ్రహించవలసిన విషయం ఏమిటంటే, బుడగ కల్పితం. కాని అందులో నీరు మటుకు కల్పితం కాదు. నీరు బుడగగా వ్యాప్తమైంది. బుడగను బుడగగా చూడకు, నీరుగా చూడు.

ఉష రూపనామములు కల్పితం. ఈ రూపనామాలు ధరించిన వాడెవడు? ఈశ్వరుడు. అందుచేత ఎవర్ని చూసినా వాళ్ల లోపలనున్న ఈశ్వరుణ్ణి చూడాలి.

శంకరాచార్యులవారిని ఒకచోట చాలా మంది తప్పుగా అర్థం చేసుకుంటారు. ఆయన్ని ఎందుకు విమర్శిస్తారంటే వాళ్లకి ఆయన చెప్పిన ఆ మూడో మాట తెలియదు. బ్రహ్మము సత్యము, జగత్తు మిథ్య. ఈ రెండే వాక్యాలు కాదు, మూడో వాక్యం కూడా ఉంది! జగత్తు బ్రహ్మముగా సత్యం అనే మూడో వాక్యం కూడా ఆయన చెప్పారు.

ఇప్పుడు గొలుసుంది. ఈ గొలుసు ఎలా వచ్చింది? బంగారంలోనే గొలుసు కల్పించారు. అందుచేత అది బంగారంగా నిజం, గొలుసుగా నిజం కాదు.

బుడగ బుడగగా సత్యం కాదు, నీరుగా సత్యమే. నువ్వు బుడగలో ఉన్న నీరును చూస్తుంటే ఇంక బుడగ ఎక్కడుంది? నీ రూపం అనేది బుడగలాంటిదంతే. ఆ రూపం ధరించింది ఈశ్వరుడే. నీ రూపనామాలు పక్కనబెట్టి నీలో ఉన్న ఈశ్వరుణ్ని చూస్తే ఇంక నువ్వెక్కడున్నావు? Every name and from is a cause of trouble. నామరూపాలే అసలు ఇబ్బంది. నామరూపాల్ని చూసినపుడు చైతన్యాన్నే చూస్తే నువ్వెక్కడా బంధింపబడవు.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు :

(1) అనసూయుడు అంటే అసూయ లేనివాడు. మీలో ఉన్న అజ్ఞానం అసూయ కింద మారుతోంది. దానిని పోగొట్టుకోవాలనుకోవడం జ్ఞానం.

(2) స్వప్నావస్థ, జాగ్రదవస్థ మరియు సుషుప్త్యవస్థ అనే ఈ మూడు అవస్థలు చైతన్యమందు కల్పించబడ్డాయి.

(3) చైతన్యము తప్పించి మిగతావన్నీ కల్పితాలే! ఈ సృష్టి అంతా చైతన్యములో కల్పించబడినదే!

(4) ప్రపంచము కనిపించినప్పుడు బ్రహ్మము కనిపించదు. బ్రహ్మము కనిపించినప్పుడు ప్రపంచం ఇక ఉండదు.

***

15. బింబము- ప్రతిబింబము

కొత్తగూడెం

09-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామము: బింబము, ప్రతిబింబము మొదలగువాటిని ఉదహరిస్తూ స్వరూపమును తెలిసికోవటం గురించి శంకరాచార్యులవారు వివేకచూడామణిలో 220 నుండి 223 శ్లోకములలో చెప్పినదానిని దయచేసి వివరించవలసినదిగా ప్రార్థన.

శ్రీనాన్నగారు :

"కుండలోనున్న నీటియందు సూర్యుని ప్రతిబింబమును చూచిన మూఢుడు అదే సూర్యుడు అనుకుంటాడు. అలాగే మూర్ఖుడు ఉపాధియందు కనిపించుచున్న చిదాభాసను భ్రాంతిచేత నేనే అని తలచుచున్నాడు." *(శ్రీవివేక చూడామణి-220)*

ప్రతిబింబము సూర్యుడిదే కాని ప్రతిబింబమే సూర్యుడు కాదు. అలా ప్రతిబింబాన్నే సూర్యుడనుకునేవాడు మూఢుడు. అద్దంలో నీ ముఖ ప్రతిబింబాన్ని చూసి అదే నీ ముఖం అనుకోవడం కూడా ఇలాంటిదే.

చిదాభాస అంటే చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబము. అంటే ఆత్మ యొక్క ప్రతిబింబము అని అర్థం. జీవుడిని చిదాభాసుడు

అంటారు. నువ్వు ఆత్మ అయినప్పటికి, ఉపాధి సంబంధం వల్ల అంటే ఈ దేహముతో సంబంధం వల్ల దేహమే నేను అనుకుంటున్నావు.

నువ్వు ఆత్మవు అంటున్నారు, అదెందుకో చూద్దాం. ఆత్మకు చావులేదు. అదెప్పుడూ ఉంటుంది. అందుకే నువ్వు చావు కోరుకోవటం లేదు. ఆత్మలో జ్ఞానం ఉంది, నువ్వు కూడా జ్ఞానాన్నే కోరుకుంటున్నావు. అజ్ఞానాన్ని కోరుకోవటం లేదు. ఆత్మలో ఆనందం ఉంది. నువ్వు ఎప్పుడూ ఆనందాన్నే కోరుకుంటున్నావు. అంటే నువ్వు ఆత్మనే కోరుకుంటున్నావు.

నీ లోపల ఉన్న నిజాన్ని ఆత్మ అంటారు. అంతటా వ్యాపించియున్న దానిని బ్రహ్మము అంటారు. నీ లోపల ఉన్న ఆత్మను తెలుసుకున్నాక అంతటా వ్యాపించియున్న బ్రహ్మము, ఆత్మ ఒకటేనని తెలుస్తుంది.

మన హృదయంలో ఆత్మ "నిజమైన నేను" గా ఉంది. అయితే ఈ ఉపాధి సంబంధం వల్ల మనకి ఆ నిజమైన నేనే జీవుడుగా వ్యక్తం అవుతున్నాడు. దేహంతో తాదాత్మ్యం లేకపోతే జీవుడు లేడు. నిద్రలో జీవుడెక్కడున్నాడు? లేడు కదా! నీకు ఉపాధి సంబంధం వచ్చేసరికి ఆ ప్రతిబింబం వస్తోంది. ప్రతిబింబము నిజమా, అబద్ధమా? అబద్ధం. అందుచేత దానిని "మిథ్యానేను" అన్నారు. ఆ ప్రతిబింబాన్నే భ్రాంతి వల్ల అంటే అజ్ఞానం వల్ల నేను అనుకుంటున్నాం. ఆ తరువాత ఆచార్యులవారు ఏం చెబుతున్నారో చూద్దాం.

"బుద్ధిమంతుడు, ఉదాసీనుడు కుండనీ, నీటినీ, అందులోని సూర్యుని ప్రతిబింబాన్ని విడిచిపెట్టి ఈ మూడింటిని ప్రకాశింపచేయు సూర్యుడిని చూడగలుగుతాడు." (వివేకచూడామణి-221)

"అదే విధంగా దేహమును, బుద్ధిని, చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబమును విడిచి ద్రష్టయు, అఖండ బోధము, సర్వ ప్రకాశము, సదసద్విలక్షణం, నిత్యం, విభుం, సర్వగతం, సుసూక్ష్మము, అంతర్బహిఃశూన్యం, బ్రహ్మముకంటె భిన్నము కానిదగు తన నిజరూపమును (స్వరూపమును) తెలిసికొని పురుషుడు పాపరహితుడై, రజోగుణము లేనివాడై మృత్యురహితుడగుచున్నాడు." (వివేకచూడామణి-222,223)

నువ్వు బుద్ధిమంతుడవని, నీ లోపల ఉన్న అంతర్యామి అనుకోవాలి. నీకు ఆయన అక్షింతలు వెయ్యాలిగానీ, నీ అంతట నువ్వే వేసేసుకుంటే ఎలాగ? గీతలో కృష్ణుడు కర్తృత్వం లేకుండా కర్మచేసినవాడు బుద్ధిమంతుడు అని చెప్పాడు. అంటే కర్త లేని కర్మ చేయువాడు బుద్ధిమంతుడు. పని కనబడాలి కాని పని చేసేవాడు కనబడకూడదు. వాడు బుద్ధిమంతుడు.

ఉదాసీనుడు అంటే ఈ మూడింటికంటే వేరుగా ఉన్నవాడు అని అర్థం. కుండని, కుండలోనున్న నీటిని, సూర్యుడి ప్రతిబింబాన్ని, ఈ మూడింటిని సూర్యుడే ప్రకాశింపచేస్తున్నాడు. సూర్యుడు వాటిని ప్రకాశింపచేయటం వల్ల అవక్కడున్నాయని నీకు తెలుస్తోంది. అలా సూర్యుడు ప్రకాశింపచేయకపోతే అక్కడ కుండ ఉన్నా నీకు తెలియదు కదా!

కుండ, నీరు, ఆ నీటిలో ఉన్న సూర్యుడి ప్రతిబింబము- ఈ మూడింటికంటే వేరుగా ఉండి, ఆ మూడింటిని ప్రకాశింపచేస్తూ, తనను తాను ప్రకాశింపచేసుకునే వాడైన సూర్యుడిని తెలుసుకునేవాడు బుద్ధిమంతుడు అని ఆచార్యులవారు చెబుతున్నారు.

దృష్టాంతం చెప్పాక శంకరులు ఇక అసలు విషయానికి వస్తున్నారు. అక్కడ కుండలాగా ఇక్కడ దేహం ఉంది. అక్కడ నీరులాగా ఇక్కడ బుద్ధి వుందంటున్నారు. ఆ నీటిలో సూర్యుని ప్రతిబింబమున్నట్టే మన బుద్ధిలో చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబముంది కదా!

ఈ ప్రపంచం అంతా చైతన్యం వ్యాపించి ఉంది కాబట్టే ప్రపంచం జడవస్తువైనా మనకు ప్రపంచం తెలుస్తోంది. చైతన్యం లేకపోతే ప్రపంచం ఉన్నా మనకు కనబడదు. సృష్టి అంటే కల్పితం. ఈ సృష్టి అంతా చైతన్యంలో ఉంది. నీకు ఆ కుండ సూర్యుడి వల్ల కనిపిస్తోంది. అలాగే ఈ ప్రపంచం, ఈ ప్రపంచంలో ఉన్న దేహం, బుద్ధి, ఆ బుద్ధిలో ఉన్న చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబము అన్నీ కూడా ఆ చైతన్యం యొక్క ప్రకాశం వల్ల మనకు కనిపిస్తున్నాయి.

దేహమును, బుద్ధిని, చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబమును మూడింటిని ప్రకాశింపచేయుచు సర్వసాక్షిగా ఉన్నది చైతన్యం! ఇంకా అఖండ బోధము అన్నారు. అంటే దేనివలన మిగిలిన జ్ఞానం అంతా సాధ్యం అవుతుందో అది నిజమైన జ్ఞానం. అది వస్తు విషయ జ్ఞానాలు లాగా విడివిడిగా ఉండదు. అన్నింటిని దాని వలననే మనం తెలుసుకోగలగుతాము కాబట్టి అది అఖండం.

ఆ చైతన్యమే అంతటినీ ప్రకాశింపచేస్తుంది కాబట్టి దానిని సర్వప్రకాశం అన్నారు. తరువాత సదసద్విలక్షణం అన్నారు. ప్రత్యక్షములు (సత్) అంటే మనకు స్థూలంగా కనిపించే నీరు, నిప్పు, అన్నములకంటెను, అప్రత్యక్షములు (అసత్) అంటే మనకి ప్రత్యక్షముగా కనిపించని వాయువు, ఆకాశము కంటే భిన్నమైనదని అర్థం.

ఇంకా చైతన్యం గురించి ఆచార్యులవారు వర్ణించారు. నిత్యం, విభుం అంటే దేశకాలములచే పరిమితం కానిది అని అర్థం. సర్వగతం అంటే అన్నింటియందు ఉన్నదని, సుసూక్ష్మం అంటే చాలా సూక్ష్మమైనదని చెబుతున్నారు. ఇంకా అంతర్బహిః శూన్యం అన్నారు. అంటే ఆ చైతన్యం అంతటా వ్యాపించియుంది కదా. ఇక అటువంటప్పుడు దానికి లోపల, బయట అనునది లేనిదని అర్థం.

దేహము, బుద్ధి, చిత్తు యొక్క ప్రతిబింబమైన జీవుడును కాకుండా వాటన్నింటికి ఆధారంగా ఉన్న ఆ చైతన్యాన్ని తెలుసుకున్నవాడు బుద్ధిమంతుడు. నువ్వు ఈ ప్రపంచంలో నామరూపాలను చూడకుండా, ఏ చైతన్యం ఉండటం వల్ల ఈ ప్రపంచం తెలియబడుతోందో ఆ చైతన్యాన్ని తెలుసుకుంటే నువ్వు బుద్ధిమంతుడివి.

నీకు కుండ కనిపిస్తోంది. కుండలో నీరు కనిపిస్తోంది. ఆ నీటిలో సూర్యుని ప్రతిబింబం కనిపిస్తోంది. ఎవడు ఉండటంవల్ల ఇవన్నీ కనిపిస్తున్నాయో వానిని తెలుసుకోమని చెబుతున్నారు.

గోడ జడం అంటాం. జడం అంటే ఏమిటి? ఏ వస్తువుకైతే తానున్న సంగతి తనకు తెలియదో అది జడం. లోకం కూడా జడం అంటారు. అదేంటండీ లోకం ఉంది కదా. జడం అంటారేమిటి అంటారు కొందరు. లోకం ఉందని నువ్వు చెబుతున్నావు కాని నేనున్నానని లోకం ఎప్పుడైనా చెప్పిందా? అంటే ఏ చైతన్యమైతే సృష్టి అంతా వ్యాపించబడియుందో దాని వల్ల లోకం ఉందని తెలుస్తోంది కాని లేకపోతే లోకం ఉన్నట్టు కూడా నీకు తెలియదు.

నీకు అశాంతి ఎందుకు వస్తోందంటే అసత్యమైన ప్రపంచాన్ని సత్యం అనుకుంటున్నావు. అక్కడి నుంచి నీకు అశాంతి ప్రారంభం. ఆత్మ ఏమిటో తెలిసాక ప్రపంచాన్ని సత్యవస్తువుగా చూడటం మానేస్తావు. ఆత్మజ్ఞానమే అమృతత్వం. అమృతత్వమే మోక్షం.

వాడు మంచివాడు, వీడుచెడ్డవాడు అని రమణమహర్షితో అంటే అసలు సత్యానికి వాటికి సంబంధం లేదు, వాళ్ల గొడవ నీకెందుకు, నువ్వు ఈ లోకంలోకి వచ్చిన పని చూసుకో అనేవారు. ఇప్పుడు కొత్తగూడెంలో రమణగారిని చూడటానికి వచ్చాం. ఈ ఊరులో ఎవరైనా తెలిసినవారు కనిపిస్తే పలకరించవచ్చు. వాళ్లని పలకరించి వాళ్లతో మాట్లాడి రమణగారిని చూడకుండా వెళ్లిపోతే వచ్చిన పని వదిలేసినట్లే కదా! అలాగే ఈ లోకంలోకి నువ్వొచ్చిన పనేమిటి? నిన్నునువ్వు తెలుసుకోవటం. ఆ అసలు పని మానేయకూడదు.

నిన్ను నీవు తెలుసుకోవడానికి లోకం సహకరిస్తుంది. అదెలాగంటే– అద్దంలో చూసుకుంటాం. ముఖం మీద

మసి ఉందనుకో, ఆ మసి అద్దం తీయదు. అద్దం చూపిస్తుంది. మనమే తీసేసుకోవాలి. అద్దం మంచిది కాదు, చెడ్డది కాదు. అలాగే లోకం మంచిదికాదు, చెడ్డది కాదు. నీలో ఉన్న బలహీనతలు, మంచి గుణాలు లోకం చూపిస్తూ ఉంటుంది. ఆ బలహీనతలను నువ్వే అధిగమించాలి. నిన్ను నీవే ఉద్ధరించుకోమని కృష్ణభగవానుడు చెప్పాడు కదా!

సాధనలో ముఖ్యమైనది దేహబుద్ధిని వదులుకోవడం, ఆత్మబుద్ధిని పెంచుకోవటం. నీకు దేహబుద్ధి ఎలా తగ్గుతుంది? Impersonal life వల్ల తగ్గుతుంది. లేకపోతే తగ్గదు. అంటే నువ్వు పనిచేస్తూ ఉండాలిగాని, నువ్వు కనబడకూడదు. బుద్ధుడిది most impersonal life. బుద్ధుడు ఈ లోకానికి వచ్చి వెళ్లిపోయాడన్న గుర్తు అవసరం లేదన్నాడు. ఈ ప్రపంచంలోకి వచ్చావు, ఏ రకంగా జీవిస్తే మళ్లీ ఈ ప్రపంచంలోకి రానక్కర్లేదో అలా impersonalగా జీవించాలి. అంటే నువ్వు పని చేసినా చెయ్యనివాడితో సమానం అవ్వాలి.

తలంపు, మాట, చేతలలో పవిత్రతను కాపాడుకోవాలి. చెడు తలంపులు వస్తే మిథ్య నేనును అంటే దొంగ నేనును పెంచేస్తాయి, మంచి తలంపులు వస్తే నిజమైన నేనుకి దారి చూపిస్తాయి. ఋగ్వేదంలో ఒకమాట ఉంది: నీ హృదయంలోకి అన్ని వైపుల నుండి గొప్ప తలంపులు రావాలని. మన తలంపులను బట్టి మన మాట, చేతలు ఉంటాయి. దేహబుద్ధిని తగ్గించుకోవడానికి మనస్సు వాక్కు, శరీరం అనే మూడు సాధనాలను ఉపయోగించుకోవాలి. ఈ మూడింటిని సాత్వికంగా ఉంచాలి. తినే తిండి దగ్గర జాగ్రత్తగా ఉండాలి. అవసరం లేకుండా మాట్లాడితే అహం పెరిగిపోతుంది.

ఇప్పుడు అద్దం పగిలిపోతే ఆ ప్రతిబింబం ఉండదు. బింబంలో కలిసిపోతుంది. అలాగే చెరువులో నీళ్లు లేకపోతే అక్కడ ప్రతిబింబము ఉండదు, బింబంలో కలిసి పోతుంది కదా! దేహం నేననుకునే బుద్ధిపోతే ఈ ప్రతిబింబం కూడా బింబంలో అంటే చైతన్యంలో కలిసిపోతుంది కదా!

నువ్వు చైతన్యంలో ఐక్యం అవ్వాలి. అందుకు విసుగు లేకుండా శ్రవణం చెయ్యాలి. మంచి ఆచార్యులవారిని ఆశ్రయించాలి. ఆత్మగురించి శ్రవణం చెయ్యగా చెయ్యగా దాన్ని పొందాలనే బుద్ధి కలుగుతుంది. ఆ ఆత్మజ్ఞానం కలగనంతవరకు నీకు అశాంతి, దుఃఖం తప్పదు.

కొంతమంది వైష్ణవులు మాకు ఐక్యం వద్దండీ, అలా అయితే మాకు సంతోషం ఏం ఉంటుందని అంటారు. ఆ సద్వస్తువుని నువ్వు పొందాక ఇతరులు అక్కర్లేదు. ఇతరులు వచ్చేసరికి మళ్లీ సెపరేషన్ వస్తుంది. మీకు ఇతరుల వల్ల ఏ రకమైన సంతోషం వచ్చినా ఏదో ఒక రోజున అది దుఃఖం కింద మారిపోతుంది.

మరి కొంతమంది వైష్ణవులు భగవద్గీతని కృష్ణుడు జీవుడికే బోధ చేసాడు కదా, మరి జీవుడు లేడంటే ఎలా కుదురుతుంది అంటారు. ఇక్కడ అసలు విషయం ఏమిటంటే ఆ జీవుడికి వాడెవడో తెలియటం లేదు. వాడు జీవుడిగా నిజం కాదు, వాడెవడో వాడికి తెలియచెప్పటానికి కృష్ణుడు జీవుడికి బోధ చేసాడు. జీవుడు

వ్యవహారిక సత్యమే గాని పారమార్థిక సత్యం కాదు. అంటే జీవుడు సత్యమయితే బోధ చేసినా పోడు కదా.

దేహం ఉండగా దేహమే నేననే బుద్ధి పోతే ప్రతిబింబం లేదు, అంటే జీవుడు లేదు.

ఒకసారి నీకూ పుట్టుక లేదు, నాకూ పుట్టుక లేదు అంటాడు కృష్ణుడు అర్జునుడితో. ఒకసారి నువ్వు, నేనూ చాలాసార్లు పుట్టాం అంటాడు. ఇందులో ఏది నిజం అంటే పుట్టడం అనేది వ్యవహారికంగా వున్నది. పారమార్థికంగా చూస్తే ఆత్మ పుట్టదు కదా! గురువు నిన్ను అజ్ఞానిగా చూడడు. నీలోపల జ్ఞానం ఉంది. అది నీకు తెలియబడటం లేదు కాబట్టి అందుకు అవరోధాలు తొలగిస్తాడు.

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు :

(1) కర్త లేని కర్మ చేయువాడు బుద్ధిమంతుడు.

(2) అసత్యమైన ఈ ప్రపంచాన్ని సత్యం అనుకుంటున్నావు. అక్కడి నుంచి నీకు అశాంతి ప్రారంభం. ఆత్మజ్ఞానమే అమృతత్వం.

(3) ఈ లోకంలోకి నువ్వొచ్చిన పని నిన్ను నువ్వు తెలుసుకోవటం. ఆ అసలు పని మానెయ్యకూడదు.

(4) సాధనలో ముఖ్యమైనది దేహబుద్ధిని వదులుకోవడం.

***

16. ఉన్నదే బ్రహ్మం

కొత్తగూడెం
09-05-2010

ప్రశ్న : శ్రీ నాన్నగారికి ప్రణామములు. శంకరాచార్యులవారు ఇలా అన్నారు.

స్వయం బ్రహ్మ స్వయం విష్ణు : స్వయమింద్ర : స్వయం శివ: !
స్వయం విశ్వమిదం సర్వం స్వస్మాదన్యన్న కించన!!

తానే అనగా ఆత్మయే బ్రహ్మ, ఆత్మయే విష్ణువు, ఆత్మయే ఇంద్రుడు, ఆత్మయే శివుడు, ఈ విశ్వం సర్వం ఆత్మయే. ఆత్మకంటే భిన్నమైనది ఏదియూ లేదు. (వివేకచూడామణి-389)

దయచేసి ఈ శ్లోకముపై వ్యాఖ్యానించవలసినదిగా ప్రార్థన.

శ్రీ నాన్నగారు:

మనం ఏ వస్తువునైతే తెలుసుకుందాం అనుకుంటున్నామో ఆ సద్వస్తువుకు అంటే ఆ ఆత్మకు నామరూపాలు లేవు. కాబట్టి రూపనామాలు లేనిదానికి వాటిని కల్పించి, ఆ రూపాన్ని ఆరాధిస్తున్నాం. మనం నిన్న వేంకటేశ్వర స్వామి గుడికెళ్లాం. నువ్వు ఆ వేంకటేశ్వరస్వామిని చూసినప్పుడు దేవుడి భావన వస్తోంది కదా! అక్కడ వెంకటేశ్వరస్వామిని పూజించినా వాస్తవానికి మనం ఆత్మనే పూజిస్తున్నాం.

వేంకటేశ్వరస్వామిని చూసేసరికి నీకు దైవభావన వస్తోంది. అప్పుడు ఆ భావనతోటి ఆయనకి అర్చన చేయటం వలన నీకు ఇతర తలంపులు తగ్గిపోతాయి. నీ మనస్సు ఆ రూపాన్ని ఆ నామాన్ని పట్టుకుంటోంది. ఆత్మనే అక్కడ వెంకటేశ్వరుడి రూపంలో ఆరాధిస్తున్నావు.

అసలు మనిషిని బంధించేది రూపబుద్ధి, నామబుద్ధి. నీ ఇష్టదైవాన్ని రూపనామాలతో ప్రారంభంలో ఆరాధించినా క్రమేపి రూపనామరహిత దైవంమీద ఇష్టం పెరుగుతుంది. ఆ రకంగా సత్యాన్వేషణకి నీ మనస్సు తయారవుతుంది.

నీ మనస్సుకి నిగ్రహం వచ్చి ఆత్మ చింతనచేయటం కోసం విగ్రహారాధన పెట్టారు. "నువ్వు బ్రహ్మ అన్నా, విష్ణువు అన్నా, ఇంద్రుడు అన్నా శివుడు అన్నా ఆత్మే! నీకు ఎలా కనిపించినా, నువ్వు ఎలా అనుకున్నా అక్కడ ఉన్నది ఆత్మే! ఈ కనిపించే ప్రపంచం అంతా కూడా ఆత్మే! అందుకే ఆచార్యులవారు బ్రహ్మ సత్యము, జగత్తు మిథ్య, జగత్తు బ్రహ్మముగా సత్యము అన్నారు.

ఇంకా ఆత్మ అంటే ఎవ్వరో, ఏదోకాదు, స్వయం- నువ్వే ఆత్మ అన్నారు. రమణమహర్షి ఏమన్నారంటే ముందు "నిన్ను" చూసుకొని తరువాత లోకాన్ని చూడు అన్నారు.

బంగారంలో ఆభరణాలు కల్పించినట్టు, నువ్వు ఉపాసన కోసం చైతన్యములో దేవతలందరిని కల్పిస్తున్నావు.

గొలుసులో బంగారం తీసేస్తే, ఇంక గొలుసెక్కడుంది? అలాగే నువ్వు ఏ పదార్థంలోనుంచైనా ఆ చైతన్యాన్ని అంటే ఆ ఆత్మని తీసేస్తే ఇంక అక్కడేమీ ఉండదు. అందుకే ఆత్మకంటే భిన్నమైనది ఏదీ లేదన్నారు. అంటే రెండు లేవు, ఉన్నది ఒక్కటంటే ఒక్కటే.

రమణమహర్షిని బ్రహ్మముందా అని అడిగినప్పుడు "ఉన్నదే అది" అనేవారు!

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) మనిషిని బంధించేది రూపబుద్ధి, నామబుద్ధి. ఇష్టదైవాన్ని రూపనామాలతో ప్రారంభంలో ఆరాధించినా క్రమేపి రూపనామరహిత దైవంమీద ఇష్టం పెరుగుతుంది. ఆ రకంగా సత్యాన్వేషణకి నీ మనస్సు తయారవుతుంది.

(2) గొలుసులో బంగారం తీసేస్తే ఇంక గొలుసెక్కడుంది? అలాగే నువ్వు ఏ పదార్థంలోనుంచైనా ఆత్మని తీసేస్తే ఇంక అక్కడ ఏమీ ఉండదు. అందుకే ఆత్మకంటే భిన్నమైనది ఏదీ లేదన్నారు.

***

17. ఉదాసీనభావంతో మనస్సు అంతర్ముఖమవుతుంది

కొత్తగూడెం

09-05-2010

ప్రశ్న: శ్రీనాన్నగారికి ప్రణామములు. శంకరాచార్యులవారు సద్వాసనాస్ఫూర్తి మరియు ఉదాసీనభావము గురించి వివేకచూడామణి లో చెప్పిన వాటిని దయచేసి వివరించండి.

శ్రీ నాన్నగారు :

"అంధకారము మిక్కిలి దట్టమైనను, సూర్యకాంతి ప్రసరించుచుండగా అది ఎట్లు నిశ్శేషముగా కనబడకపోవుచున్నదో, అట్లే సద్వాసనాస్ఫూర్తి విజృంభించినప్పుడు అహమాదివాసనలు పూర్తిగా అంతరిస్తాయి".

(వివేకచూడామణి-319)

ఇక్కడ ఆచార్యులవారు చెప్పేదేమిటంటే- ఈ గదిలో వెయ్యి సంవత్సరాలనుంచి చీకటి ఉందనుకో. నువ్వు ఈ గదిలో దీపం వెలిగించిన వెంటనే ఇక్కడ వెలుతురు వచ్చేస్తుంది. వెయ్యి సంవత్సరాలనుంచి ఆ గది చీకటిగా వున్నంత మాత్రమున దీపం వెలిగించిన తరువాత కొంత సమయం ఏమీ పట్టదు. అంటే ఆ చీకటి ఎంత దట్టంగా ఉన్నా, చిరకాలంగా ఉన్నా, దీపం వెలిగించగానే ఆ చీకటి పూర్తిగా పోతుంది, కాంతితో ఆ గది నిండి పోతుంది.

సద్వాసనాస్ఫూర్తి అంటే సత్ వాసనా స్ఫూర్తి. ఇంతకుముందు చెప్పుకున్నాం కదా, చిరకాలం నిత్యనిరంతరం శ్రవణ,

మనన, నిదిధ్యాసనలు చేయాలని. అలా చేసినప్పుడు సాధకుడిలో సద్వాసనాస్ఫూర్తి విజృంభిస్తుంది. అప్పుడు ఆత్మజ్ఞానం కలిగి దేహేంద్రియాది వాసనలన్నీ పూర్తిగా అంతరిస్తాయి.

వెలుతురు రాగానే చీకటి పోయినట్టు, జ్ఞానోదయం అయిన వెంటనే అజ్ఞానం నశిస్తుంది. విద్య కలిగిన వెంటనే అవిద్య నశిస్తుంది. ఇది కలగటం అది పోవటం ఒకేసారి జరుగుతుంది. ఆత్మబుద్ధి కలగగానే దేహాత్మ బుద్ధి నశిస్తుంది. అంటే ఆత్మబుద్ధి కలగకుండా అనాత్మబుద్ధి పోదు. కోటి జన్మలెత్తినా నీకు ఉన్నది ఉన్నట్టు తెలిసేవరకు లేనిదాన్ని ఉందని అనుకోవటం నువ్వు మానవు.

ఇక్కడ అహమాదివాసనలు అన్నారు. అంటే జ్ఞానోదయం కలిగాక దేహేంద్రియాది వాసనలన్నీ కూడా పూర్తిగా అంతరిస్తాయి అని అర్థం.

"ఆత్మలో నీకు గల తాదాత్మ్యాన్ని ధృడం చేసుకొని, అహం మొదలైన వాటితో నీకు గల తాదాత్మ్యాన్ని త్యజించి, పగిలిన కుండపెంకుల మీదవలె వాటిపై ఉదాసీనభావముతో ఉండవలెను."

(వివేకచూడామణి - 383)

(1) ఆత్మ

ఆత్మ అంటే ఏదో అనుకొని మీరు కంగారు పడకండి. అన్ని కాలాల్లో, అన్ని అవస్థల్లో ఏ చైతన్యమైతే ఉందో దాన్ని ఆత్మ అంటున్నారు అంతే. దేహం ఉన్నా లేకపోయినా, ప్రపంచం ఉన్నా లేకపోయినా, దేవుడు ఉన్నా లేకపోయినా, పుణ్యపాపాలు ఉన్నా

లేకపోయినా; అన్ని కాలాల్లో అన్ని అవస్థల్లో ఏదైతే ఉందో ఆ చైతన్యాన్ని ఆత్మ అన్నారు. ఇలా చెప్పి అక్కడితో ఆగటం లేదు అది నీవై ఉన్నావు అని అంటున్నారు.

ఆత్మ వేరు, నీవు వేరు కాదు. అది నీవై ఉన్నావు. కాని దాని తాలూకు ఎరుక నీకు లేదు. కాబట్టి శాస్త్రం వచ్చింది. నీకు తెలుసుంటే శాస్త్రం ఎందుకు? తెలుసున్నవాడికి శాస్త్రం అవసరం లేదు కదా!

(2) ఆత్మ- తాదాత్మ్యం

తరువాత "ఆత్మలో నీకు గల తాదాత్మ్యాన్ని దృఢం చేసుకొని" అన్నారు. ముందు ఆత్మ గురించి శ్రవణం చేస్తావు. అలా వినగా వినగా ఏదో ఉందని తెలుస్తూ ఉంటుంది. ఏదో ఉందనిపిస్తుంది గాని అది నీవన్న అనుభవంలోకి రాదు. అది నీవన్న సంగతి తెలియదు.

ఇప్పుడు నువ్వు కొత్తగూడెంలో ఉన్నావు. కొత్తగూడెంలో ఉన్న అభిప్రాయం సందేహం లేకుండా నీకు దృఢమయ్యిందనుకో, అప్పుడు నేను వచ్చి నువ్వు భద్రాచలంలో ఉన్నావన్నా నువ్వు నమ్మవు. ఇది కొత్తగూడెమేనా అని నీకు సందేహంగా ఉంటే అది భద్రాచలం అని నేనంటే అవునేమో అని నువ్వనుకుంటావు.

నువ్వు ఆత్మవని నీకు స్థిరమైన అభిప్రాయం లేనప్పుడు దేహం నువ్వు, మనస్సు నువ్వు అని అంటే అది నిజమే కాబోలు అనుకుంటావు. అందుచేత ముందు నువ్వు ఆత్మవన్నది దృఢమవ్వాలి.

(3) అహం - తాదాత్మ్యం

ఆ తరువాత "అహం మొదలైన వాటితో నీకు గల తాదాత్మ్యాన్ని త్యజించి" అన్నారు. అహం అంటే "నేను ఉన్నాను", I AM. అహంకారం అంటే నేను స్త్రీని, నేను పురుషుడిని, నేను ఎక్కువ వాడిని, నేను తక్కువవాడిని, నేను బాగా చదువుకున్నాను, నాకు ధనం బాగా వుంది, I am so and so అనుకుంటావు కదా, అది! అంటే నువ్వు కాని బయటి గొడవలతో తాదాత్మ్యం పొందటమనేది అహంకారం.

"నేను ఉన్నాను" అనేదానిలో ప్రమాదం లేదు. నేను అలా ఉన్నాను, ఇలా ఉన్నాను అని అనుకోవడంతో ప్రమాదం. నేను గౌరవంగా బ్రతుకుతున్నాను అన్న తలంపు నీకు లేకపోతే నిన్ను ఎవరైనా విమర్శించినా నీకు ఏమీ అనిపించదు. రమణమహర్షితో ఎవరైనా తిడుతున్నారని చెబితే "తిట్టేవాళ్లు ఎంతసేపని తిడతారు, వాళ్ల నోళ్లు నొప్పిపుట్టాక వాళ్లే ఊరుకుంటారులే" అనేవారు.

Iam so and so, I am this, Iam that అని అనుకోవద్దు. నువ్వున్నావు. నువ్వుగా ఉండు ఫరవాలేదు. నేను ధనవంతురాలిని, నేను పేదరాలిని, నాకు జ్ఞానం ఉంది, లేకపోతే నాకు అజ్ఞానం ఉంది, ఇలాంటివి అనుకోవద్దు. నువ్వు ఉండు. అంటే శరీరంగా ఉండకు, మనస్సుగా ఉండకు, డబ్బుగా ఉండకు, చదువుగా ఉండకు, నువ్వు కానిదానితో తాదాత్మ్యం పొందకు. నువ్వు డాక్టరునని అనుకుంటున్నావు. నీ లోపల ఉన్న చైతన్యం డాక్టరు కాదు. అది నీ profession (వృత్తి). ఏదో ఉద్యోగం కోసం ఆ వృత్తి నేర్చుకున్నావు. దానితో తాదాత్మ్యం పనికిరాదు.

నేను మంచి వాడిని, గొప్పవాడిని అనుకుంటే superiority complex (ఆధిక్యతాభావం) వస్తుంది. నేను చెడ్డవాడిని, తక్కువ వాడిని అనుకుంటే inferiority complex (న్యూనతాభావం) వస్తుంది. ఇలా అనుకోవడం వల్ల పాడయిపోతావు. నీకు ధనం ఉంటే ఉండనివ్వు, నేను ధనవంతుణ్ణి అని అనుకోకు, పాడయిపోతావు. నీకు డబ్బుంటే మటుకు డబ్బు నువ్వు కాదు కదా! డబ్బు నీకు ఉంది. నీకో శరీరం ఉంది, కానీ శరీరం నువ్వు కాదు కదా! నువ్వు కానిదానితో తాదాత్మ్యం పొందకు.

అంటే శరీరంతోటి, మనస్సుతోటి, ఇంద్రియాల తోటి, విషయాలతోటి అనుబంధాన్ని త్యజించాలి. నువ్వు కాని దాన్ని నువ్వు అనుకోవడం వల్ల నీకు దుఃఖం వస్తోంది.

నీకు ఆత్మబుద్ధి పెరిగే కొలదీ అంటే నీకు ఆత్మతోటి తాదాత్మ్యం పెరిగేకొలదీ నువ్వు కానిదానితో తాదాత్మ్యం పొందటం తగ్గిపోతుంది.

(4) ఉదాసీన భావము

"పగిలిన కుండపెంకుల మీద వలె వాటిపై ఉదాసీనభావముతో ఉండవలెను."

ఉదాసీనభావం, చాలా మంచిమాట. ఒకదానిపై ఉదాసీన భావం అంటే దాని గురించి నువ్వు ఏదీ అనుకోవద్దు అని అర్థం. అంటే దానిపై ఇష్టం వద్దు, అయిష్టం వద్దు. ఉదాసీనం అంటే తటస్థంగా ఉండటం.

నీ దేహంతోటి, మనస్సుతోటి ఉదాసీన భావముతో ఉండాలి. శరీరం ఉంటే ఉండనివ్వు. దానిమీద ఇష్టం వద్దు, అయిష్టం వద్దు. దానికి టైముకి తిండి పెట్టు. దాని కనీస అవసరాలు మాత్రం చూడు. శరీరానికి ఏదైనా రోగం వస్తే వైద్యం చేయించు. అంతవరకే!

ఇష్టం ఉంటే రాగం వస్తుంది. అయిష్టం ఉంటే ద్వేషం వస్తుంది. రెండూ చెడ్డవే. బంగారపు సంకెళ్లు చెడ్డవే, ఇనుప సంకెళ్లు చెడ్డవే. రెండింటి వల్ల బంధింపబడతాం. అంటే ఇష్టం వల్ల బంధింపబడతాం, అయిష్టం వల్ల బంధింపబడతాం. ఉదాసీనంగా ఉంటే బంధించబడం. రాగద్వేషాలు రెండూ సంకెళ్లే!

నువ్వు కోటి విద్యలు నేర్చుకున్నా నీ మనస్సు అంతర్ముఖం కాకుండా ఆత్మజ్ఞానం కలుగదు. ఆత్మజ్ఞానం లేకపోతే అమృతత్వం లేదు. అందుచేత నువ్వు సుఖపడాలంటే మనస్సు అంతర్ముఖం అవ్వాలి. ఉదాసీనభావంతో ఉంటే నీ మనస్సు అంతర్ముఖం అవుతుంది. అదీ రహస్యం.

ఎవరి మీద, దేనిమీద ఇష్టం పెట్టుకోవద్దు, అయిష్టం పెట్టుకోవద్దు, ఉదాసీనంగా అంటే తటస్థంగా ఉండు. ఇష్టాయిష్టాలతో రాగద్వేషాలు వస్తాయి. అదే సంసారం. సంసారం అంటే కేవలం నీ ఇంట్లో మనుషులే కాదు, నీ గుణాలే సంసారం. అందుచేత ఉదాసీనంగా ఉండు అన్నమాటను మనం గట్టిగా పట్టుకోవాలి.

(5) సాధన

ఆత్మభావన పెరుగుతూ ఉంటే అనాత్మభావం తగ్గుతూ ఉంటుంది. నువ్వు హైదరాబాదు వెళ్లే కొలదీ కొత్తగూడెం దూరం అవుతుంది.

ఇక్కడ ఆచార్యులవారు రెండూ చేయమంటున్నారు. అంటే ఆత్మబుద్ధిని పెంచుకుంటూ అనాత్మబుద్ధిని తగ్గించుకోమంటున్నారు.

ప్రపంచంలో ద్వంద్వాలు ఎప్పుడూ ఉంటాయి. వాటిని ప్రక్కన పెట్టి ద్వంద్వాల మధ్యనే మనం సాధన చేసుకుంటూ సంసారసాగరాన్ని దాటి ఒడ్డుకు వచ్చెయ్యాలి. ఇంట్లో గొడవలు తగ్గాక మేం సాధన చేసుకుంటాం అంటే ఆ గొడవలు ఎప్పటికి తగ్గుతాయి? నలుగురు ఉన్నప్పుడు ఏదో ఒకటి గొడవ వస్తూనే ఉంటుంది. ఎండాకాలంలో వేడి గాల్పులు వస్తాయి, వర్షాకాలంలో వర్షాలు వస్తాయి, అవి సహజం. అలాగే ఇంట్లో గొడవలు కూడా మామూలే.

సముద్రస్నానానికి వెళ్లాక కెరటాలు తగ్గిపోయిన తరువాత మేం స్నానం చేస్తాం అనుకోవటం ఎటువంటిదో ద్వంద్వాలు లేనప్పుడు సాధన చేయాలనుకోవడం కూడా అటువంటిదే అన్నాడు స్వామి వివేకానంద. సముద్రంలో కెరటాలు వస్తాయి. అవి వాటి స్వభావం. అలాగే ప్రపంచంలో ద్వంద్వాలు ఉంటాయి. నిన్ను పొగిడేవాళ్లు ఉంటారు, తిట్టేవాళ్లూ ఉంటారు. ఆ గొడవలు ఒక ప్రక్కన పెట్టి నువ్వు సాధన చేసుకొని సంసారసాగరాన్ని దాటి ఒడ్డుకి చేరాలి!

***

మననం చేయదగిన వాక్యాలు

(1) చిరకాలం నిత్యనిరంతరం శ్రవణ, మనన, నిది ధ్యాసనలు చేసినప్పుడు సాధకుడిలో సద్వాసనాస్ఫూర్తి విజృంభిస్తుంది. అప్పుడు ఆత్మజ్ఞానం కలిగి దేహేంద్రియాది వాసనలన్నీ పూర్తిగా అంతరిస్తాయి.

(2) దేహం ఉన్నా లేకపోయినా, ప్రపంచం ఉన్నా లేకపోయినా, దేవుడు ఉన్నా లేకపోయినా, పుణ్యపాపాలు ఉన్నా లేకపోయినా, అన్ని కాలాల్లో అన్ని అవస్థల్లో ఏదైతే ఉందో ఆ చైతన్యమే ఆత్మ, అది నీవై ఉన్నావు.

(3) నీ మనస్సు అంతర్ముఖం కాకుండా ఆత్మజ్ఞానం కలుగదు. ఉదాసీనభావంతో ఉంటే మనస్సు అంతర్ముఖం అవుతుంది. అదీ రహస్యం.

(4) ప్రపంచంలో ద్వంద్వాలు ఎప్పుడూ ఉంటాయి. వాటిని ప్రక్కనపెట్టి, ద్వంద్వాల మధ్యనే సాధన చేసుకుంటూ సంసారసాగరాన్ని దాటి మోక్షం పొందాలి.

***

"యాభై సంవత్సరాలుగా రమణుడే నా జీవితానికి కేంద్రం. ఆయన జీవితమూ, బోధనలూ నన్ను చాలా ప్రభావితం చేసాయి. ఆయన నాకు లోచూపు అనుగ్రహించారు. సత్యాన్వేషకుడిగా నన్ను తీర్చిదిద్దారు" అని ఎంతో వినమ్రంగా పలికే భూపతిరాజు లక్ష్మీ నరసింహరాజుగారిని ప్రేమతో భక్తులు "నాన్నగారు" అని పిలుస్తారు.

కొందరి మాట మధురం. కొందరి చూపు కోమలం. కొందరి నైజం కరుణాపూరితం. కొందరి హృదయం ప్రేమమయం. కొందరి ప్రేమ నిస్వార్థం. కొందరి నడవడిక నిరాడంబరం. కొందరి పరిచయం అమూల్యం. కొందరి సాంగత్యం ఆహ్లాదకరం. ఈ లక్షణాలలో కొన్ని మాత్రమే కొందరిలో ఉండవచ్చు, కాని అన్నీ రాశీభూతమై ఒక్కరిలో కనబడటం అసాధారణం. అటువంటి అసాధారణ మహామనీషి సద్గురు శ్రీ నాన్నగారు.

సత్యాన్వేషణలో సాధకులు ముందుగా తప్పనిసరిగా చదవవలసినది శ్రీ ఆదిశంకరులు రచించిన 'తత్త్వబోధ' అను ప్రకరణ గ్రంథము. సార్థక నామధేయము కలిగినది, వారిచే రచింపబడిన మరో ప్రకరణ గ్రంథము 'వివేకచూడామణి'. ఈ రెండు ప్రకరణ గ్రంథములలోని పలు విషయములపై శ్రీ నాన్నగారి అమూల్యమైన అనుగ్రహ భాషణముల సంకలనమే ఈ 'హితోపదేశము'.